

Forord

Er det lov å si endelig? Endelig er masteroppgaven klar. Å skrive masteroppgave i ammetåka har vært interessant, lærerikt og til dels utmattende. Men å skrive masteroppgave er koselig hvis du til enhver tid har en kopp te. Tusen takk til Knut Vesterdal, hovedveileder, for alle faglige innspill og oppmuntrende tilbakemeldinger underveis. En like stor takk må også rettes til biveileder Gunnar Grut for hjelp til å kickstarte hele prosjektet, og for litteraturtips, råd og geniale innspill underveis.

Takk til min lille familie som har holdt ut sammen med meg, takk til pappa som pirker på småting. Quyen-Di; det hadde aldri blitt noen masteroppgave uten din hjelp.

Synne N. Due

Sammendrag

Wikipedia har hatt en enorm vekst siden oppstarten i 2001, og brukes av flere millioner mennesker daglig. Hvordan kan nettleksikonet fungere når hvem som helst kan skrive hva som helst? Elevene bruker nettleksikonet aktivt, selv om mange lærere advarer mot å bruke det. Disse paradoksene danner utgangspunktet for problemstillingen, som undersøker i hvilken grad det er kvalitetsmessige innholdsforskjeller mellom sentrale samfunnsfaglige begrep i artiklene på Wikipedia og Store norske leksikon. Med andre ord; påvirker det elevenes faglige læring i negativ forstand ved at de bruker Wikipedia i stedet for Store norske leksikon? Hensikten med analysen er å se om det faglige innholdet i Wikipedias artikler for samfunnsfaglige formål i skolen kan måle seg med et autoritativt, kvalitetssikret og faglig redigert oppslagsverk.

Begrepene som analyseres ble valgt ut i fra begrepslister trukket ut fra læreplanen i samfunnsfag for Vg1/Vg2. Jeg benyttet kvalitativ innholdsanalyse, og definerte fem kriterier for analysen, hvor ulike dimensjoner ved artiklene kategoriseres (med poengscore) som god (2), mangelfull (1) eller svak (0). Analysens fokus er på selve innholdet i artiklene; hvordan er fremstillingen, er informasjonen korrekt, er det tilstrekkelig informasjon om begrepet, er det brukt kilder eller referanser?

Resultatet av analysen viser at det er liten kvalitetsmessig forskjell mellom encyklopediene. Et hovedfunn er at innholdskvaliteten på Wikipedia er lik den i Store norske leksikon, og den faglige tilråding blir at skolen generelt, og samfunnsfagslærere spesielt, i stor grad bør drive opplæring i kildekritisk kompetanse gjennom aktiv kildeutforskning, fagorientert tenkning og refleksjon. I læringssammenheng er det avgjørende å kunne undersøke kilder konkret, framfor å videreformidle tradisjonelle fordommer og populære forstillinger. Konklusjonen er at Wikipedia som samfunnsfaglig ressurs og inngangsport til informasjon og kunnskap kan brukes på linje med en tradisjonell autorisert kunnskapskilde som Store norske leksikon, dersom elever opplæres gjennom aktivt kildearbeid til kritisk kompetente fagfeller.

Abstract

Wikipedia has had an immense growth since its beginning in 2001, and is now the preferred encyclopedia of millions of users worldwide every day. How can this online encyclopedia be such a success, when everybody can write anything? Wikipedia is part of the daily life of most students, even if teachers are skeptical and issue warnings about the use of it. This disparity is the basis of the central thesis question in this study, which sets out to investigate to what extent content quality differs between Wikipedia and established published encyclopedias like the "Store Norske leksikon" (Snl). In other words: Will the students' use of Wikipedia over Snl significantly lower the quality of education? The purpose of this analysis is to find if the quality of Wikipedia articles compares to another authoritative, quality assured and peer reviewed encyclopedia.

The concepts chosen for analysis are based in the curriculum for social studies in Vg1/Vg2. The method used is qualitative content analysis, and the articles are analyzed by five predetermined criteria, and categorized (by point scores) as either "good" (2), "inadequate" (1), or "weak" (0). The main focus in the analysis is the content of the article; what is actually stated, is the information correct and sufficient, and how are sources and references used?

The result of the analysis will show that overall, there is little, if any, difference in quality. A main find is that regarding overall quality of content, Wikipedia is quite equal to Snl, and this implies that educators in general, and social studies teachers in particular, should conduct training in source critical skills through active source exploration, critical thinking and reflection. In the context of learning it is crucial to be able to evaluate sources thoroughly, rather than convey traditional prejudices and popular beliefs and conceptions. The conclusion is that Wikipedia may well be used as a social science resource and portal for knowledge and information, equally to a traditional authorized source of knowledge like Snl - provided students are taught and trained in active source review to become critically competent peers.

Innholdsfortegnelse

Forord	1
Sammendrag	2
Abstract	3
Tabelloversikt	6
1 Innledning	7
1.1 Bakgrunn for oppgaven	7
1.2 Hvorfor er dette aktuelt?	7
1.3 Problemstilling	8
1.4 Oppgavens oppbygning	9
1.5 Tidligere forskning	9
2 Teoretiske perspektiver	11
2.1 Grunnleggende ferdigheter.....	11
2.2 Begrepslæring i samfunnsfag	12
2.2.1 Kosellecks analysemodeller	13
2.3 Digital demokratiopplæring i samfunnsfag.....	14
2.4 Literacy, Internet literacy og critical literacy	16
2.4.1 Internet literacy	17
2.4.2 Critical literacy.....	18
2.5 Kildekritikk.....	19
2.5.1 Mertons normer.....	19
2.5.2 The Historical Thinking Project	20
2.6 Oppsummering	21
3 Metode	23
3.1 Metodologi.....	23
3.1.1 Hermeneutisk tilnærming til forskningsarbeidet.....	23
3.2 Valg av forskningsdesign	26
3.2.1 Innholdsanalyse	26
3.2.2 Hvorfor innholdsanalyse	27
3.3 Studiens troverdighet.....	27
3.3.1 Reliabilitet	28
3.3.2 Validitet	28
3.4 Analysens kriteriegrunnlag	30
3.5 Utvalg.....	33
3.6 Analyseprosess.....	36
3.7 Etske betraktninger.....	38
3.8 Kritikk til studien	38
4 Store norske leksikon og Wikipedia i en skolekontekst	41
4.1 Nettleksikon i skolen	41

4.2 Store Norske Leksikon	42
4.2.1 Store norske leksikons kvalitetssikring	43
4.3 Wikipedia	44
4.3.1 Wikipedias oppbygning og struktur	46
4.3.2. Wikipedias bidragsyttere – <i>wikipedianerne</i>	46
4.3.2. Wikipedias kvalitetssikring.....	47
4.4 Kunnskap og informasjon	50
5 Analyse: Presentasjon av empirisk materiale	53
5.1 Treffrekvens	53
5.2 <i>Innholdsanalyse av artikkelpar</i>	53
5.2.1 Artikkelpar 1: Arbeidsgiver	54
5.2.2 Artikkelpar 2: Budsjett	55
5.2.3 Artikkelpar 3: Folkerettslige sanksjoner	57
5.2.4 Artikkelpar 4: Human Development Index, HDI	59
5.2.5 Artikkelpar 5: Koalisjonsregjering	60
5.2.6 Artikkelpar 6: Mekling	62
5.2.7 Artikkelpar 7: Monarki	63
5.2.8 Artikkelpar 8: Moral	64
5.2.9 Artikkelpar 9: Nasjonal minoritet (i Norge)	66
5.2.10 Artikkelpar 10: Samfunn	68
5.2.11 Artikkelpar 11: Sosialisering.....	69
5.2.12 Artikkelpar 12: Statsminister	71
5.2.13 Artikkelpar 13: Statsråd	72
5.2.14 Artikkelpar 14: Utviklingsland	74
5.2.15 Artikkelpar 15: World Economic Forum, WEF	75
5.3 <i>Oppsummering av analysen</i>	77
6 Resultater og diskusjon	79
6.1 <i>Resultater av kriteriene</i>	79
6.1.1 Definisjon	79
6.1.2 Presisjon og detaljeringsgrad.....	81
6.1.3 Dekningsgrad.....	83
6.1.4 Eksempler og illustrasjoner	85
6.1.5 Antall oppgitte kildehenvisninger	87
6.1.6 Tematisk oversikt og analyse	89
7 Oppsummering og konklusjon	93
7.1 <i>Oppsummering</i>	93
7.2 <i>Wikipedia bør adresseres av læreren i samfunnsfag</i>	93
7.3 <i>Konklusjon</i>	94
7.4 <i>Implikasjoner til videre forskning</i>	95
8 Litteratur	97

Tabelloversikt

Tabell 1 Kriterier og kategorier for innholdsanalysen	32
Tabell 2 Antall treff på utvalgte begreper	53
Tabell 3 Vurdering av artikkelpar 1: Arbeidsgiver	55
Tabell 4 Vurdering av artikkelpar 2: Budsjett	57
Tabell 5 Vurdering av artikkelpar 3: Folkerettslige sanksjoner	59
Tabell 6 Vurdering av artikkelpar 4: Human Development Index	60
Tabell 7 Vurdering av artikkelpar 5: Koalisjonsregjering	62
Tabell 8 Vurdering av artikkelpar 6: Mekling	63
Tabell 9 Vurdering av artikkelpar 7: Monarki	64
Tabell 10 Vurdering av artikkelpar 8: Moral	66
Tabell 11 Vurdering av artikkelpar 9: Nasjonal minoritet (i Norge)	67
Tabell 12 Vurdering av artikkelpar 10: Samfunn	69
Tabell 13 Vurdering av artikkelpar 11: Sosialisering	70
Tabell 14 Vurdering av artikkelpar 12: Statsminister	72
Tabell 15 Vurdering av artikkelpar 13: Statsråd	73
Tabell 16 Vurdering av artikkelpar 14: Utviklingsland	75
Tabell 17 Vurdering av artikkelpar 15: WEF	77
Tabell 18 Totalscore: Definisjon	79
Tabell 19 Totalscore: Presisjon og detaljeringsgrad	81
Tabell 20 Totalscore: Dekningsgrad	83
Tabell 21 Totalscore: Eksempler og illustrasjoner	85
Tabell 22 Totalscore: Kildehenvisning	87

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for oppgaven

Jeg har alltid vært fascinert over fenomenet Wikipedia, og særlig spørsmålet om dets troverdighet har vært i min interesse helt siden jeg begynte å bruke digitale kilder på ungdomsskole og videregående. Hvorfor finnes dette nettleksikonet, som alle tilsynelatende bruker nesten daglig, men som man i skolesammenheng ikke bør, skal eller kan referere til? Dette har både engasjert og irritert meg i en årrekke, og i 2016 skrev jeg en bachelor hvor jeg intervjuet lærere om deres forhold til bruk av Wikipedia. Resultatet var at de aktivt bruker Wikipedia selv, både privat og på jobb. Men de ønsker ikke at elevene skal bruke Wikipedia på skolen eller i skolearbeidet. *Hvorfor?* Det hadde de ikke noe godt svar på. Så dette ga meg et utgangspunkt for masteroppgaven; er Wikipedia så upålitelig som mange mener og er innholdet på nettleksikonet av dårligere kvalitet enn andre nettleksikon hvor innholdet er kvalitetssikret av fagfolk? Dette vil jeg altså prøve å se nærmere på ved å sammenligne artikler på Wikipedia opp mot samme artikkel på Store norske leksikon.

1.2 Hvorfor er dette aktuelt?

Internett har i de siste årene fått større og større plass i skolen, noe som stiller krav både til elever, lærere og utstyr (Schofield, 2006). Som en følge av dette innførte Utdanningsdirektoratet *Utforskeren* som et nytt hovedområde innen samfunnsfag, som skal gripe over i og inn i de andre hovedområdene i faget (Utdanningsdirektoratet, 2013). Hovedområdet skal være med på å stimulere til kritisk vurdering av etablert og ny samfunnsfaglig kunnskap ved å bruke kilder og kildekritikk. Opplæringsloven sier at fylkeskommunen plikter å sørge for at elever har tilgang til PC i videregående skole og at ansvaret ligger hos kommunen i grunnskolen (Opplæringslova, 2018, § 1-3, § 9-3). Elevene har derimot ikke rett til en individuell PC, kun elever med vedtak om spesialundervisning. Det slås fast at PCen er et verktøy, ikke et læremiddel (Utdanningsdirektoratet, 2014). Det gis altså tydelige signaler fra politisk hold om at kildekritikk og opplæring av mediebruk ansees som viktig innen samfunnsfaget.

ICILS, International Computer and Information Literacy Study, er en internasjonal komparativ studie av ungdomsskoleelevers digitale ferdigheter. Resultater fra 2013 viser at blant de norske elevene starter ca. halvparten søket etter informasjon på internett, og at rett

under halvparten bruker Wikipedia eller andre oppslagsverk (Ottestad, Throndsen, Hatlevik og Rohatgi, 2014). Dette støttes også av forskning gjort i videregående (Rye & Rye, 2011, Blikstad-Balas, 2013) som viser at hele 87,3 % av elevene begynner leting etter informasjon på internett, og at 83 % liker å bruke Wikipedia til skolearbeid. Likevel svarer 96 % av elevene i samme undersøkelse at de vet at informasjonen de finner på Wikipedia kan være feilaktig (Blikstad-Balas, 2013). Disse tallene viser et paradoks, som gjerne kan forklares av mangel på kompetanse eller latskap blant elevene, og forhåpentligvis ikke av læreres fordommer. Barn og medier-undersøkelsen 2016 viser at 91 % av de spurte har tilgang til smarttelefon, og at 70 % bruker den blant annet til informasjonssøk på internett (Medietilsynet, 2016). Høgenes (2013) forskning viser at lærerne ofte har en svak fagbasert tilnærming til kildekritisk opplæring, og at de har svært ulikt syn på bruk av Wikipedia, hvor noen er helt imot, mens andre både bruker det selv og anser det som en inngangsport og en ressurs. På bakgrunn av dette mener jeg det vil være interessant og svært aktuelt å sammenligne kvaliteten på innholdet på Wikipedia og Store norske leksikon. En slik empirisk innholdsanalyse vil ha relevans for opplæring i samfunnsfaglig kildearbeid, og av opplagt samfunnsfagdidaktisk interesse. Den utstrakte bruken av Wikipedia i informasjonssøk, gjør at en slik studie også vil ha bredere samfunnsrelevans, og kunne bidra til å informere medborgere og fagfeller i samfunn og skole.

1.3 Problemstilling

Jeg har valgt problemstillingen: *I hvilken grad kan det påvises kvalitetsforskjeller i framstillinger av sentrale samfunnsfaglige begrep på norsk når Wikipedia sammenlignes med Store norske leksikon?*¹

Med denne problemstillingen vil jeg undersøke hvorvidt det er kvalitetsmessige innholdsforskjeller mellom de to utvalgte encyklopediene som kan gi utslag for elevenes informasjonssøk og tilegnelse av kunnskap. Sammenligningen vil skje ut i fra forhåndsetablerte kriterier og kategorier, ikke gjennom en direkte sammenligning av encyklopediene. Siden dette er en masteroppgave skrevet i samfunnsfagdidaktikk, er jeg spesielt opptatt av å undersøke og analysere begrepene ut fra min forforståelse og tilegnede

¹ Tidsrommet for uttrekk av innholdet fra de respektive leksika for de faktiske sammenligninger var 15. februar 2018, og jeg har valgt å ikke referere til nøyaktig versjon, siden dette ikke er av vesentlig betydning for denne fremstillingen.

fagkompetanse av elever på videregående sitt samfunnsfaglige standpunkt. Det er selvfølgelig store kunnskapsforskjeller mellom elevene i videregående skole. Det er derfor sentralt å påpeke at denne studien primært ikke tar utgangspunkt i høyt utdannedes behov, men i stedet baseres analysen på elever i videregående skole som målgruppe. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til i kapittel 3.

1.4 Oppgavens oppbygning

Jeg vil begynne med å gjennomgå studiens samfunnsfaglige og fagdidaktiske teoritilnærming, hvor jeg blant annet vil redegjøre for grunnleggende ferdigheter, begreps- og demokratiopplæring og kildekritikk. I kapittel 3 beskrives studiens metodiske tilnærming, med fokus på metodologi, valg av forskningsdesign, studiens troverdighet, analyse- og utvalgsprosess. I kapittel 4 presenteres de to utvalgte encyklopediene og deres oppbygning og tiltak for kvalitetssikring. Kapittel 5 er en tematisk innholdsanalyse av i alt 15 begrepspar, sentrert rundt fem analytiske hovedkriterier. Disse kriteriene er konstruert på bakgrunn av hovedelementene i allmenn kildekritisk tilnærming, som presenteres i punkt 3.3 (Kjelstadli, 1999, Grønmo, 2004). I kapittel 6 tolkes analysens viktigste funn, og disse legger grunnlaget for en videre diskusjon av encyklopedienes innholdskvalitet. Kapitlet avsluttes med oppsummering og konkluderende bemerkninger. Til slutt søker jeg å komme med forslag til videre forskning.

1.5 Tidligere forskning

Som jeg viser i punkt 1.2 finnes det en mye forskning rundt dette temaet, særlig Wikipedia som er et internasjonalt fenomen. Jeg vil her kronologisk presentere tre utvalgte arbeider innenfor samme felt. Jeg velger å presentere disse fordi de to første studiene har samme utgangspunkt som denne, mens den siste belyser det jeg mener er en interessant påstand, med klar relevans for denne studien. Wikipedia-versjonene som er involvert er både engelsk og norsk, men relevansen her er sammenligningen med en tradisjonell autorisert encyklopedi.

Den første, og kanskje en av de mer kjente undersøkelsene, vitenskapsjournalen Natures (2005) sammenligning av kvaliteten i artikler hos Encyclopædia Britannica og Wikipedia. Denne studien fastslo at de to leksikonene stort sett holdt samme kvalitetsnivå, hvorpå

Wikipedia hadde noen flere feil enn Britannica, men at Wikipedias feil ble rettet opp umiddelbart, hvorpå Britannica først ble korrigert i sin neste trykte utgave.

Snorre Zhal skrev i 2009 en masteroppgave hvor han gjennomførte en komparativ undersøkelse på naturfaglige artikler, med fokus på faglig kvalitet. Han brukte Store Norske leksikon som mal og utgangspunkt, og evaluerte Wikipedias artikler som dårligere, lik eller bedre enn Snls. Studien viser at omfanget av og treffsikkerheten på de utvalgte artiklene er like god hos Wikipedia som hos Snl, men at en av fire av femten artikler på Wikipedia inneholder faktafeil. Studien viser derimot at Wikipedias artikler er best på kategorier hvor informasjon er lett å produsere. Han konkluderer med at studien ikke viser noen kvalitetsforskjell på faglig innhold mellom Wikipedia og Snl, og at Wikipedia klart kan defineres som et oppslagsverk (Zhal, 2009).

Mark Kissling skrev i 2011 *A Call for Wikipedia in the Classroom*, hvor han drøfter hvorvidt man vil tjene på å diskutere bruk av Wikipedia med elevene i stedet for å forby dem å bruke det. Han mener at økt kunnskap rundt Wikipedias oppbygning og funksjon vil være en bedre fremgangsmåte enn å be elevene unngå å referere til nettleksikonet. «*My message was that Wikipedia might be a good place to start – in fact, it's a great starting place – but it is not a good ending place*» (Kissling, 2011, s. 61). Kissling viser til Keen (2007), som mener at Wikipedia er «*cult of the amateur*», altså at kunnskap fra eksperter kastes til side av ubegrunnede påstander av ikke-eksperter, som fører til et fruktbart landskap for spredning av feilinformasjon. Kissling refererer også til Lanier (2011), som mener at «*Wikipedia seeks to erase point of view entirely*», og at teksten adskilles fra forfatteren, slik at teksten er sann og udiskutabel. Kissling konkluderer med at det å styre elevene bort fra Wikipedia er en fornektelse av dagens virkelighet, og at man som lærere må ta ansvar og lære elevene å bruke ressursene i den verden vi lever i, avhengig om vi liker det eller ikke – Wikipedia er kommet for å bli (Kissling, 2011).

2 Teoretiske perspektiver

I denne delen vil jeg redegjøre for masteroppgavens teoretiske utgangspunkt. Formålet med masteroppgaven er å se på kvaliteten på innholdet i Wikipedias artikler sammenlignet med Snl. Digitale tekster har for lengst gjort sitt inntog i skolen, og digitale leksikon har erstattet de fysiske leksikonene. Elevene kan med det ikke lenger ta for gitt at informasjonen de anvender i skolearbeidet er forhåndsvurdert, slik læreboken og de fysiske leksikonene er. Elevene har hele internett tilgjengelig som informasjonskilde, og det krever en ny og utvidet måte å tenke kildekritikk på (Livingstone, 2009, Schofield, 2006, Bertnes & Tuseth, 2012). De teoretiske inngangene til denne studien vil derfor være via grunnleggende ferdigheter, begrep- og demokratiopplæring og *Internet literacy*, eksemplifisert blant annet gjennom ulike tilnærminger til kildekritikk og analytiske modeller.

2.1 Grunnleggende ferdigheter

Sett i et historisk perspektiv er bruken av internett og digitale kilder relativt nytt, og det krever en annen måte å utøve kildekritikk på (Schofield, 2006). I 2012 kom Utdanningsdirektoratet med et nytt rammeverk for grunnleggende ferdigheter. En av fem grunnleggende ferdighetene er *digitale ferdigheter*. I rammeverket står det blant annet at digitale ferdigheter vil si å innhente og behandle informasjon, utvikle digital dømmekraft og tilegne seg kunnskap og gode strategier for nettbruk. De digitale ferdighetene er viktige for videre læring og for aktiv deltakelse i arbeidslivet og et samfunn i stadig endring (Utdanningsdirektoratet, 2012).

Grunnleggende digitale ferdigheter er inndelt i fem ulike ferdighetsområder. Disse er; *bruke og forstå*, som innebærer å kunne bruke og navigere på digitale ressurser og ivareta informasjons- og datasikkerhet. *Finne og behandle*, som stiller krav til innhenting av informasjon, kildekritikk og anvendelse av kildehenvisninger. *Produsere og bearbeid* som medfører å lage digitale produkter, mens *kommunisere og samhandle* utfordrer evnen til å kunne planlegge, organisere og gjennomføre læringsarbeid sammen med andre. Den siste er *utøve digital dømmekraft*, hvor det å følge regler for personvern og vise hensyn til andre på nett er sentralt. Her utfordres også evnen til etisk refleksjon og vurdering av egen rolle på nett og i sosiale medier (Utdanningsdirektoratet, 2013). Disse fem ferdighetsområdene oppnås ved jevnlig bruk, gjennom å benytte digitale ressurser til å tilegne seg faglig kunnskap og uttrykke egen kompetanse.

For at elevene skal kunne utøve digitale ferdigheter, stilles det også krav til den grunnleggende ferdigheten *lesing*. Utdanningsdirektoratet (2013) definerer lesing som å kunne skape mening fra en tekst, og at det er en forutsetning for å kunne delta aktivt i samfunnet på en kritisk og reflektert måte. «Tekster inkluderer alt som kan leses i ulike medier, ikke bare ord, men også illustrasjoner, symboler eller andre uttrykksmåter. Kunnskap om hva som kjennetegner ulike typer tekster og deres funksjon, er en viktig del av lesing» (Utdanningsdirektoratet, 2013).

Ferdighetsområdene innenfor lesing som grunnleggende ferdighet er å kunne *forberede, utføre og bearbeide*, som innebærer å kunne ulike lesestrategier og avkoding. *Finne* handler om å finne informasjon eksplisitt eller implisitt i tekster. *Tolke og sammenholde* krever å kunne trekke slutninger på bakgrunn av innhold, mens den siste, *reflektere og vurdere*, innebærer å kunne forholde seg selvstendig til tekster – kommentere innholdet ut i fra egne meninger, gjøre kritiske vurderinger, begrunne egne synspunkt, analysere og vurdere (Utdanningsdirektoratet, 2013).

2.2 Begrepslæring i samfunnsfag

Et sentralt tema for denne studien er begrep og begrepslæring, siden det er begreper som er det empiriske materialet. Reinhart Koselleck hevder at «det som gjør ord til begrep, er at hele den politisk-sosiale betydningssammenhengen som begrepet henviser til – og anvendes i - inngår i begrepet» (i Jordheim & Neumann, 2009, s. 19). Begrepsbruk og begrepslæring har en særegen rolle og plass i samfunnsfaget. Begrep gir innsikt og er det viktigste analytiske verktøyet for å tilegne seg ny kunnskap (Overrein & Smidt, 2010). Dette skriver også Hesby Mathé i sin artikkel *Begrepsforståelse i samfunnsfag*. «Å forbedre begrepsforståelsen er en sentral oppgave for lærerne i samfunnsfag. Forskning viser at arbeid med fagspråk er nært knyttet til og fremmer læring» (Hesby Mathé, 2015, s. 68). Hun skriver videre at hun tror mange elever forbinder begrepslæring med pugging, læring av fakta og definisjoner. Hun sier også at mange elever sliter med å internalisere fagets fagspråk, og at de på den måten sliter med å vise kunnskap i faget (Hesby Mathé, 2015). Lev S. Vygotskys (1896-1934) (som sitert i Overrein og Smidt, 2010) skilte mellom hvordan spontane begrep og vitenskapelige begrep dannes i barn og ungdoms kognitive utvikling. Vitenskapelige begrep, som Hesby Mathé snakker om, utvikler seg ovenfra og ned, og forutsetter undervisning. Mens hverdagens spontane begrep utvikler seg nedenfra og opp, uavhengig av læringssituasjonen. Disse to

prosessene henger likevel nøye sammen, og læring av nye begrep går gjennom en utvikling fra å lære ordet, til å forstå en stadig mer fullstendig betydning av begrepet (Overrein & Smidt, 2010).

Overrein og Smidt (2010) skriver at begrepslæring må skje i en kontekst hvor begrepets betydningssammenheng blir tydelig. Dette gjengir også Hesby Mathé (2015) gjennom Davis Ausubels (1918-2008) teori om kognitive broer mellom begrep og strukturering i kontekst. Begrepslæring i samfunnsfag vil alltid være omgitt av en akademisk diskurs og politisk maktkamp som går ut over elevenes umiddelbare forståelse. Begrepslæringen må innebære en innføring i definisjonsmakten som ligger i begrepsbruk – noe som kan være utfordrende for elevene. Elevene må heller ikke fremmedgjøres fra sitt eget språk når de skal beskrive samfunnsfaglige fenomener, men veiledes inn i samfunnsfagets begrepsverden (Overrein & Smidt, 2010). Oppmerksomhet på samfunnsvitenskapelige begrep i kontrast til egen spontan begrepsverden kan bli et nyttig redskap til dypere forståelse av samfunnsfaglige fenomener. Ved at begrep betraktes som redskap for å avklare og analysere verden, vil begrepslæring med nødvendighet inngå som en selvstendig didaktisk komponent i undervisningen. Dette forutsetter kontekstualisering og forståelse av de normative konfliktene som omgir en rekke samfunnsfaglige begrep (Overrein & Smidt, 2010). Hesby Mathé poengterer den norske læreplanens metodefrihet, og på den måten fraværet av anvisning om hvordan en skal jobbe med begrepslæring i samfunnsfag (Hesby Mathé, 2015, s. 69). «Ungdommer trenger å forstå hvordan ulike sider ved samfunnsfaget fungerer for å kunne utvikle seg til samfunnsborgere som har kritisk dømmekraft ovenfor utfordringer i samfunnet» (Hesby Mathé, 2015, s. 69).

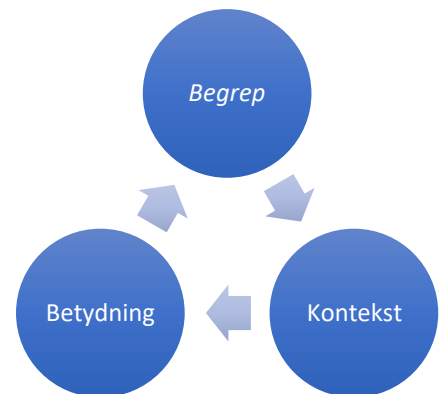
2.2.1 Kosellecks analysemodeller

I og med at jeg skal analysere samfunnsfaglige begrep er det relevant å trekke inn den tyske historikeren Reinhart Koselleck, som har utarbeidet flere ulike analysemodeller. Jeg vil også benytte meg av disse analysemodellene i min analyse, for å bedømme hvilken kategori begrepene får innen hvert kriterium. Analysemodellene presenteres i Anders Hassings artikkel «*Begrephistorie – om å didaktisere en teoretisk tilgang til historiefaget*» (2009).

Den første modellen Hasing viser til kalles *begrepenes betydningslag*. Denne modellen brukes for å se på begrepets historiske betydningsutvikling – altså hvordan betydningen har endret seg over tid (Hassing, 2009, s. 43). I følge Hesby Mathé (2015, s. 70) egner denne modellen seg til analyse av abstrakte begrep, som monarki, samfunn og sosialisering.

I den andre analysemodellen handler det om å se hvordan betydningen av ordskallet endrer seg ut i fra konteksten. Det vil være interessant å se hvorvidt encyklopediene skiller ordskall i det heletatt, og i tilfelle hvordan.

Den tredje analysemetoden Hassing presenterer er fokuset på *motsetningspar*. Han skriver at det å analysere et begrep kan være svært komplisert, og at den enkleste fremgangsmåten kan være å utelukke hva det iallfall ikke kan bety (Hassing, 2009). Han skriver videre at man også kan bruke andre motsetningspar for å analysere begrepet. Hvem er innenfor/utenfor, over/under, venn/fiende, før/etter?

Figur 1: Begrepshistorisk analysemodell; språklig trekant

2.3 Digital demokratiopplæring i samfunnsfag

I læreplanen for samfunnsfag for Vg1/Vg2 er ett av kompetansemålene under hovedområdet *Politikk og demokrati* at elevene skal «utforske og diskutere korleis ein kan vere med i og påverke det politiske systemet gjennom å bruke ulike kanalar for påverknad» (Utdanningsdirektoratet, 2013, s. 9). Dette har blant annet Solhaug og Børhaug (2012) undersøkt og beskrevet i *Skolen i demokratiet – demokratiet i skolen*. Men først vil jeg kort gjengi Solhaug og Børhaugs teorier om hva de mener demokratiopplæring innebærer. De skriver at demokrati kan forstås på ulike måter, at skolen er pålagt et ansvar for at elevene blir deltagere i demokratiske prosesser og at all undervisning i skolen gjenspeiler én eller flere ulike demokratioppfatninger. Videre deler de demokratiet inn i fire tradisjoner: to liberale – en konkurranseorientert og en pluralistisk, en deltagerdemokratisk og en dialogdemokratisk. De viser også til Cohens definisjon av demokrati: «Demokrati er et samfunnsmessig styresett der medlemmene i det store og hele deltar, eller kan delta, direkte og indirekte i å ta beslutninger som angår dem» (Cohen, 1971, s. 7). De tegner også et skille mellom *statsborgerskap* og *medborgerskap*, hvor de mener at det å utøve medborgerskap forutsetter å bli tildelt fulle rettigheter gjennom statsborgerskap. Statsborgerskap er altså en formell inkludering og tildeling av fulle rettigheter i en stat, mens medborgerskap dekker alle sidene ved deltagelse i det sosiale og politiske fellesskapet (Solhaug og Børhaug, 2012).

I skolen kommer politisk kultur til uttrykk som forståelser, verdier, holdninger og meninger om politikk og samfunnsspørsmål som elever og lærere bringer med seg. Samtidig utveksler alle forståelser og oppfatninger i den politiske samtalen. Skolen blir med dette en arena der sider ved den politiske kulturen blir vurdert og reflektert over. Gjennom undervisning, og å delta i demokratiske prosesser så vel som uformelle diskusjoner blant elevene, blir skolen en bidragsyter til den politiske kulturen. Ikke minst bidrar den daglige omgangen som elever har i mange år, til at skolen er den viktigste offentlige arenaen for å danne meninger (Solhaug & Børhaug, 2013, s. 19).

Solhaug og Børhaug (2012) skriver at teknologien binder verden sammen i globale relasjoner, og at de rammene vi kjenner fra våre liv som nasjon, lokalsamfunn, skole, klasser og kunnskap er ikke lenger avgrenset til kjente størrelser. Teknologien utvider relasjonene og rammene våre, noe som bidrar til at samfunnet blir mer pluralistisk både kulturelt og kunnskapsmessig. Informasjons- og kommunikasjonsteknologien (IKT) utfordrer det som har vært lærerens kunnskapsmonopol, og via den frie informasjonstilgangen kan man nå i større grad utjevne relasjonen mellom lærer og elev og i økende grad tilrettelegge for en dialog om å fortolke verden. «Lærerens kunnskapsautoritet legitimeres stadig mer av hans evne til å bruke og fortolke informasjon på en kyndig måte. (...). I dialogdemokratisk forstand har internett senket terskelen om samfunnsmessige og politiske spørsmål» (Solhaug & Børhaug, 2012, s. 107).

Solhaug og Børhaug (2012) viser til Wikipedia som eksempel på fenomen som utfordrer tradisjonelle oppfatninger av hva som oppfattes som *sann kunnskap*. De skriver at Wikipedia er mer demokratisk enn de tidligere papirutgavene av leksikon hvor skillet mellom leser og forfatter var absolutt. De mener at Wikipedia vinner frem på dette området fordi brukeren selv også er forfatter, og at informasjonen blir drøftet mellom bidragsyterne. Dette fjerner det tidligere, og ofte skarpe sosiale status, skillet mellom bruker og forfatter, noe Solhaug og Børhaug (2012) mener er svært viktig, fordi kunnskap alltid er utgangspunktet for forståelser og handlinger, og fordi det er selve grunnlaget for makt.

I sin undersøkelse om hvilke muligheter IKT har til å styrke demokratiet i skolen og i samfunnet har Solhaug og Børhaug (2012) funnet to muligheter. «Den ene er forbundet med elevens aktive kunnskapsutvikling gjennom kildebruk, men også gjennom å bidra til virtuelle offentlige kunnskapskilder» (Solhaug & Børhaug, 2012, s. 107). Videre skriver de at elevene

via dette er med på å utvikle forutsetninger for å fortolke verden både når det gjelder elevenes egen utvikling i skolen, og ikke minst når det gjelder premisser for hvordan det er mulig å forstå verden. Elevene gis en mulighet til å utfordre kunnskapsmonopolet, som i følge Solhaug og Børhaug (2012) kanskje det viktigste bidraget til å myndiggjøre elevene i deres utdanning og som demokratiske medborgere på vei ut i samfunnet.

Den andre demokratiske muligheten Solhaug og Børhaug (2012) finner er at man må senke terskelen for å delta i politiske debatter på internett. IKT mobiliserer flere mennesker som tidligere har vært passive, dog er kvaliteten på debatten hittil sjeldent god, jfr. tilstanden i mange kommentarfelt – hvor teknologiske løsninger kan komme til å omfatte samfunnsfaglig kildegransking (Lichterman, 2017). Derimot viser Solhaug og Børhaug (2012) at IKT kan bidra til å myndiggjøre elevene ved å skape tilgang til informasjon. Janning (2018) tilføyer seg behovet for myndiggjøring, og viser til Kant (1784) som beskriver opplysning som en bevegelse fra umyndig mot myndig, og at det krever en prosess.

Det avgjørende hos Kant for, at vi kan bevæge os ud af umyndigheden og blive myndige borgere, er, at vi kan tænke kritisk og selvstændigt. Selvfølgelig ser han det som fornuftigt, at skoleelever og fremtidige borgere får innsikt i litteratur, naturvidenskap, jura med videre. Men faktisk viden kan ikke sikre os i nye situationer. Der er ikke en lukrativ position, hvorfra vi upartisk kan måle og vurdere det hele (Janning, 2018).

Dette utdraget fra Janning (2018) viser at uansett hva denne analysen og annen forskning viser, uansett hvor gjennomarbeidet tidligere artikler på encyklopediene har vært og uansett hvilket syn majoriteten av befolkningen har på de ulike encyklopediene, så vil vi aldri kunne vite hva som faktisk står i artikkelen før vi har lest, kritisk vurdert og reflektert. Dette er et sentralt poeng jeg vil bringe opp igjen i diskusjonen.

2.4 Literacy, Internet literacy og critical literacy

En videreføring av de to nevnte grunnleggende ferdighetene i punkt 2.1, er begrepene *literacy*, *Internet literacy* og *critical literacy*. Direkte oversatt foreslår Språkrådet (u. å.) tekstkompetanse, eller digital tekstkompetanse, som i og for seg er både et dekkende og godt

forklarende ord. Men jeg vil likevel bruke det engelske begrepet med den etablerte forståelsen jeg nå vil presentere.

«*Literacy is the ability to identify, understand, interpret, create, communicate and compute, using printed and written materials associated with varying context*» (UNESCO, 2004). I følge Sonia Livingstone (2009) er *literacy* lese- og skriveferdigheter – det å kunne arbeide med tekst. Det er ulik oppfatning om hvorvidt det er snakk om individuelle ferdigheter eller sosial praksis. Livingstone (2009), i overenstemmelse med Larson & Marsh (2005) og Barton (2001), bifaller at *literacy* nå oftere forstås i sosial kontekst, hvor ferdighetene er formet av sosiale, kulturelle, økonomiske og politiske forhold. De mener at *literacy* bør forstås som en kombinasjon av både individuelle ferdigheter og sosial praksis. Det er denne forståelsen av *literacy* som leseferdighet i en bredere samfunnskritisk kontekst jeg viser til når jeg bruker begrepet.

2.4.1 Internet literacy

Tora Høgenes (2013) skriver at begrepene «*digital literacy*», «*media literacy*», «*critical literacy*», «*information literacy*» og «*Internet literacy*» ofte brukes ofte om hverandre med overlappende innhold, og at det kan være utfordrende å skille mellom dem. Videre skriver hun at Livingstone (2009) hevder at overgangen fra autoritative og kontrollerte informasjonskilder til kunnskapssamfunn som Wikipedia nødvendiggjør nytenkning rundt hva *literacy* egentlig innebærer, og at det derfor har oppstått så mange begreper. Og, at det som nevnt tidligere, tydeligere stilles krav til *literacy* når man leser på internett sammenlignet med ei lærebok. Jeg vil i denne studien bruke begrepet *Internet literacy*, da jeg mener at dette er det mest dekkende ut i fra Livingstones (2009) beskrivelse.

Begrepet *Internet literacy* består ifølge Livingstone (2009) av fire dimensjoner; *tilgang*, *analyse*, *evaluering* og *deltagelse/produksjon*. Disse begrepene er overførbare til Utdanningsdirektoratets grunnleggende ferdigheter. Den første dimensjonen er *tilgang*, som ikke bare handler om å ha tilgang til internett, men også evnen til kunne manøvrere og delta i informasjons- og kommunikasjonsteknologi på internett. Den neste dimensjonen er *analyse*, som Livingstone (2009) deler opp i fire nye aspekter. Her er det snakk om hvilken *virkelighet* man presenteres for på internett, og hvordan informasjon fremstilles. Et annet aspekt er *språk*, noe som er svært relevant når vi snakker om bruk av både Wikipedia og Snl. Man må kunne forstå hvilke språklige sjangre de bestemte tekstene er skrevet innen. Wikipedia er svært

opptatt av at sine artikler skal skrives med NPOV, men det er fortsatt ingen garanti for at alle artiklene er det. Snl er i større grad kjent for å skrive sine artikler på fagspråk. Det tredje aspektet er også svært Wikipedia-relevant; *hvem har produsert teksten?* I dag er de fleste på internett, både privatpersoner, offentlige instanser og kommersielle aktører. Dette medfører at det kan være vanskelig å skille mellom hvem som er avsender av de ulike tekstene, og hva som har kommersielt innhold og ikke, spesielt for ungdom. Særlig *influencere*, som de klassiske sosiologene Katz og Lazarsfeld (Katz, Lazarsfeld & Roper, 2005), i sin tid kalte opinionsledere, har fått utdelt bøter fra Forbrukertilsynet for manglende merking av tekster med kommersielt innhold (Forbrukertilsynet, 2017). Influencere noe nytt fenomen som kom med inntoget til den digitale verden, men har med det tatt en ny form og blitt betraktelig effektivisert. For ungdom kan det ofte være vanskelig å se om det er influencerens private meninger, eller om det er en betalt reklame fra en kommersiell aktør. Det fjerde aspektet har sammenheng med eksemplet over, da det handler om å *forstå sin rolle som publikum*. I produsentaspektet var influenceren det sentrale, mens nå får det lesende publikum en ny oppgave i å forstå hvordan dennes valg kan styres av andre faktorer enn egne intensjoner. Hvis publikum velger å kjøpe det konkrete produktet influenceren reklamerer for, var det neppe leserens intensjon i utgangspunktet. Det er derfor tiltakende viktig å være klar over også denne kommersielle påvirkningskraften tekster har på oss som lesere.

Schofield (2006) hevder at lærere ikke alltid innser hvor viktig det er at elever lærer seg å vurdere informasjonen de finner på internett kritisk, siden lærerne er vant til at elever stort sett leser bøker som oppfattes som «kvalitetssikrede», ofte i form av lærebøker som er redigert ut fra læreplanen. Læring av kildekritisk sans knyttet til Wikipedia betyr for mange lærere i dag at det utøves kildekritikk utøves ved å ganske enkelt fraråde bruk av Wikipedia, fordi det er en «dårlig kilde» (Blikstad-Balas, 2013). Dette er ikke minst samfunnsfaglig tvilsomt, og jeg vil i det videre utdype hva kildekritikk er, og hvordan det bør utøves.

2.4.2 Critical literacy

Critical literacy er et bredt og komplisert begrep, men kan i all enkelhet sies å stille spørsmål ved etablerte sannheter, utfordre maktposisjoner i samfunnet og se på at det finnes flere ulike synspunkter avhengig av hvem som uttaler seg. Det handler altså om kritisk bruk av kilder, og det å kunne ha et kritisk blikk på språk og tekst (Larson & Marsh, 2005). Harouni (2009)

mener at elever ofte bruker en regelbasert tilnærming til kildekritikk, og at denne er både mekanisk og overfladisk. Han mener at kildekritikk ikke må henfalle til statiske regler for god bruk av kilder, men en mer aktiv og dynamisk prosess for kritisk tolking. Jeg vil nå gå videre inn på begrepet kildekritikk, og vise til andre tilnærminger til begrepet.

2.5 Kildekritikk

Forskning viser at dagens skoleelever stort sett har den tekniske kompetansen som trengs for å gjøre informasjonssøk på internett, men det er ikke en selvfølge at de også har den faglige og analytiske kompetansen som trengs for å kunne vurdere disse kildene (Austvik & Rye, 2011, Kiili mfl., 2008). Norske elever ser ut til å synes at kildekritikk er vanskelig, spesielt når det kommer til kildevurdering på nett (Frønes, Narvhus, & Jetne, 2011). Jeg vil derfor belyse kildekritikk fra flere ulike forskere.

Johannesen et al. (2016) definerer kildekritikk som noe som handler om å bruke kilder på en informert og reflektert måte, slik at man i størst mulig grad kan trekke holdbare konklusjoner. De har videre gjengitt det de kaller *hovedelementene i allmenn kildekritisk tilnærming*, utarbeidet på bakgrunn Kjeldstadli (1999) og Grønmo (2004):

1. Autentisitet: Opphavet – hvem, hva og hvorfor? Kilden må settes inn i den konteksten den ble generert i for å styrke dens troverdighet.
2. Troverdighet: Kilden må være konsistent, ikke inneholde feil eller faglige svakheter. Hva sier andre kilder om samme tema?
3. Representativitet: Er kilden representativ eller skiller den seg ut? Hvorfor skiller den seg evt. ut? Hvilken synsvinkel er dokumentet forfattet ut fra?
4. Tolkning/betydning: Er det spesielle språklige forhold som kan påvirke forståelsen av teksten eller finnes det en skjult mening.

Disse fire hovedelementene kjenner vi igjen fra blant annet Livingstone (2009), og vi finner dem også igjen i Mertons normer.

2.5.1 Mertons normer

Robert K. Merton, en amerikansk sosiolog, formulerte i 1942 det han så på som grunnleggende *ethos* for vitenskapelig virksomhet – altså forskningens normative grunnlag. Han utarbeidet seks normer som skulle være med på å sikre vitenskapens integritet i et

demokratisk samfunn. Det Merton prøver å si med disse normene er hvilke betingelser som må oppfylles for at kunnskap og innsikt ikke skal forbli eid av akademiske eliter, men tilhøre og bidra til demokratisk fellesskap i moderne samfunn.

1. Kommunisme/kommunikasjon – forbehold om allemannseie av vitenskapelig kunnskap; kunnskapen skal være offentlig og tilgjengelig for alle.
2. Universalisme - avvisning av fortrinnsrett til vitenskap; alle stiller likt uansett sosial bakgrunn, etnisitet, nasjonalitet osv. Det er argumentene som teller, uavhengig av hvem som kommer med dem.
3. Nøytralitet – uavhengig av særinteresser, og en forutsetning om at vitenskap skal være objektiv
4. Organisert skeptisisme – kravet om systematisk kritikk av kunnskapspåstander. Plikten til å etterprøve alle standpunkter.
5. Originalitet – belønning i form av særskilt anerkjennelse til den som er først med ny kunnskap og innsikt.
6. Ydmykhet – vissheten om å være avhengig av kollegaer og at det er svært mye man ikke vet noe om (Merton, 1973).

Mertons normer ble ikke utarbeidet med tanke på *Internet literacy*, men om at forskningen og kunnskapen skal være fri, uavhengig og åpen. Det er krav til hvordan kunnskap dannes, behandles, ivaretas og deles. Men Merton var forut for sin tid, og dette kan i dag ses i sammenheng med det vi vektlegger når vi snakker om *Internet literacy*.

2.5.2 The Historical Thinking Project

Et tredje sett med begreper jeg vil introdusere er konsepter utviklet av *The Historical Thinking Project*, i regi av Peter Seixas og Jill Colyer (2014). Prosjektet ønsker å øke kompetansen til det de kaller «historisk leseferdighet», eller lesing som grunnleggende ferdighet, for å få en dypere forståelse av historiske hendelser og prosesser gjennom aktivt engasjement. De ønsker at bruk og læring av disse begrepene i sammenheng med samfunnsfaglig arbeid skal være med på å gi elevene kunnskap nok til å oppdage forskjellene mellom bruk og misbruk av historien (The Historical Thinking Project, 2014).

1. Etablere historisk betydning – I utgangspunktet definerte man hendelser av historisk betydning som *hendelser som resulterte i stor forandring over lengre perioder for mange mennesker*. Nå omfatter definisjonen også *historiske personer eller hendelser*

får betydning hvis en kan knytte den til større hendelser som avslører noe viktig for oss i dag. Betydningen avhenger av perspektiv og formål.

2. Bruke primærkilder som bevis – bruk det originale materialet overlevert fra fortiden, og se dem i sin historiske sammenheng for å forstå den.
3. Identifisere kontinuitet og endring – Historien er en kompleks blanding av kontinuitet og forandring, og for å se hvorvidt det har skjedd forandringer kan man sammenligne fra et punkt i nåtiden til et punkt i fortiden, eller mellom to punkter fra fortiden. På den måten kan man vurdere endringene over tid ved å se på fremgang eller nedgang i bestemt periode.
4. Analysere årsak og konsekvens – Når man undersøker årsak/virking er man interessert i spørsmålene hvordan og hvorfor.
5. Ta historiske perspektiver – Å forstå de sosiale, kulturelle, intellektuelle og følelsesmessige tilstandene som formet folks liv og handlinger i fortiden.
6. Forstå den etiske dimensjonen av historiske fortolkninger – Det å kunne forstå forskjellene mellom eget og tidligere samfunn, men likevel holde fast på eksplisitte etiske dimensjoner (The Historical Thinking Project, 2014).

Alle disse tre begrepslistene handler om hvordan man kritisk vurderer, analyserer, forstår og forholder seg til informasjon og kunnskap. Selv om ikke alle er direkte laget for bruk i sammenheng med det jeg i denne studien betegner som kildekritikk og *Internet literacy*, er de likevel inngangsporter til en måte å forholde seg til dette på. De er alle til hjelp som verktøy for å evaluere informasjon og kunnskap. Siden denne studien handler om å finne og evaluere kvaliteten på informasjon, vil jeg belyse disse aspektene nærmere i den påfølgende diskusjonen.

2.6 Oppsummering

I dette kapitlet har jeg redegjort for studiens teoretiske utgangspunkt. Siden studien analyserer begreper har jeg gjengitt ulike teoretiske synspunkter angående begrepslæring i skolen, og hvordan arbeid med dette påvirker demokratiopplæringen. I skolens demokratiopplæring er kritisk kildearbeid avgjørende for å skape bevisste, aktive og kompetente medborgere. Den utbredte bruken av nettbaserte informasjonssøk har økt og tydeliggjort fokuset som må rettes mot kildekritikk, samtidig som kildekritisk opplæring må ta høyde for andre aspekter enn da trykte fagtekster dominerte undervisningen. Det å lese informasjon på internett er så

forskjellig fra å lese i en lærebok, at det er et behov for teoretiske begreper som fanger opp alle relevante aspekter ved kildekritisk tilnærming. Derfor har jeg tatt utgangspunkt i begrepet *Internet literacy*. Jeg har vist hvordan dette begrepet, i sammenheng med Mertons normer og The Historical Thinking Project, har innvirkning på samfunnsfagets formål og de grunnleggende ferdighetene *lesing* og *bruke digitale verktøy*.

3 Metode

Formålet med dette kapitlet er å redegjøre for metodologi, forskningsdesign, analysens kriteriegrunnlag, utvalg, analyseprosess og etiske betraktninger knyttet til min metodiske tilnærming. Jeg vil begynne med å gi en detaljert beskrivelse av min forforståelse for å synliggjøre mitt tolkningsgrunnlag gjennom hermeneutisk tilnærming, for så å redegjøre for hvordan jeg har gått frem for å finne det empiriske materialet. Videre vil jeg belyse studiens reliabilitet og validitet.

3.1 Metodologi

Denne studien gjennomføres gjennom en kvalitativ tilnærming, som ifølge Denzin og Lincoln (2000) innebærer en tolkende, naturalistisk tilnærming til verden. Den kvalitative forskeren studerer data i sine naturlige omgivelser og forsøker å forstå eller fortolke fenomener med hensyn til de betydningene de blir ilagt. Forskerens plass er *i* den verden man studerer og hvor fortolkning vektlegges vekt på fortolkning, noe som øker behovet for bevissthet omkring påvirkningen dette kan ha på forskningens resultater. Videre utdyper de hvordan kvalitative forskere fokuserer på metoder og fortolkninger som ikke kan måles i kvanta (Denzin & Lincoln, 2000). Denne studien ser på hvorvidt kvaliteten på innholdet i de to encyklopediene Wikipedia og Snl, noe som ikke kan besvares uten jeg som forsker analyserer og fortolker innholdet. På dette grunnlaget blir denne studien kvalitativ. Jeg vil komme nærmere tilbake til hvilken kvalitativ metode jeg har valgt i punkt 4.2, men først vil jeg redegjøre for hvilket vitenskapelig perspektiv som ligger til grunn for gjennomføringen av denne studien.

3.1.1 Hermeneutisk tilnærming til forskningsarbeidet

Jeg vil i denne studien ha en hermeneutisk tilnærming til forskningsarbeidet, siden fortolkning og forståelse er en stor del av kvalitativ forskning (Dalen, 2008). Dalen (2008) beskriver hermeneutikk som forståelseskunst eller forklaringskunst, hvor det handler om forståelse og mening. All forståelse er betinget av den konteksten eller den situasjonen det forstås innen. Dette innebærer flere ting. For det første bevissthet omkring den *hermeneutiske sirkel* som handler om å se helheten i lys av delene, og å forstå delene i lys av helheten (Alvesson & Sköldberg, 2009; Becker Jensen, 2011). Kvale (2001) omtaler dette som en kontinuerlig frem- og tilbakeprosess, og at en slik sirkularitet er som en spiral som stadig åpner for en dypere forståelse av mening. Becker Jensen (2011) kaller det også en spiral, hvor man dynamisk

veksler mellom en induktiv og deduktiv metode. Videre skriver han at et sentralt moment er at den hermeneutiske sirkel skal være åpen og fordomsfri, og ikke bli en selvbekreftende sirkel. Dalen (2008) poengterer at det innen hermeneutikken ikke er noe utgangspunkt eller sluttspunkt – tolkningen utvikler seg i et samspill gjennom den hermeneutiske sirkel, forskerens forforståelse og det empiriske materialet. Samlet sett vil det si at hvis jeg på best mulig måte skal kunne få en forståelse av mitt datamateriale, må jeg se det i lys av dens kontekst og ikke isolert sett. Det betyr at det i denne studien vil være viktig å huske at hver artikkel er en del av en større helhet, som for det første er selve encyklopedien. Her vil mitt forarbeid med innhenting av informasjon og kjennskap til hele encyklopedien som fenomen spille en rolle. For det andre kan artikkelen også være en del av en annen artikkel og et annet begrep, som betyr at en artikkel kan være uselvstendig så fremt den ikke sees i sammenheng med andre artikler – enten et overordnet begrep, eller ett mer spesifikt underliggende begrep. For det tredje betyr det også å at jeg må se de ulike delene i hver enkelt artikkel, som jeg senere vil presentere og plassere inn i kategorier (Becker Jensen, 2011).

Gadamer (sitert i Hjordemal, 2002), i likhet med Johannesen et al. (2016), mener at det ikke er mulig å ha en objektiv og uavhengig tolkning av det vi studerer, men at vi bruker hele vår forforståelse som grunnlag. «Alle mennesker møter verden med en form for forforståelse, med kunnskaper og oppfatninger om virkeligheten, som vi, svært ofte ubevisst bruker til å tolke det som skjer rundt oss» (Johannesen et al., 2016, s. 34). Jeg vil derfor prøve å kartlegge og redegjøre for min forforståelse, slik at det blir klart på hvilket grunnlag studien er gjennomført. Som nevnt i innledningen til masteroppgaven har jobbet med dette temaet tidligere, og har vært spesielt interessert i Wikipedia som kilde i mange år. Gjennom dette har jeg opparbeidet meg en forhåndsviten og forforståelse av de to utvalgte encyklopediene. Min forforståelse omkring Wikipedia handler om at jeg forventer å finne flere bilder og illustrasjoner, kildehenvisninger og artikler skrevet på et lettere språk. Jeg forventer også en bestemt rekkefølge på informasjonen som kommer. Min forforståelse av Snl innebærer at jeg forventer at det er brukt et fagspråk med vanskelige eller ukjente begrep, og at artiklene er strukturerte, men stort sett uten bilder, illustrasjoner og kildehenvisninger. Jeg forventer også at tekstene er kortere på Snl enn på Wikipedia. Når jeg skal analysere artikkelparene begynner jeg ikke på bar bakke, jeg bruker den kunnskapen, eller forforståelsen, jeg allerede har for å fortolke det faktiske innholdet i tekstene. Ved å synliggjøre min forforståelse som forsker viser jeg altså hvordan datamaterialet i denne studien er forstått (Dalen, 2008).

I en hermeneutisk tilnærming vil også forskerens verdenssyn, bakgrunn og tidligere kunnskap påvirke forskningsresultatet. Det betyr ikke at resultatet ikke vil være redelig, men det vil påvirkes av hvilke perspektiver og hvilken forforståelse forskeren legger til grunn (Dalen, 2008; Gilje & Grimen, 2005). Min bakgrunn og forforståelse kommer fra en oppvekst med to foreldre med høyere utdanning, begge pedagoger, hvor jeg i hele oppveksten har blitt både lest for og lest mye selv. Jeg har helt siden jeg var liten vært opptatt av historie og nyheter, og reist mye rundt og sett blant annet historiske monumenter og museer. Med en far som er samfunnsengasjert og tidligere politisk aktiv, påvirket dette tidlig min oppfattelse og forståelse av verden. Min bakgrunn vil dermed påvirke vurderingene jeg gjør i innholdsanalysen. Dette innebærer også hva jeg blant annet vurderer som kjente begrep og ikke, fordi jeg i stor grad har vært utsatt for litteratur og samfunnsfaglige begrep. Med grunnlag i dette mener jeg likevel at mine analytiske avgjørelser er redelige. Dette fordi jeg er siste året av en lektorutdanning med norsk og samfunnsfag som hovedfag, og jeg har erfaring fra praksis og vikariat som lærer, noe som medfører at jeg har gjennom det har fått kjennskap til elevers generelle begrepskompetanse.

På samme måte kan det også påvirke problemstillingen – som heller ikke vil være verdinøytral, fordi vi vil noe med det som problematiseres (Gilje & Grimen, 2005). Derfor er det viktig at jeg som forsker gjør rede for både perspektiver og hvilke definisjoner som legges til grunn for de ulike teoretiske begrepene, noe jeg allerede har gjort i kapittel 2. På den måten kommer det frem hvordan jeg har møtt og forstått mitt datamateriale. Jeg vil nå prøve å redegjøre for dette, slik at det blir tydelig hvordan jeg forstår mitt datamateriale. Studiens formål er å se på hva som faktisk står og hvilken kvalitet innholdet på Wikipedia og Snl har. Wikipedia er for mange et elsk/hat-fenomen, og det finnes flerfoldige meninger rundt nettleksikonet (Kissling, 2011). Her opplever jeg en skeivhet, fordi nesten fraværende kildekritisk opplæring i egen skolegang rammer Wikipedia på en utilbørlig måte i forhold til andre encyklopedier, lik Snl – noe som er motivasjonen bak denne studien. Jeg mener Wikipedias konsept er en styrke så vel som en svakhet, og at utvegen ligger i kildekritisk opplæring gjennom skoleløpet og forskning på temaet. Det er viktig å presisere at engasjementet bak denne studien ikke har som mål vise at Wikipedia er bedre enn alle andre encyklopedier, men å skape hjemmel for faglig undersøkelse og med det kanskje kunne luke ut uberettigede påstander og antagelser – noe som kan åpne for at Wikipedia blir en ressurs i skolen.

Gjennom egen skolegang, både grunnskole, videregående skole og høyere utdanning er jeg lært opp til å ikke bruke Wikipedia, og til at Wikipedia verken er en god eller pålitelig kilde. Dette stilte jeg meg tidlig i stille opposisjon mot, fordi jeg opplevde at det jeg leste på Wikipedia var akkurat det samme som jeg fant i andre kilder, bare at jeg faktisk *forsto* hva som var skrevet på Wikipedia. I tillegg var det enkelt å finne informasjon på Wikipedia; det tok høyst noen sekunder å søke, og jeg fikk treff nesten uansett hva jeg søkte på. Jeg likte Wikipedia fordi jeg opplevde mestring i stedet for frustrasjon over vanskelig fagspråk, manglende detaljinformasjon, eksempler eller illustrasjoner. For meg var Wikipedia en kjemperessurs som jeg ikke kunne si høyt at jeg brukte.

Ved å åpent redegjøre for min forforståelse, mitt utvalg av kriterier basert på samfunnsfaglig teori og min fremgangsmåte i den empiriske sammenligningen søker jeg å skape en studie som er pålitelig og gyldig. Gyldig ut i fra innholdet jeg har valgt for den empiriske analysen er sentrale samfunnsfaglige begreper som er trukket ut fra gjeldende læreplan. Pålitelig ut fra at jeg har gjort åpent rede for på hvilke kriterier sammenligningen skjer, på bakgrunn av en gjennomgang av samfunnsfaglig relevant teori knyttet til utvikling av kildekritisk kompetanse for demokratisk medborgerskap.

3.2 Valg av forskningsdesign

3.2.1 Innholdsanalyse

Denne studien gjennomføres med en kvalitativ tilnærming i form av det Øivind Bratberg (2017) kaller idéanalyse, også kjent som kvalitativ innholdsanalyse (Christoffersen, Tufte & Christoffersen, 2016). Bratberg (2017) skriver at kunnskap kan innhentes på mange forskjellige måter gjennom tekst, og at tekster kan gi kunnskap om faktiske forhold. Videre skriver han at et vesentlig kriterium som forener samfunnsvitenskapelig forskning er ønsket om å forklare – hva er årsakene eller konsekvensene av et bestemt fenomen? Kvalitativ analyse innebærer at forsøk på å telle forekomsten av ideer er underordnet, og at det heller handler om ideers tilstedeværelse i tekst, hvor fortolkning er en vesentlig del av analysen. Likevel vil jeg bruke tall og tabeller i analysen og diskusjonen for å strukturere og tydeliggjøre hva tekstmaterialet forteller. Dette tallmaterialet utgjør kun en liten del av analysen og resultatene, og omfatter ingen statistisk metode-tilnærming. Videre skriver Bratberg (2017) at en idéanalyse er en analyse som er relevant for ethvert forskningsspørsmål

hvor aktører, oppfatninger og beslutninger er involvert – idéanalyse dreier seg om det systematiske studiet av meningsbærende budskap. Grønmo (2004) kaller det en dokumentanalyse, en type kvalitativ innholdsanalyse, hvor forskeren samler inn data som analyseres for å få frem viktige sammenhenger og relevant informasjon om det eller om de forholdene i samfunnet vi ønsker å studere. Jeg vil i denne studien omtale det som en innholdsanalyse.

Johannesen et al. (2016) skriver at dokumenter deles inn etter type og form. Mitt datamateriale er av typekategorien som kalles *sekundærkilde*. «En sekundærkilde bygger på primærkilder, som har blitt tolket og sammenstilt på veien mellom hendelsen og leseren. Sekundærkilden er altså materiale som er filtrert og fortolket» (Bratberg, 2017, s. 164). Siden mitt materiale bygger på primærkilder og henviser og refererer til andre kilder blir det derfor en sekundærkilde. Videre kategoriseres materialets form som *skriftlige kilder*, fordi det er nedskrevet (Johannesen et al., 2016).

3.2.2 Hvorfor innholdsanalyse

Valget av metode avhenger av hva det er man ønsker å undersøke og hva man anser som mest fruktbart i forhold til problemstillingen og temaet som skal belyses (Grønmo, 2004, Johannesen et al., 2016). Jeg har valgt innholdsanalyse til denne studien fordi formålet er å se etter kvalitetsmessige innholdsforskjeller mellom Wikipedia og Snl. For å gjøre det må jeg analysere innholdet i artikler fra begge encyklopedier. Kvalitative forskere benytter svært ofte intervju som metode (Silverman, 2006), men i denne studien er jeg imidlertid ikke ute etter personers (f.eks. artikkelforfatteres) oppfatning, mening eller syn på encyklopediene, men det faktiske innholdet.

3.3 Studiens troverdighet

Ifølge Thagaard (2009) finnes det i faglitteraturen flere ulike synspunkter på hvilke dimensjoner som er relevante for å studere forskningens kvalitet. Hun viser til Corbin & Strauss (2008) som fremhever begrepet *troverdighet*, fordi de mener at det dekker både deltagerens, forskerens og leserens erfaringer med det som studeres. Videre viser hun til Silverman (2006) som mener *reliabilitet* og *validitet* er sentrale begreper i denne vurderingen. Jeg vil bruke reliabilitet og validitet for å vise min forsknings troverdighet.

3.3.1 Reliabilitet

Reliabilitet handler om forskningens pålitelighet, og om forskningen er utført på en tillitsvekkende måte. Påliteligheten knytter seg til forskerens evne til å gjøre rede for hvordan undersøkelsens data utvikles (Thagaard, 2009). Johannesen et al. (2016) presiserer at det innen kvalitativ forskning er nesten umulig å teste påliteligheten, siden forskningen ofte har forskeren selv som et instrument. Det er også dette Gadamer sikter til (som sitert i Hjordemal, 2002). Forskeren kan derimot påvirke påliteligheten ved å gi leseren en inngående beskrivelse av konteksten og en åpen og detaljert fremstilling av fremgangsmåten under hele forskningsprosessen – det handler om å synliggjøre hele forskningsprosessen, slik at andre kan avgjøre hvor pålitelig studiens funn er. Forskeren bør derfor beskrive alle sine beslutninger, være selvkritisk til hvordan studiet er gjennomført, vise til tidligere erfaringer, skjevheter og avvik, fordommer og oppfatninger som kan påvirke fortolkningen og tilnærmingen til studiet (Johannesen et al., 2016). Deler av dette gjort tidligere i dette kapitlet, og vil jeg bruke resten av kapittel 3 til å beskrive prosessen.

Jeg brukte kort tid på selve utvalget av datamaterialet. Dette var for å sikre at ingen artikler i noen av leksikonene ble manipulert for å påvirke studiens resultat. Dataene som brukes er hentet direkte fra de to encyklopedienes egne sider, og er dermed representative for hver sin encyklopedi for å kunne være med i denne studien. Bearbeidelsen skjedde også kjapt etter innsamlingen, og var minimal. Alle artikkeltekstene ble limt inn i samme Word-dokument, og det ble kun endret font og størrelse på tekstene, bortsett fra noen Wikipedia-artikler som i tillegg fikk fjernet linkene «(rediger her)». Ingen artikler er tillagt ord eller blitt endret annet enn det som allerede er beskrevet. Det ville vært mulig for meg som forsker å endre artiklene for å påvirke resultatet i en bestemt retning, men siden jeg har oppgitt eksakt dato for når datamaterialet ble samlet inn vil det på alle Snls artikler være mulig å se når det er gjort endringer og hva som er endret i hver artikkel. På Wikipedia er det kun mulig å se når artikkelen sist er endret, men siden jeg har oppgitt antall ord for hver artikkel kan det etterprøves med å se på nye antall ord i artikkelen. Jeg har i tillegg redegjort for utvalg- og analyseprosessen i punkt 3.5 og 3.6. I lys av dette mener jeg at mine data er pålitelige.

3.3.2 Validitet

Thagaard (2009) skriver at validitet handler om gyldigheten av de tolkningene undersøkelsen fører til, og at forskeren kritisk bør gjennomgå grunnlaget for egne tolkninger. Er resultatene

man kommer frem til gyldige, og viser de virkeligheten? Kvale (2001) peker på at det er flere måter å se validitet på, hvorav en av dem er det Johannesen et al. (2016) kaller *intern validitet*, som hentyder hvorvidt man måler det man tror man måler, altså hvorvidt det empiriske materialet handler om problemstillingens tematikk. Dette har jeg fulgt opp ved å hele tiden ta utgangspunkt i problemstillingen gjennom utarbeidelsen av kriteriene, utvalget av begreper og selve analysen, for å sikre at det er riktig fokus. Videre skriver de at det er viktig at forskeren investerer nok tid til å bli godt nok kjent med feltet og å klare å skille mellom relevant og irrelevant informasjon for å øke sannsynligheten for at forskningsarbeidet frembringer troverdige resultater (Johannesen et al., 2016). Jeg har brukt svært mye tid for å lese meg opp og bli kjent med feltet, blant annet fordi jeg som nevnt jobbet med samme tematikk under mitt arbeid med bacheloroppgave i 2016, hvor jeg intervjuet lærere om deres syn på bruk av Wikipedia som kilde i samfunnsfaglig arbeid. For å videre sikre min forsknings validitet vil jeg kontinuerlig beskrive og synliggjøre egen forskningsprosess, slik at andre kan vurdere studiens tolkningsgrunnlag og funnernes gyldighet. «Det er avgjørende for analysens etterprøvbarehet at forskeren gjør det tydelig hva slags kriterier hun har lagt til grunn, og hvordan analysen konkret er gjennomført» (Bratberg, 2017, s. 91). Jeg vil derfor presentere analysens kriteriegrunnlag i punkt 3.4 og detaljert beskrive analyseprosessen i punkt 3.6.

I studier gjennomført kvalitativt bringer forskeren et unikt perspektiv inn i studiene som gjennomføres (Johannesen et al., 2016). Mitt unike perspektiv innebærer blant annet det jeg har beskrevet i punkt 3.1.1, i tillegg til at jeg har en positiv holdning til Wikipedia, og ønsker at det i større grad skal kunne brukes i skolen – kanskje ikke som kilde på litteraturlista, men som ressurs i søk etter informasjon. Videre skriver Johannesen et al. (2016) at det er viktig at funnene er et resultat av forskningen og ikke et resultat av forskerens subjektive holdninger. Jeg vil unngå at mitt perspektiv påvirker studien ved å være bevist over eget ståsted, og forholde meg til kriteriene som er utarbeidet på forhånd når jeg gjennomfører innholdsanalysen.

Troverdigheten kan også forsterkes ytterligere ved det neste begrepet; *overførbarhet* eller *ekstern validitet*, som utfordrer troverdigheten ved å se på om resultatene overføres til lignende fenomener (Johannesen et al., 2016). Som nevnt i punkt 1.5 ble det gjort lignende studier i av Nature (2005) og Zahl (2009). De parallelle problemstillingene knyttet til sammenligning av en Wikipedia-utgave med en tilsvarende tradisjonell encyklopedi viser at

dette er et tema som er relevant i flere sammenhenger, og at tilsvarende studier er gjennomført og publisert. Dette bidrar til ekstern validitet for den foreliggende studien. På dette grunnlaget vil jeg argumentere for at denne studien inneholder den transparentheten som er nødvendig for at den fremtrer som troverdig.

3.4 Analysens kriteriegrunnlag

Innholdsanalysen baserer seg på empiriske kriterier, hvor ulike dimensjoner ved artiklene kategoriseres med poengscore fra 0-2, hvor kategorien *god* gir to poeng, *mangelfull* gir ett og *svak* gir null. Kategoriene og tallmaterialet de gir bidrar til å gi en oversikt og struktur gjennom analysen og den påfølgende diskusjonen. Kriteriene er konstruert på bakgrunn av ulike typer kunnskapsinndelinger, analytiske verktøy og litteratur som er gjennomgående i tekstmaterialet og som er relevante for å belyse problemstillingen. Disse fem kriteriene er blant annet utarbeidet på bakgrunn av Kjeldstadli (1999) og Grønmos (2004) hovedelementer om kildekritisk tilnærming, gjengitt i Johannesen et al. (2016). Disse underbygges også av Store norske leksikons metasider (Store norske leksikon, ukjent årstall b²), Utdanningsdirektoratets grunnleggende ferdigheter (2017), som vist i punkt 3.1, men i hovedsak er de utarbeidet på bakgrunn av Solhaug og Børhaugs (2013) inndeling av ulike typer kunnskap og Becker Jensens (2011) analytiske verktøy.

Ved å se på Solhaug og Børhaug (2013) inndeling av ulike typer kunnskap, ser man en tydelig sammenheng mellom deres inndeling og opphavet til kriteriene. De deler kunnskap inn i seks ulike typer, som er: *faktakunnskap*, *prosedural kunnskap*, *begrepskunnskap*, *analog kunnskap*, *logisk kunnskap* og *metakunnskap*. Faktakunnskap definerer de som detaljer som skal læres og pugges, og som ofte starter som løsrevne detaljer, som gir mening når de forbindes med eksempler. Dette er utgangspunktet for kriteriene *definisjon* og *eksempler og illustrasjoner*. Prosedural kunnskap betegner de som organisering og å skape sammenheng mellom enkeltinformasjon for at det skal gi meningsfulle helheter. Denne typen kunnskap faller inn under kriteriet *presisjon* og *detaljeringsgrad*. Begrepskunnskap er her selvforklarende ut i fra ordskallet, og underbygger både de to nevnte kriteriene, i tillegg til det tredje kriteriet *dekningsgrad*. Dekningsgraden har også utgangspunkt i den fjerde typen kunnskap, analog kunnskap, som handler å knytte større helheter av begreper som henger sammen. Logisk

² <https://meta.snl.no/Forfatterveiledning>

kunnskap og metakunnskap handler om refleksjon og ettertanke, og støtter opp under det siste kriteriet *kildehenvisninger*, i form av å oppfordre til kildekritisk refleksjon over *hvor* og *hvem* informasjonen kommer fra (Solhaug og Børghaug, 2013).

Også Becker Jensens analyseverktøy er blitt brukt i utformingen av kriteriene, særlig gjennom spørsmålene han lister opp som analytiske verktøy: Hva er avsenderens hensikt? Forstår målgruppen teksten? Virker den etter sin hensikt? Manipulerer avsenderen mottageren? Er teksten logisk strukturert? Stemmer informasjonen i teksten? Er argumentasjonen holdbar? Hvilken sjanger tilhører teksten? Hvordan er språket og rettskrivingen? (Becker Jensen, 2011, s. 22). For å analysere en tekst, ifølge Becker Jensen (2011), må man dele den opp i bestanddeler, noe som i denne studien er kriteriene. De fem utarbeidede kriteriene presenteres i tabellen under, med kategoriene og deres krav for oppfyllelse, altså hva som avgjør hvorvidt begreper kategoriseres som god, mangelfull eller svak.

Kriterier/kategorier	God	Mangelfull	Svak
<i>Definisjon</i>	Avgrenset, nøyaktig og meningsskapende. Uten vanskelige begreper som ikke forklares eller gjøres rede for, eller som er overflødig.	Det mangler sentral informasjon, inneholder vanskelige eller unødvendige begreper.	Definisjonen er lang og tung, flere vanskelige begrep, eller den inneholder feil eller ukorrekt informasjon.
<i>Presisjons- og detaljeringsgrad (spissing, smal)</i>	Teksten utdyper definisjonen, setter den i kontekst, er presis og inneholder detaljinformasjon (for eksempel årstall, etymologi) som oppklarer informasjon fra definisjonen.	Teksten er upresis og mangler informasjon som oppklarer og/eller utdyper definisjonen.	Tekstinnhold settes ikke i kontekst, inneholder feilinformasjon, er upresis og/eller mangler avgrensning mot definisjonen.
<i>Dekningsgrad (utgreiing, bred)</i>	Inneholder utfyllende informasjon rundt begrepet og trekker inn	Ikke tilstrekkelig utfyllende informasjon om	Ingen eller lite utfyllende informasjon om

	annen relevant informasjon. Greier ut utover selve begrepet, for eksempel historie. Henviser og bruker andre eller lignende begrep for å forklare (ordskall, betydningslag, motsetningspar).	begrepet, liten bruk av tilknyttede begreper.	begrepet, evt. feil eller irrelevant informasjon.
<i>Eksempler og illustrasjon</i>	Må være relevante og stå til innholdet i artikkelen. Det er ikke noe krav om både skriftlig eksempel og illustrasjon/bilde, da mange av begrepene er abstrakte og vanskelig lar seg illustrere.	Artikkelen har skriftlige eksempler, bilder og/eller illustrasjoner, men oppfyller ikke kravene for kategorien <i>god</i> .	Artikkelen har ingen relevante eksempler, illustrasjoner eller bilder.
<i>Antall kildehenvisninger</i>	Artikkelen har gjennomgående kildehenvisninger og referanser	Artikkelen har noen/få kildehenvisninger og referanser	Artikkelen har ingen kildehenvisninger eller referanser

Tabell 1 Kriterier og kategorier for innholdsanalysen

Oppklaringer og avklaringer

De nevnte kriteriene er de som er lagt til grunn for innholdsanalysen. Likevel er det et behov for noen oppklaringer som ikke kommer tydelig nok frem i kriteriene. For det første inneholder begge encyklopediene mange hyperkoblinger til andre begrep og artikler. Jeg kunne valgt å telle antall hyperkoblinger, men fordi disse igjen viser til sider med svært ulikt omfang og kvalitet har jeg utelatt disse her. De er med på å sette artiklene inn i en hermeneutisk sammenheng, men hyperkoblinger er henvisninger til annet relevant meningsinnhold, og kan som sådan være vesentlige for å bidra til innholdskvaliteten. Slike hyperkoblinger var en sentral forutsetning for utviklingen av dagens internett, og koblinger i

ulike innholdsformater blir stadig mer raffinerte – også gjennom såkalt *machine learning* og *artificial intelligence*. For denne studiens omfang har jeg imidlertid valgt å avgrense med til innholdet som kan avleses direkte i første oppslag.

For det andre vil det i innholdsanalyse komme frem at jeg noen ganger berømmer en artikkel for å bruke nye begrep, mens jeg andre ganger trekker for det. Dette forklarer jeg fortløpende underveis i analyseprosessen, men hovedforskjellen som er viktig å få klarhet i, er at artikler som bruker det jeg anser som ukjente eller vanskelige begrep i definisjonen uten å forklare dem noen plass i artikkelen får trekk for det. Artikler som derimot bruker fremmede begrep, men forklarer eller definerer dem, får pluss. Artikler som bruker andre begrep under kriteriet *dekningsgrad* får stort sett pluss for det, fordi artikkelen trekker inn ny utfyllende informasjon i et bredere spekter, som ikke er direkte avgjørende for å kunne forstå hovedbegrepet.

For det tredje bør kriteriet om *antall oppgitte kildehenvisninger* avklares. Her kommer det også frem i innholdsanalysen og diskusjonen at min forforståelse og forventninger stemmer overens med funnene. Dette gjelder kildehenvisninger på Snl. Med kildehenvisninger stiller jeg krav til at det er henvist til litteratur, forskning eller teori. En fagperson er ingen primærkilde eller litteratur i seg selv. Det kan argumenteres hvorvidt Snl har kildehenvisninger når der oppgis forfatter av teksten og en ansvarlig fagperson, men denne personen er ingen kilde, kun ansvarlig for det som står der. Mest sannsynlig stemmer informasjonen siden den er vurdert av en fagperson, men den som har skrevet det eller den som står som ansvarlig må, iallfall bør, ha brukt andre kilder for å utarbeide teksten, så hvorfor ikke bare oppgi anvendt litteratur – det vil det aldri kunne komme noe negativt ut i fra. Dette vil også innholdsanalysen og diskusjonen belyse og diskutere senere i denne studien.

3.5 Utvalg

Alle artikkelparene ble valgt ut, sortert og samlet 15. februar 2018. Det var viktig å få samlet inn alle dataene på kortest mulig tid, siden begge encyklopediene benytter seg av Web 2.0 og data kan endres til enhver tid (O'Reilly, 2005). Ved å samle inn alle artikkelpar samme dag kan man i større grad sikre at ingen prøver å påvirke studiens resultat ved å endre på innholdet i noen av artiklene. Jeg vil gå nærmere inn på dette i punkt 3.6 Analyseprosess.

Johannesen et al. (2016) skriver at det i kvalitative studier er noen prinsipper som preger utvalget, og i denne studien er det *utvalgsstørrelse* og *utvalgsstrategi* som er relevant. Utvalgsstørrelse hentyder at utvalget skal være stort nok til at problemstillingen kan belyses, samtidig som den oppfyller kravene om troverdighet og pålitelighet. Noen forskere mener derimot at det skal innhentes datamateriale helt til en lenger ikke får noen ny informasjon (Glaser og Strauss, 1967; Seidman, 1998; Kvale og Brinkmann, 2009). Dette kaller Johannesen et al. (2016), et *metningspunkt*. Jeg har valgt å se bort fra dette metningspunktet, da studiens problemstilling tilsier at jeg mest sannsynlig kunne fått og funnet ny informasjon i det uendelige og langt utenfor studiens omfang. Jeg har derfor valgt at utvalgsstørrelsen blir på 15 artikkelpar, noe som til sammen utgjør 30 artikler fordelt på Wikipedia og Snl.

I kvalitative studier skal ikke utvalget være tilfeldig, sammenlignet med kvantitative studier. Hensikten er å få mest mulig kunnskap om fenomenet og dets kontekst. Patton (1990) kaller det en *strategisk utvelgelse* når forskeren legger føringer for utvalget for å få samlet nødvendige data – utvalget er da ikke representativt, men hensiktsmessig. Utvalget som ble gjort av datamateriale i denne masteroppgaven er gjort strategisk og hensiktsmessig. Dette vil jeg beskrive nærmere i neste avsnitt.

Jeg har gjort et utvalg av artikkelparene på grunnlag av seks faktorer. I utvalget av artikler fra Wikipedia, forholdt jeg meg til den norske utgaven på bokmål. Jeg begynte utvalgsprosessen med å se på kompetansemålene i læreplanen i samfunnsfag for Vg1/Vg2. Et kjapt søk på Google viste at NDLA har laget begrepslister med begreper hentet fra læreplanen i samfunnsfag for Vg1/Vg2, som elevene bør kunne etter endt arbeid med hvert hovedområde. Samlet er det 123 begrep fordelt på de fem hovedområdene for Vg1/Vg2; *Utforskeren, Individ, samfunn og kultur, Arbeids- og næringsliv, Politikk og demokrati og Internasjonale forhold* (Utdanningsdirektoratet, 2013)³⁴⁵⁶⁷. For det første måtte begrepene ha treff på artikkel i begge encyklopediene for å bli valgt ut til analysen, senere referert til som *treffrekvens*. Dette innebar også å eliminere begreper som er så spesifikke at de ikke har fått egne artikler på verken Wikipedia eller Snl, fordi de faller inn under et større begrep. Eksempler på dette er *friksjonsarbeidsledighet* som kommer inn under *arbeidsledighet*, *kulturell globalisering* som

³ <https://ndla.no/nb/node/168390?fag=36>

⁴ <https://ndla.no/nb/node/54756/menu?fag=36>

⁵ <https://ndla.no/nb/node/55199?fag=36>

⁶ <https://ndla.no/nb/node/55737/menu?fag=36>

⁷ <https://ndla.no/nb/node/57748?fag=36>

går under *globalisering* og *formell norm* som står under *norm*. Da sto jeg igjen med 100 begrep. Jeg vil senere ta utgangspunkt i disse 100 begrepene som det totale antall begrep, fordi de 23 allerede eliminerte begrepene stort sett var sammensatte begreper hvor ordskallene hver for seg har egne artikler, og hvor det sammensatte begrepet beskrives i de overordnede artiklene. Det vil derfor ikke gi et korrekt bilde av encyklopedienes omfang og sannsynlighet for treff å bruke 123 begreper som totalen.

Andre faktor var at artiklene måtte ha over 100 ord for å utgjøre stort nok grunnlag for å bli analysert. Eksempler på begrep som falt utenfor dette er *samferdsel*, *sanksjon* og *levestandard*. For å måle antall ord ble artikkelen kopiert fra nettstedet, og limt inn i Word, hvor Words tellefunksjon av ord ble brukt. Tredje faktor var at artiklene ikke kunne være for omfattende. Det ville gjort analysegrunnlaget for stort, siden noen artikler har over 3000 ord. Ingen artikler med mer enn 1000 ord er derfor tatt med i studien. Eksempler på dette er *flyktning*, *globalisering* og *etikk*.

Fjerde faktor skilte ut begreper som via google-søk viser til en begrepsliste over ulike betydninger av ordskallet. Dette fordi jeg som forsker ikke skal være med på å påvirke hvilken artikkel, forståelse og innhold som skal representere encyklopedien i analysen. Eksempler på dette er begrepene *fordom*, *rolle* og *verdi*. Etter å ha filtrert alle artiklene gjennom disse faktorene sto jeg igjen med 21 begrep. Kvantitative studier omfatter store utvalg, mens kvalitative studier gir mye informasjon om få enheter (Thagaard, 2009). Det ble som sagt gjort en vurdering på at 15 artikler er nok for å kunne trekke en sammenfattende slutning og konklusjon, i tillegg til at det ikke overskrider denne studiens omfang. For å eliminere de siste seks begrepene var det to avgjørende faktorer. Den første var at alle hovedområdene i læreplanen skulle være representert med begreper i analysen. På den måten sikret begrepene *samfunn*, *arbeidsgiver* og *nasjonal minoritet (i Norge)* seg plass, som eneste gjenværende begrep i sine respektive hovedområder. Videre avgjorde begrepenes relevans og eksplisitte tilstedeværelse i læreplanens kompetansemål. Eksempler på dette er *sosialisering*, *HDI* og *budsjett*, som ble valgt inn i analysen til fordel for begrepene *republikk*, *departement* og *diktatur*. Etter å ha filtrert artiklene gjennom disse seks faktorene, sto det igjen 15 begrepspar som skal representere hver encyklopedi i analysen.

3.6 Analyseprosess

Det empiriske materialet ble forstått i en deskriptiv karakter, altså at man uttrykker en antagelse om hvordan verden ser ut eller hvordan ting henger sammen. Denne typen ideer kan både understøttes eller tilbakevises av empiri (Bratberg, 2017). Jeg har altså gjort en tematisk innholdsanalyse av datamaterialet. Thagaard (2009) definerer dette som en kategoribasert analyse, Kvale (2001) som meningskategorisering og Silverman (2006) som «*content analysis*». Felles for disse tre forskernes beskrivelser er at analysen er basert på det tematiske innholdet i datamaterialet, med bruk av kategorier – her kalt kriterier.

Jeg vil nå beskrive hvordan jeg har gjennomført analysen. Etter å ha gjennomført utvalget (se punkt 3.5), hadde jeg 15 begrep som hadde bestått alle faktorene jeg hadde satt for utvalget. Jeg opprettet et Word-dokument, hvor jeg kopierte og limte inn alle artikkelpar etter alfabetisk rekkefølge. Det gjorde at artikkelpar 1 ble *arbeidsgiver*, artikkelpar 2 er *budsjett* osv. Artikkelen fra Wikipedia kommer først, og artikkelen fra Snl kommer nest. Dette var helt tilfeldig, men det ble nok sånn fordi et google-søk som oftest resulterer i at Wikipedias artikler er det første treffet. Flere ganger måtte jeg i søk etter artikler på Snl søke «*begrep Snl*» for å finne begrepet og artikkelen.

For å kunne analysere artiklene hadde jeg på forhånd utarbeidet fem kriterier begrepene skulle analyseres ut i fra; *definisjon, presisjon og detaljeringsgrad, dekningsgrad, eksempler og illustrasjoner og antall oppgitte kildehenvisninger*. Hver kriterium med kategoriene *god, mangelfull* og *svak* (se punkt 3.4). Videre utarbeidet jeg et poengsystem hvor *god* er to poeng, *mangelfull* er ett poeng og *svak* gir ingen poeng. Dette er for å kunne rangere og strukturere artiklene ut i fra hva jeg finner når jeg analyserer dem. Det er sentralt å poengtere at kategorien *god* i denne sammenheng ikke skal representere et absolutt adekvat, men at artikkelen er *god nok*. Det betyr at den skal være såpass god at det vil gi en elev på videregående skole i Norge en god forståelse, utfyllende og detaljert informasjon slik at eleven sitter igjen med kunnskap som gir mulighet for at eleven aktivt kan bruke begrepet. Jeg har holdt en streng linje gjennom analyseprosessen. Hvis det har vært tvil om faktum har tvilen *ikke* kommet artiklene til gode. Dette er fordi studien har som mål å avdekke hva som *egentlig* står skrevet og ut i fra det bedømme kvaliteten. Jeg tok derfor avgjørelsen om at en artikkel ikke kan oppnå kategorien *god* på kriteriene hvis det er tvil om hva artikkelen egentlig formidler. Dette ble også opprettholdt som et grep for å sikre at alle artiklene

analyseres ut i fra samme utgangspunkt, slik at ikke noen skal kunne få kriteriet *god* for å nesten eller kanskje oppfylle kriteriene, mens andre får *mangelfull* av samme årsak.

Selv om jeg listet opp alle Wikipedias artikler først, vekslet jeg på hvilken tekst jeg begynte med å analysere. Dette er fordi både Wikipedias og Snls artikler alltid skal skrives i et bestemt mønster og med en bestemt oppbygning (O'Sullivan, 2016, Store norske leksikon, ukjent årstall c⁸), så for å ikke bli for vant med eller legge denne måten å skrive på til grunn valgte jeg å veksle på hvilken leksikonartikkel jeg startet med. Jeg visse hele tiden hvilken encyklopedi artikkelen var hentet fra. Jeg kunne kanskje anonymisert artiklene for å ikke la meg påvirke av egne forutinntattheter, men jeg argumenterer for at jeg da kanskje ville brukt tid, bevisst eller ubevist, for å prøve å avsløre hvilken encyklopedi artikkelen kom fra i stedet for å fokusere på innholdet. Dette kommer jeg tilbake til i punkt 3.8.

Jeg begynte med å lese gjennom hver artikkel, og kategorisere innholdet fortløpende. Jeg brukte Word-funksjonen «ny kommentar» og markerte hva som var definisjonen, presiseringer og detaljeringer, dekningsgrad og eksempler. På den måten var det oversiktlig, og enkelt å holde orden på hva som var hva i selve innholdsanalysen. Kategoriene *presisering og detaljeringsgrad* og *dekningsgrad* er noe like, men jeg har prøvd så godt det lar seg gjøre vise hvor skillet går mellom dem. Noen ganger, spesielt i korte eller dårlig strukturerte artikler, vil de skli litt over i hverandre. Hovedfokuset og hovedforskjellen mellom dem er at *presisering og detaljeringsgrad* søker informasjon som spisser inn mot begrepet, mens *dekningsgrad* søker utover og i et vidt og bredere perspektiv. Videre analyserte jeg innholdet ut i fra kriteriene utarbeidet i 3.4, og markerte teksten i grønt, gult eller rødt, hvor grønt representerte god, gul var mangelfull og rød var svak.

På forhånd hadde jeg gjort klart hele oppsettet til kapittel 5 Analyse: Presentasjon av empirisk materiale, ved å lage ferdig alle over- og underoverskrifter, strukturere alle begrepspar i riktig rekkefølge og sette opp alle tabellene. Dette gjorde at jeg kunne følge en mal gjennom hele analysen, og at jeg slapp å miste fokus ved å hele tiden måtte avbryte for å gjøre klart oppsettet til neste begrepspar. Etter å ha sortert alle kategoriene og markert dem med farger, begynte jeg arbeidet med å fylle ut og forklare hvorfor artikkelen får de ulike rangeringene.

⁸ https://meta.snl.no/Definisjon_og_ingress

Målet med studien og analysen er ikke å måle Wikipedia og Snl direkte opp mot hverandre, men å se på innholdet i artiklene. Derfor er det viktig å presisere at jeg i analysen ikke har bedømt dem opp mot den andre, og ikke vurdert den ene positivt eller negativt ut i fra den andre. Artikkelparene analyseres isolert sett, kun med utgangspunkt fra kriteriene, og hvis det har vært behov for å oppklare informasjon i artikkelen har jeg brukt andre kilder, som FN-sambandets hjemmeside, regjeringen.no, lovdata.no og skatteetaten.no, avhengig av hvilket begrep det har vært snakk om.

3.7 Etiske betraktninger

Etikk dreier seg om prinsipper, regler og retningslinjer for vurdering av om handlinger er riktige eller gale. Dette gjelder også innen forskning, særlig datainnsamlingsprosessen. En masteravhandling karakteriseres som vitenskapelig virksomhet, og jeg som forsker må derfor forholde meg til etiske prinsipper (Thagaard, 2009). Dette studiet kvalifiserer ikke for å søke Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste om godkjenning, siden den ikke involverer personlige opplysninger. Jeg oppbevarer heller ingen sensitiv informasjon i mitt datamateriale, da alt jeg bruker ligger tilgjengelig online for offentligheten. Den nasjonale forskningsetiske komité for samfunnsvitenskap og humaniora (2016), har utarbeidet forskningsetiske retningslinjer til hjelp for forskeres refleksjon over etiske anliggender i forhold til ulike sider av forskningen, som jeg vil sørge for at opprettholdes av meg som forsker for slik at denne studien gjennomføres etisk forsvarlig.

3.8 Kritikk til studien

Grønmo (2004) hevder at en av svakhetene ved kvalitativ innholdsanalyse er at forskerens bakgrunn og forforståelse kan påvirke selve utvalget av datamateriale og tolkingen av tekstene, slik jeg har nevnt tidligere i dette kapitlet. Hvis forskeren har for snevert perspektiv kan utvelgelsen bli skjev i form av at datamaterialet blir ensformig. I dette tilfellet betyr det at artikler som er relevante for problemstillingen ikke kan bli utelatt fordi jeg som forsker ikke synes den passer inn i studien. Jeg har derfor vært nøye med utformingen av kriteriene som har styrt utvalget, og at jeg ikke har lest noen av tekstene på forhånd av utvelgelsen.

Kriteriene, særlig ut i fra beskrivelsen av min egen forforståelse i punkt 3.1.1, kan beskyldes for å være utarbeidet for å løfte frem Wikipedia. Ville en ivrig Snl-bruker utarbeidet de samme kriteriene, eller ville den valgt noen andre? Ville den valgt bort noen av mine kriterier? Det vil man ikke kunne vite, men som vist og beskrevet i punkt 3.4 er kriteriene utarbeidet på et generelt og objektivt grunnlag, med utgangspunkt i teori om kildekritikk, analytiske verktøy, Utdanningsdirektoratets grunnleggende ferdigheter og ulike typer kunnskapsinndelinger.

Det finnes mange fremgangsmåter når man gjennomfører en slik studie. Det er mange valg som tas, som kan påvirke veivalg, prosedyre og resultat. I denne studien kunne man pekt på at det er en svakhet at jeg som forsker ikke har analysert tekstene anonymt, altså uten å vite hvilket av leksikonene artikkelen kom fra. På den måten kunne man sikret at min forforståelse ikke blir dominerende. Dette måtte i tilfellet blitt gjort ved å fjerne alle formateringer, fonter, avsnitt og oppbygninger av teksten for å kunne klare å anonymisere den. Jeg vil argumentere for at det ikke ville spilt noen rolle, fordi jeg som forsker uansett følger forhåndsbestemte kriterier for hva som er avgjørende. Jeg ville ikke kunne manipulert resultatene, fordi jeg kunne ikke vist til andre eksempler enn de som allerede finnes i teksten. Innholdet i teksten fra Wikipedia vil være det samme, uansett om jeg vet at den kommer fra Wikipedia eller ikke. Ikke minst tror jeg at det ikke hadde vært gjennomførbart, fordi særlig Wikipedia har en kjent og særegen måte å bygge opp sine artikler på. Det kunne altså ført til at mitt fokus som forsker hadde blitt forstyrret av å heller prøve å finne ut fra hvilken encyklopedi artikkelen kom fra, i stedet for å fokusere på den faktiske innholdsanalysen.

4 Store norske leksikon og Wikipedia i en skolekontekst

Jeg vil i denne delen presentere de to utvalgte encyklopediene, Wikipedia og Store norske leksikon – senere referert til som Snl, og plassere dem i en skolekontekst. Jeg vil også argumentere for hvorfor denne studien er fagdidaktisk relevant innenfor samfunnsfaget i skolen.

4.1 Nettleksikon i skolen

Hva skal vi med lærebok og lærere når oppdaterte svar finnes på Wikipedia?

Spørsmålet er spesielt interessant i samfunnsfaget, der elevene lærer om samfunn som endrer seg raskere enn de tradisjonelle lærebøker kan greie å fange opp. En hvilken som helst lærebok fra 2008 vil mangle sentral informasjon om blant annet klimaendringene, amerikansk politikk, Wikileaks eller den norske krigføringen i Afghanistan. (...) På Wikipedia ligger derimot oppdatert faktakunnskap om de fleste tema som en samfunnsfagselev trenger å orientere seg om i løpet av skoleåret (Rye, Austvik & Rye, 2011).

Dette er et sitat hentet fra artikkelen «Skole + Wikipedia = sant» (Rye et al., 2011), hvor det like så godt kunne stått Snl som Wikipedia. Poenget til de tre kronikkforfatterne er at uansett hvilken kilde du bruker, så er det problematisk om du kun støtter deg til én – om det er læreboka, Wikipedia eller Snl. De understreker at Wikipedia er kommet for å bli, og at det må følges opp av lærere slik at ikke raske søk, klipp-og-lim og fravær av kildekritisk vurdering blir den dominerende måten elevene bruker nettleksikon på.

Det er gjennomgående i både nasjonal og internasjonal forskning at Wikipedia er svært godt likt av elever, som opplever nettleksikonet som en relevant læringsressurs (Blikstad-Balas, 2013, Egeberg mfl., 2012, Raine & Tancer, 2007 og Rye & Rye, 2011). Forskning viser at 87,3 % av elevene begynner letning etter informasjon på internett, og at 26 % og 73 % er enig og svært enig i at det er enkelt å finne informasjon på Wikipedia. Hele 57 % og 26 % er enig og svært enig i at de liker å bruke Wikipedia til skolearbeid. Likevel svarer hele 52 % og 44 %, til sammen 96 %, av elevene at de er klar over at informasjonen på Wikipedia kan være feil (Rye & Rye, 2011, Blikstad-Balas, 2013). Dette viser at nettleksikon absolutt er en stor del av elevens skolehverdag og er fagdidaktisk relevant, noe som betyr at det må adresseres. I

denne studien vil tilnærmingen til dette være å se på hvorvidt elevenes opplevelse av Wikipedia som relevant læringsressurs gir dem kvalitetsmessige forskjeller på informasjonen de finner, sammenlignet med hvis de hadde brukt Snl i stedet.

4.2 Store Norske Leksikon

På Store norske leksikons infoside står det at det er et gratis og komplett oppslagsverk, skrevet av fagfolk på både bokmål og nynorsk. Det har to millioner brukere og 300.000 leste artikler hver dag, noe som gjør at leksikonet er Norges største nettsted for forskningsformidling. Det er eid av de norske universitetene og flere ideelle stiftelser/organisasjoner. Deres visjon er at man skal finne kunnskap av høy kvalitet fritt tilgjengelig på nett. Foreningen gir ut fire oppslagsverk på nett, hvor medisinske, biografiske og kunstleksikonet utgjør de tre resterende i tillegg til den allmenne utgaven. Leksikonet har et satsningsområde det kaller *Store norske skole*, hvor de ønsker at leksikonet skal brukes aktivt i undervisning. I dette prosjektet legges det blant annet vekt på at artiklene skrives slik at språket skal være tilpasset skoleelevers bruk, de har egne temasider som passer til læreplanen og det er også et prøveprosjekt hvor det er tilrettelagt for at elever skal kunne bruke leksikonet under eksamen (Store norske leksikon, 2018b).

Snl drives av den ideelle, ikke-kommersielle Foreningen Snl, etablert i 2014. Artiklene kontrolleres av en liten, engasjert redaksjon. Redaktørene skriver ikke innholdet i artiklene selv, men bestemmer de redaksjonelle prinsippene og prioriteringene leksikonet skal drives etter. Det er de fagansvarlige som oppdaterer, forvalter og skriver nye artikler til Snl. Foreningen har et nært samarbeid med universiteter, høyskoler og forskningsinstitusjoner for å rekruttere flinke fagpersoner. For å kunne skrive for Snl må du følge bestemte vilkår og oppskrifter, og alle kan få publisert artikler uten å være fagansvarlig så lenge du oppfyller kravene. Det er utarbeidet en egen forfatterveiledning som skal være til hjelp for å skrive gode leksikonartikler. Leksikonet har et åpent API, noe som betyr at det er fri gjenbruk av materialet (Store norske leksikon, 2018b). I forhold til bilder og illustrasjoner er alle bilder i utgangspunktet underlagt opphavsrett, mens noen enkeltbilder kan av ulike grunner være

unntatt vanlig opphavsrett. Disse bildene kalles «*public domain*» eller «*falt i det fri*» på norsk (Store norske leksikon, ukjent årstall a⁹).

Lund gjennomførte en spørreundersøkelse blant Wikipedias bidragsytere i 2011, hvor det kom frem at 10,6 % av respondentene også hadde bidratt til Store norske leksikon, til tross for at begge encyklopediene er dugnadsleksikon med samme målgruppe. Hun peker på flere ulike årsaker til at Snl ikke har lyktes i å mobilisere flere bidragsytere. Her er det sentralt at Lund gjorde sine undersøkelser i 2011, og at Snl har utviklet seg siden da. Men det hun peker på, og som fortsatt er relevant er at Snl baserer seg på samme organisasjonsstruktur som Wikipedias forgjenger; Neupedia, hvor artiklene må gjennom flere seg før de publiseres. Dette medfører mange og lange prosesser, som gjør at mange bidragsytere faller fra (Lund, 2011). Hun skriver videre at «Proessen som er knyttet til kvalitetskontroll blir for komplisert for bidragsyterne og som en følge av dette blir kostnaden for å delta for høy for svære mange potensielle bidragsytere» (Lund, 2011, s. 79). Hennes respondenter svarer blant annet at de ikke har tid, de synes ikke brukergrensesnittet er tillokkende, de vil ikke logge inn å bidra når de må oppgi navn og telefonnummer. De problematiserer også hvordan Snl ikke er bygd på det samme demokratisk-meritokratiske syn på kunnskap som Wikipedia. «Hadde jeg bidratt til Snl, ville jeg følt at jeg gjorde gratisarbeid for en redaksjon» (Lund, 2011, s. 79). Videre svarer flere at det i hovedsak var et tungvint system med dårlig oppfølging og lang behandlingstid, og for høy terskel for å bidra.

4.2.1 Store norske leksikons kvalitetssikring

Som Lund (2011) nevner, baserer organisasjonsstrukturen på Snl seg på forhåndsgodkjenninger av fagpersoner før informasjon publiseres. Dette er kanskje det viktigste tiltaket Snl har for å sikre kvaliteten. En annen kvalitetssikring finner man på Store norske leksikons metasider, hvor de en egen side kalt *Forfatterveiledning*. Dette er en komplett oversikt som viser hvordan man skal skrive leksikonartiklene. Her står det at å skrive et leksikon er et samskrivingsprosjekt, og at de i langt større grad jobber med å oppdatere eksisterende artikler enn å skrive nye. Grunnen til dette er at de hele tiden jobber med å oppdatere språk, sjanger, redigere bort papirutgave-preg og legge inn interne lenker

⁹ https://meta.snl.no/Finn_leksikonbilder_til_fri_bruk

(Store norske leksikon, ukjent årstall b¹⁰). Her er det ni kategorier som tar for seg ulike krav som stilles til forfatteren og artikkelen som skrives. Dette innebærer å følge leksikonsjangeren og -strukturen, hvilket språk, hvilken stil og sjanger, hvordan forholde seg til bilder og illustrasjoner, kilder og referanser og andre artikkel-elementer som kjennetegner leksikonartiklene i Snl.

4.3 Wikipedia

Wikipedia er ifølge egen Wikipediaside (2017) en internasjonal digital encyklopedi. Det er en del av Wikipedia Foundation, en organisasjon stiftet av Jimmi Wales i 2003. Ordet *Wikipedia* er en sammensetning av det hawaiianske ordet wiki – rask, kjapp, hurtig, og det greske ordet encyklopedi – allmenn dannelse. Wikipedia har (per mai 2014) 35 millioner artikler på 287 språk, hvor den engelskspråklige på over fem millioner artikler er den største. Ifølge Alexa.com er den i februar 2018 den femte mest besøkte siden i verden.

I Wikimedia Foundations formålsparagraf står det:

Wikimediastiftelsen er dedikert til utviklingen og vedlikehold av fritt og åpent nettilgjengelige leksika, sitatsamlinger, lærebøker og andre samlinger av dokumenter, informasjon og andre informasjonsdatabaser på alle verdens språk som vil bli distribuert omkostningsfritt til publikum gjennom en fri dokumentasjonslisens slik som Free Documentation License skrevet av Free Software Foundation Inc. på <http://www.fsf.org> eller liknende lisensieringsordning, se <http://www.wikimedia.org>. Stiftelsens mål er å oppmuntre den fortsatte vekst og utvikling av åpent innholdbasert sosial programvareprosjekter basert på WikiWiki (Wikimedia, 2017).

På NDLAs nettsider beskrives Wikipedia som et typisk eksempel på hva som skjer når mange bidragsyttere går sammen om å produsere og vedlikeholde en innholdsressurs. Wikipedia finansieres av donasjoner, noe som gjør at den kan bevare sin uavhengighet. Dette er svært viktig, da de skal presentere så korrekt og objektiv informasjon som mulig. I mange år ble Wikipedia ansett som en dårlig kilde i skolesammenheng, siden artiklene kan skrives og redigeres av hvem som helst. Dette synet er derimot i ferd med å endre seg fordi kvaliteten på

¹⁰ <https://meta.snl.no/Forfatterveiledning>

innholdet i Wikipedia er forbedret – og ofte like god som i andre anerkjente leksikon. Wikipedia gir sine lesere lov til å bruke både bilder og tekst, i tråd med formålsparagrafen (Hoem & Tørdal, 2017).

Den britiske historikeren Dan O’Sullivan (2016) sammenligner Wikipedia med biblioteket i Alexandria, Ming-dynastiets encyklopedi og H. G. Wells drøm om en samlet encyklopedi laget av forskere og vitenskapsmenn fra hele verden. Han skriver at det er gjort flere forsøk på å samle og lage en digital encyklopedi, men at ingen har kommet i nærheten av den enorme veksten og omfanget Wikipedia har fått. Grunnleggerne, Jimmy Wales og Larry Stranger, har videreført ambisjonene fra biblioteket i Alexandria og drømmene til H. G. Wales, og ved hjelp av moderne teknologi gjort det om til en virkelighet (O’Sullivan, 2016). «Imagine a world in which every single person on the planet is given free access to the sum of all human knowledge. That’s what we’re doing” (Wales, 2004, sitert i O’Sullivan, 2016, s. 77-78).

Noen kjente Wikipedia-begreper, som jeg også vil bruke i denne studien er; *wikipedianer* som er en bidragsyter på Wikipedia. *Tinget* er et forum hvor man kan ta opp og diskutere de aller fleste saker og problemer angående Wikipedia. *NPOV* er engelsk forkortelse av neutral point of view. Artiklene skal skrives med et nøytralt utgangspunkt, et objektivt ståsted – noe som er ett av Wikipedias grunnprinsipper. NPOV blir ifølge Clemens Cap utfordret av en alternativ posisjon; EPOV, every point of view, da han mener at det ikke finnes noe nøytralt utgangspunkt (Cap, 2012). “*Content neutrality demands to store and provide content without any evaluation of its merit regarding to any chosen cultural, social or ethical standard or even any other measure of notability, correctness or suitability of any kind*” (Cap, 2012, s. 1091). Lanier er også kritisk til NPOV, og mener at det ikke oppfyller sin hensikt, og at det fører til at «Wikipedia seeks to erase point of view entirely» (Lanier som sitert i Kissling, 2011).

Blikstad-Balas (2013) sin forskning viser at elevene aktivt bruker Wikipedia til skolearbeid, og Høgenes (2013) etterspør mer forskning og kunnskap rundt Wikipedia, fordi Wikipedia er så mye brukt. Siden denne studien har som mål å sammenligne Wikipedia opp mot et kvalitetet i et leksikon som har faglig kvalitetskontroll hvor faglige redaktører står ansvarlige for det som publiseres i forkant, vil jeg gå mer detaljert inn i beskrivelsen og presentasjonen av Wikipedia for å gi et bilde på hvordan det fungerer og er bygd opp.

4.3.1 Wikipedias oppbygning og struktur

For gjennomsnittsbrukeren er Wikipedia et gigantisk, lett tilgjengelig og gratis digitalt oppslagsverk. Bak alt dette ligger et enormt fellesskap av entusiaster viet til å drifte nettleksikonet. For å gå nærmere inn på fenomenet Wikipedia, vil jeg ta utgangspunkt i Dan O'Sullivan's bok *Wikipedia – a New Community of Practice?* (2016).

A common misapprehension about Wikipedia is that it consists of a chaotic free-for-all to which anyone can add whatever they fancy. This is far from the case. Behind its public face lies a vast and complex organization containing, for instance, dozens of pages of rules, conventions and advice to potential editors, and further pages involving discussion of each of these. Most of the consultation the encyclopedia will only be interested in the article pages, but these are like the visible part of an iceberg (O'Sullivan, 2016, s. 93).

Da O'Sullivan skrev første utgave av boken i 2009 hadde Wikipedia over to og en halv million artikler på den engelske Wikipedia, men også ti millioner relaterte sider linket til hverandre. Disse *støttesidene* inneholder diskusjoner, chatterom for brukere (Tinget), *policy*, prosedyre- og hjelpesider, bildebeskrivelser, kategorisider og oversiktssider. Sidene er kategorisert innen forskjellige typer navnerom, som det er 20 av. Hvert navnerom har en separat prefix som kommer før selve sidenavnet, og er delt fra navnerom med et kolon. Når administratorene oppretter nye sider får de automatisk fem ekstra sider for ulike hensikter, i tillegg til alle fremtidige endringer som kommer senere. De færreste av tilleggssidene blir imidlertid brukt (O'Sullivan, 2016).

Det brukes to språkstiler på Wikipedia; ett for de offentlige artiklene og ett for diskusjonssidene, hvor det i denne studien er den offentlige språkstilen som er interessant. Det er lett å se når informasjon er hentet fra Wikipedia, fordi språket mister all sin særegenhet og det blir i den grad det er mulig nøytralt - NPOV.

4.3.2. Wikipedias bidragsyttere – *wikipedianerne*

Et av de mest brukte argumentene mot bruk av Wikipedia er at det kan skrives av «hvem som helst». Men hvem er denne hvem som helst, og hvorfor gjør de det? Det er ikke mulig å fastslå det eksakte tallet på antall medlemmer, da det kan være opptil 65.000 treff på ett sekund. Forskning viser at mindre enn 2 % av Wikipedias brukere bidrar, og blant disse er det

igjen store forskjeller i hvordan de bidrar, da de fleste bare endrer en eller et fåtall artikler (O'Sullivan, 2016). Med andre ord er det et stort sprang fra noen få svært aktive bidragsytere til en svært stor gruppe så vidt aktive brukere. Dette er en skjev maktfordeling. Likevel ville ikke hverken den minste eller den største gruppen kunne drevet Wikipedia uten hjelp av den andre. Dog er det denne kjernen av aktive medlemmer - noen tusen dedikerte wikipedianere som holder det gående. Forskning (Schwartz, 2006, Anthony, Smith & Williamson, 2005) viser at det er mange som kommer med viktige bidrag, men gjør dette svært sjeldent, og ofte er de ikke registrerte brukere. Dette gjør at de faller utenom statistikken, og statistikken blir dermed ikke adekvat. Et annet aspekt, som ifølge O'Sullivan (2016) gjør det vanskelig å finne størrelsen på fellesskapet bak Wikipedia er at mange av de mest aktive bidragsyterne bidrar kun innenfor ett spesifikt tema.

Hva er det som gjør at folk aktivt deltar og bli wikipedianere, redaktører og bidragsytere? Det finnes så mange andre sosiale nettsteder og forum, så hvorfor skulle man frivillig ta arbeidet med å skrive en lang artikkel for en encyklopedi uten å få noe for det? O'Sullivan (2016) svar er at før man ser på motivasjonen av å være en del av et samfunn, må man se på hva som får dem til å bli med i utgangspunktet. En nøkkelfaktor er modularitet. Det betyr at man kan bryte ned en bestemt oppgave i små elementer slik at enkeltpersoner kan velge å bidra selv i liten skala. Dette er en sentral del av web 2.0-teknologien (O'Reilly, 2005), men ville ikke vært mulig uten wikiteknologi. Wikiteknologien går ut på at alle med tilgang til internett kan publisere og redigere informasjon på internett (Richardson, 2010). Med Wikipedias ekstreme modularitet er det enkelt og virkningsfullt for en stor gruppe mennesker å samarbeide. Wikipedia krever ikke bare samarbeid mellom enkeltpersoner, men disiplin og en forpliktelse til felles normer og en bestemt skrivemåte og oppbygning. Svaret involverer nok attraksjonen av det å høre til et fellesskap, det å bli gjenkjent og verdsatt, spesielt i et fellesskap bygd på samarbeid. Medlemskap gir bidragsyterne gjensidig støtte, og skaper tilhørighetsfølelse gjennom identifikasjon med et felles formål (O'Sullivan, 2016).

4.3.2. Wikipedias kvalitetssikring

Jeg skal ikke bedømme hvorvidt Wikipedia er kvalitetssikret eller ikke, men peke på aspekter som er med på å påvirke dette. Det første aspektet er NPOV, som jeg forklarte i punkt 4.3.1. NPOV er et grep Wikipedia har gjort for å prøve å sikre kvaliteten, men som nevnt er både Cap (2012) og Lanier (som sitert i Kissling, 2011) uenige i at dette styrker kvaliteten. Det andre aspektet innebærer bidragsyternes anonymitet. Vanligvis er bidragsyterne til Wikipedia

anonyme, iallfall for allmennheten. Når de registrerer seg blir de bedt om å oppgi et brukernavn, som blir synlig for alle registrerte brukere. De kan velge å bruke sitt eget navn, men det er svært uvanlig, og det er en felles forståelse om at det går imot Wikipedias ånd. Denne anonymiseringen gjør at bidragsyterne kan bedømmes ut i fra deres innsats på Wikipedia, og ikke hva de gjør i den virkelige verden. O'Sullivan (2016) skriver at hvis hver bidragsyter ble spurt om navn og yrke, ville nok de fleste ha droppet arbeidet og det ville kun vært en høyere utdannede elite igjen, som verken ville hatt tid eller mulighet til å vedlikeholde og opprettholde en så stor encyklopedi. En annen fordel med anonymitet er at det bidrar til en kommunikasjon med færre status-begrensninger. Redaktørene kan kommunisere med hverandre uten å være gjennomsyret av sosiale normer, de kan heller ikke bedømme hverandre ut i fra religion, etnisitet eller utdanning. Det blir saklig argument mot argument, og ingen maktkamp personer imellom. Andrew Keen argumenterer derimot for at dette fører til «a cult of the amateur», som gjør at kvalitetssikret kunnskap kanskje kastes til side av ubegrunnede påstander (Keen, 2007). Lund (2011) problematiserer også Wikipedias anonymitet; hvordan kan encyklopedien opprettholde sin posisjon som informasjonskilde når det gir hvem som helst tilgang til å redigere en artikkel anonymt, være pålitelig? Hvorfor er ikke Wikipedia gjennomsyret av vandalisme? Hennes svar på dette er:

På tross av dette, er faktum at den overveldende majoriteten av artiklene inneholder korrekt, relevant informasjon om sitt tema. Grunnen er rett og slett at Wikipedia gjør det i overkant vanskelig for vandalene å lykkes med sine hensikter. For det første er det, som nevnt tidligere, mulig for administratorer å blokkere brukernavn eller IP-adresser som gjentatte ganger begår vandalisme, og administratorene kan også beskytte en side slik at det enten er kun registrerte brukere eller kun administratorer som kan redigere den. Dette gjøres ved nødvendighet på artikler som er særlig utsatt for vandalisme. Eksempelvis har den engelske artikkelen om George W. Bush lenge vært delvis beskyttet, og kun innloggede brukere får lov til å komme med endringer.

Et tredje sentralt aspekt er Wikipedias redaktører. Diskusjonscentrert og demokratisk som Wikipedia ønsker å være, kreves det en form for lederskap eller tilsyn. En liten gruppe redaktører har system- og administratorrettigheter, slik at de for eksempel kan beskytte artikler som erfaringsvis lett blir vandalisert, slik som Lund (2011) eksemplifiserer. Administratorene har blitt valgt ut av en fagfelleevaluering og er personer som har vist sitt

engasjement til Wikipedia over lang tid (O'Sullivan, 2016). Gjennom slik redaksjonell moderasjon forhindrer de, i en viss grad, at det blir publisert ukorrekt, usaklig eller ensidig informasjon. Lund (2011) utdyper dette videre med å beskrive hvordan wiki-teknologien (Shirky, 2008) sørger for at det krever mye mindre både tid og ressurser å rette opp vandalisme enn det tar å gjøre hærverket. Ved å trykke på én knapp kan en administrator få fjernet endringen som inneholder vandalisme, og artikkelen tilbakestilles til den forrige versjonen. Shirky (2008) skriver at dette har demotiverende effekt på de som vandaliserer, fordi det er liten hensikt i å investere tid og energi på noe som kan fjernes på få sekunder. Videre skriver han at hvis det oppdages eller mistenkes at en bruker har begått flere hærverk i andre artikler, kan man enkelt få en oversikt over alle endringene som er gjort av denne brukeren og ip-adressen, og tilbakestille disse. Dette øker sjansen for å oppdage vandalisme i et stort omfang av artikler (Shirky, 2008).

Et fjerde aspekt jeg vil peke på ved Wikipedias kvalitetssikring er at det per i dag kun er registrerte brukere som kan opprette nye artikler, mens de som ikke er registrerte kan endre på eksisterende artikler. Dette kan endre seg i fremtiden (O'Sullivan, 2016). Dette medfører at alle endringer som gjøres av ikke-registrerte brukere blir merket i en siste endringer-logg, kun synlig for administratorer og registrerte brukere, som gjør det enkelt å få øye på endringer som enten skal godkjennes eller tilbakestilles (Lund, 2011).

Det siste aspektet beskriver O'Sullivan (2016) som en pågående debatt blant wikipedianerne om hvorvidt man bør lage så mange artikler om populærkultur som det gjøres i dag, da mange mener at det svekker troverdigheten til Wikipedia, og at de heller bør fokusere på genuin kunnskap. De ønsker strengere redaksjonelle retningslinjer vedrørende allmennkunnskap, og sletting av artikler hvor Wikipedias status som encyklopedi svekkes, ved for eksempel manglende henvisning til anerkjente kilder. *Inclusionists* er betegnelsen på wiki-brukere som har en tendens til å legge til disse omdiskuterte artiklene. Inclusionistene mener at enhver artikkel med selv det minste spekter av interesserte lesere, bør publiseres, fordi det ikke koster noe for noen. De er redde for at strenge administratorer vil kunne dempe entusiasmen til bidragsyterne hvis det legges for strenge retningslinjer og føringer. O'Sullivan (2016) beskriver et eksempel, hvor grunnleggeren av Wikipedia Jimmy Wales, en selverklært inclusionist, skrev en artikkel om en liten restaurant i Sør-Afrika som han hadde spist på. Denne artikkelen ble fanget opp av administratorene og markert om unyttig. Den ble derfor slettet. Dette mente Wales var helt feil, og argumenterte for at det måtte være plass til slike

artikler i encyklopedien. Det hele endte derimot med at Wales synspunkt seiret, og i dag finnes det utallige artikler som denne.

4.4 Kunnskap og informasjon

Grunnen til at jeg velger å ta med dette i min teoretiske tilnærming er fordi studien undersøker hvilken informasjon encyklopediene faktisk har og hva dette har å si for elevenes tilegnelse av kunnskap. I presentasjonen av Wikipedia siterte jeg Wales (2004); «*imagine a world in which every single person on the planet is given free access to the sum of all human knowledge. That's what we're doing*» (sitert i O'Sullivan, 2016, s. 77-78). Hva menes med «*the sum of all human knowledge*», og er det sammenfallende med pedagogisk innhold? Hva er kunnskap, hva er det jeg undersøker? Først og fremst er det nødvendig å tegne ett skille mellom informasjon og kunnskap.

Informasjon i denne sammenheng forstås som «former for data som belaster en mottakers kognitive behandlingsevne. Informasjon inkluderer således alle typer sanseintrykk vi utsettes for, all kommunikasjon vi deltar i, samt den kunnskapen vi allerede har» (Dahlbom og Mathiassen, 1995). Som tidligere presentert i punkt 3.4, deler Solhaug og Børhaug (2012) kunnskap inn i seks ulike typer; *faktakunnskap*, *prosedural kunnskap*, *begrepskunnskap*, *analog kunnskap*, *logisk kunnskap* og *metakunnskap*. O'Sullivan (2016, s. 78) deler kunnskap inn i kun to typer; *proporsjonal*, påstandsbasert og teoretisk kunnskap, og *normativ*, teknisk og empirisk kunnskap. Proporsjonal kunnskap handler om hva og hvorfor, mens normativ kunnskap handler om hvordan. Ut i fra Solhaug og Børhaugs (2013) inndelinger kan man si at encyklopediene i varierende grad innehar de ulike typene kunnskap, mens ifølge O'Sullivans (2016) kan man anta at de i hovedsak er det førstnevnte, proporsjonal, snarere enn det siste.

O'Sullivan (2016) skriver at det selv i et relativt demokratisk samfunn likt det vi ser i dag, er gapet mellom akademiske sirkler og resten av samfunnet en hemmende faktor i den frie flyten av informasjon og kunnskap. For, som det sies, kunnskap er makt, noe også Solheim og Børhaug (2012) understreker, som nevnt i punkt 2.3. Den digitale revolusjonen, med internett som følge, har gjort det vesentlig enklere å få tilgang til informasjon. Både tilgang til ny informasjon og kunnskap, og muligheten til å dele dette. Og her spiller encyklopediene en

viktig rolle, og særlig Wikipedia som når ut til flere både bidragsytere og lesere. «Hvis det er slik at kunnskap faktisk er makt, er vi kanskje vitner til embryonisk start på en massiv desentralisering av kunnskap» (O'Sullivan, 2016, s. 79).

Det er delte syn på Wikipedia som kilde (Kissling, 2011), men det endrer ikke Wikipedias proklamerte mål – å formidle informasjon globalt, og gi alle gratis tilgang til denne kunnskapen. Samfunn som lykkes i å spre mest mulig meningsfull og nyttig informasjon til et så bredt spekter som mulig, er sannsynligvis et friere, mer åpent og mer vellykket samfunn enn de som henger etter. Informasjon og kunnskap ligger til grunn for alle muligheter til sosial, kulturell og politisk handling. Det gir mulighet for beslutninger om hvilke verdier som er mulige og hvilke som ikke er det, og det som har blitt forsøkt på andre tidspunkt og steder av tidligere generasjoner. Tilgang til informasjon utvider alternativene for individer og gir dem grunnlag for å danne kritiske vurderinger om hvordan de skal leve sine liv. Jürgen Habermas har brukt begrepet «livsverden» for det uprøvde – ofte ubevisste antagelser om verdenen som enkeltpersoner har erfart og lært, og som vi ukritisk arver videre. Slike ufiltrerte syn og holdninger, som mange deler, kan bli utfordret og undersøkt rasjonelt når anledningen kommer, og encyklopediene, med sin informasjon, er nettopp en slik anledning – bare ett tastetrykk unna.

5 Analyse: Presentasjon av empirisk materiale

Jeg vil i denne delen presentere og analysere mitt empiriske materiale. Jeg har i punkt 3.5 gjort rede for hvordan utvalget av artikkelpar har blitt gjennomført, og i punkt 3.6 om hvordan analysen er gjennomført. Jeg vil nå presentere analysen, med de utvalgte begrepene; *arbeidsgiver, budsjett, folkerettslige sanksjoner, Human Development Index, koalisjonsregjering, mekling, monarki, moral, nasjonal minoritet (i Norge), samfunn, sosialisering, statsminister, statsråd, utviklingsland* og *World Economic Forum*. Hvert artikkelpar presenteres først med kategorier og begrunnelser, før en oppsummerende og oversiktlig tabell viser hvordan begrepene kategoriserer seg innenfor de ulike kriteriene som er satt for analysen. Jeg vil begynne med å vise treffrekvensen hvert av encyklopediene har.

5.1 Treffrekvens

Tabell 2 viser antall treff når det blir søkt på 100 utvalgte samfunnsfaglige begreper i hver av encyklopediene. Tabellen viser at begge oppslagsverkene hadde en høy treffrekvens, og at de fleste begrepene fikk treff i begge encyklopediene samtidig. På det grunnlaget kan man trekke konklusjonen om at det ikke er noen forskjell mellom Wikipedia og Snl når det kommer til sannsynlighet for treff. Det viser at kvaliteten på Wikipedia er sammenlignbar med Snl når man er ute etter å *finne* informasjon. Det sier derimot ikke noe om kvaliteten på innholdet i artiklene, som jeg i tabell 3-17 vil legge frem.

Tabell 2 Antall treff på utvalgte begreper

	Wikipedia	Snl
Antall treff av 100 utvalgte søkeord	93 av 100	90 av 100
Antall treff i begge encyklopedier	85 av 100	85 av 100

5.2 Innholdsanalyse av artikkelpar

Jeg vil nå systematisk gjennomføre en innholdsanalyse av de 15 utvalgte artikkelparene. Jeg vil ikke bedømme artiklenes lengde eller omfang, da de må inneholde et avgrenset antall ord for å bli valgt ut til denne studien. Hvis artikkelen mangler sentrale elementer vil dette komme frem under kriteriene *definisjon, presisjon og detaljeringsgrad* eller *dekningsgrad*. Jeg vil altså ikke bedømme en artikkel for å være for kort, men heller at artikkelen inneholder irrelevant informasjon som til fordel kunne vært byttet ut med annen informasjon. Jeg vil for

hvert artikkelpar først presentere Wikipedias artikkel, deretter Snl. Tilslutt kommer en oppsummerende tabell for hver par, som viser hvordan de scorer på hver av kriteriene jeg har satt opp. Resultatene av analysen og funnene som blir gjort, presenteres og diskuteres opp mot den teoretiske tilnærmingen i kapittel 6 Resultat og diskusjon.

5.2.1 Artikkelpar 1: Arbeidsgiver

Wikipedia

Definisjon: Definisjonen er kort og konsis, men inneholder ordet *vederlag* i forklaringen, noe jeg med min forforståelse anser å være et ukjent, dog relevant ord, men som for mange elever kan gjøre at de må finne en forklaring eller et synonym for å forstå betydningen. Definisjonen inneholder også «engasjert for å utføre arbeid» i forklaringen, noe som kan virke utydelig, fordi engasjert gjerne forbindes med andre kontekster. Definisjonen får derfor *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Artikkelen utdyper definisjonen ved å vise til lovverk, og bruker begrepene *ansettelsesforhold*, *arbeidsforhold* og *arbeidsavtale* for å plassere begrepet i kontekst. Derfor får den *god*.

Dekningsgrad: Artikkelen får *god* på dekningsgrad, fordi den bruker flere andre begrep som *kontraktsforhold* og *arbeidstager*. Den greier også ut om regelverk i forhold til *skatt*, *svart arbeid* og *oppdragsgiver*. Noen av begrepene forklares, men alle er hyperkoblet.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen beskriver flere ulike eksempler på arbeidsgivere, både offentlige og private; «en arbeidsgiver kan være en bedrift, bl.a. et aksjeselskap, en ideell eller kommersiell organisasjon, en forening eller en enkeltstående privatperson. Offentlige myndigheter og organer er arbeidsgivere, bl.a. stat, kommune, direktorater, kirken, forsvaret osv.» (Wikipedia, 2016a). På dette grunnlaget får artikkelen *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen, og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen er svært kort, kun 10 ord, men den er adekvat. «En arbeidsgiver er en person eller virksomhet som sysselsetter arbeidstakere» (Jakhelln, 2017). Den bruker *sysselsetter* og *arbeidstaker* for å forklare selve begrepet, men med min forforståelse anses disse å burde være kjente begrep for en elev i videregående skole. Derfor får artikkelen *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Definisjonen utdypes ved å vise til lovverk, og bruker både arbeidstvistloven og arbeidsmiljøloven for å støtte definisjonen. På bakgrunn av dette får artikkelen *god* på dette kriteriet.

Dekningsgrad: Artikkelen bruker begreper som *tariffavtale* og *fagforeninger* for å utdype begrepet. Disse begrepene er ikke forklart, men hyperkoblet. Dekningsgraden kunne vært mer utfyllende, og begrepene som nevnes kunne vært forklart for å skape større forståelse. Derfor får artikkelen *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis flere konkrete eksempler på hva en arbeidsgiver kan være; «I praksis er en arbeidsgiver oftest en juridisk person, for eksempel et aksjeselskap, et ansvarlig selskap, en kommune eller fylkeskommune eller staten» (Jakhelln, 2017).

Artikkelen får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen, og artikkelen får derfor *svak*.

Ellers er det er brukt et enkelt språk hvor informasjonen kommer i en logisk rekkefølge, men det er til dels rotete og tunge setninger.

Tabell 3 Vurdering av artikkelpar 1: Arbeidsgiver

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	M	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	G
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	307	133
<i>Sum</i>	7	7

5.2.2 Artikkelpar 2: Budsjett

Wikipedia

Definisjon: Definisjonen er relativt lang, men er enkelt forklart, og det er ikke brukt noen vanskelige eller ukjente ord. Det gis konkrete eksempler for å utdype forklaringen i selve definisjonen. Dette gjør at definisjonen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Etter definisjonen presiseres begrepet ytterligere blant annet ved å bøye begrepet i ulike former gjennom forklaringen; ubestemt form entall til bestemt form entall og ubestemt form flertall. Dette gjør at begrepet går fra å være noe fjernt og ukjent, til å bli noe fast og bestemt – noe kjent, begrepet tas aktivt i bruk. «Budsjett er en plan

for anskaffelse og anvendelse av ressurser, samtidig som det er et viktig kontroll- og oppfølgingsverktøy i virksomhetens økonomistyring» (Wikipedia, 2017c). Denne aktive presiseringen og detaljinformasjonen gjør at artikkelen får *god*.

Dekningsgrad: Uttrykket «økonomiske rammevilkår» er brukt på en hensiktsmessig måte for å utdype begrepet. Dette står godt til definisjonen. «Det innebærer hva som finnes til rådighet av penger i form av inntekter, tilskudd, støtteordninger; og hva slags utviklingstrekk og premisser som legges av de ulike typene inntekter og utgifter organisasjonen har» (Wikipedia, 2017c). Måten begrepet utdypes på gjør at den får *god* også her.

Eksempler og illustrasjoner: Det er ikke gitt noen helt konkrete eksempler på hva budsjett er, for eksempel kunne artikkelen vist til *statsbudsjett*, *matbudsjett* eller *månedsbudsjett* og forklart konkret hva det er. I mangel på dette får artikkelen *svak*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er oppgitt en kilde til artikkelen, og kilden er brukt i første avsnitt på definisjonen. Det gjør at artikkelen får *mangelfull*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: «Budsjett, oppstilt plan, overslag eller prognose over fremtidige påregnelige inntekter og utgifter eller fremtidige, forventede prestasjoner som salg, produksjon og liknende» (Store norske leksikon, 2018a). Definisjonen er lang med mange begreper, de fleste ansees som kjente, og gir ut i fra sammenhengen mening, noe som gjør at artikkelen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Presiseringen i denne artikkelen er svært god, fordi den gir utfyllende informasjon omkring definisjonen. «Budsjettet er et tallmessig uttrykk for det handlingsprogram og de mål stat, fylke, kommuner, bedrifter, organisasjoner, husholdninger eller liknende har satt seg for en bestemt fremtidig periode» (Store norske leksikon, 2018b). Handlingsprogram er ikke så kjent begrep, men ut i fra sammenhengen skal det være forståelig. Artikkelen får på det grunnlaget *god*.

Dekningsgrad: Artikkelen bruker størst plass på å beskrive *bedriftsbudsjett*, og kunne med fordel også gått inn på andre typer budsjett eller gitt mer utfyllende informasjon rundt budsjett mer generelt. Derfor får artikkelen *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Det vises til tre ulike typer budsjett for bedrifter, men ingen for privatpersoner, og artikkelen får derfor *mangelfull* på denne faktoren.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 4 Vurdering av artikkelpar 2: Budsjett

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	S	M
<i>Kildehenvisning</i>	M	S
<i>Antall ord</i>	145	291
<i>Sum</i>	7	6

5.2.3 Artikkelpar 3: Folkerettslige sanksjoner

Det finnes mange artikler i begge encyklopedier som heter sanksjon, hvor de er lagt under ulike sjangere. Som nevnt i punkt 3.5 Utvalgsprosess, ble opprinnelig alle begrepsordskall som viste til flere artikler med ulikt innhold eliminert. Men siden artiklene heter *Sanksjon (folkerett)* fra Wikipedia og *Sanksjon – i folkerett* fra Snl, var det her ingen tvil om hvilken artikkel som ville være den riktige og representative for hver encyklopedi. Ved å søke etter «sanksjon folkerett» via Google, vil man direkte få opp riktig artikkel fra hver encyklopedi, uten å måtte gå via en egen side med linker til de ulike betydningene. På den måten unsipper dette begrepet den første faktoren i utvalgsprosessen.

Wikipedia

Definisjon: Definisjonen av sanksjon er *god*. Den bruker et enkelt språk, har ingen vanskelige begrep. Definisjonen mangler derimot å forklare hva *folkerett* er, selv om artikkelen hyperkobler til begrepet. Jeg velger likevel å ikke trekke for dette, da artikkelen i hovedsak heter *Sanksjon*, og folkerett forklares senere i artikkelen. Derfor får artikkelen *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det presiseres hvilke sanksjoner som finnes og hvilke tiltak som gjøres. «Typen sanksjoner som oftest blir brukt er av økonomisk og politisk grad. Slike tiltak kan være fra våpenembargoger, handelsboikott, brudd på kommunikasjoner til sjøs og til lands, og diplomatisk isolasjon» (Wikipedia, 2017b).

Dekningsgrad: Artikkelen utdyper hva som skjer før og etter innføring av sanksjoner. Folkerett og staters suverenitet forklares, men artikkelen får *mangelfull* fordi det er uklarhet rundt Sikkerhetsrådets rolle.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen ramser opp flere eksempler på land som har fått sanksjoner mot seg, og går også konkret inn på ett eksempel og forklarer detaljert om hendelser og aktører. Dette eksemplet står godt til resten av artikkelen og gir den mening, og artikkelen får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er oppgitt syv kilder i artikkelen, hvor to av dem er fra regjeringens nettsider, en er fra Snl og den ene er en bok. De andre er ulike nettsider. Artikkelen får derfor *god*.

Artikkelen er noe rotete oppbygd og sentral informasjon forsvinner i dårlig ordvalg.

Store norske leksikon

Definisjon: Det gis en enkel og konkret definisjon, hvor *folkeretten* brukes som en del av forklaringen uten å bli forklart. Men som sagt gir definisjonen en lettfattelig forklaring, og får derfor *god*. «Sanksjon brukes i folkeretten som betegnelse på et tiltak truffet av en eller flere stater mot en annen for å få den til å avstå fra en aktivitet» (Skodvin, 2018).

Presisjon og detaljeringsgrad: Utdyper om diplomatiske, økonomiske og målrettede sanksjoner, hvor disse forklares i den grad at artikkelen får *god* på dette kriteriet.

Dekningsgrad: Folkerett brukes flere ganger i artikkelen, men forklares aldri, det hyperkobles kun videre. Det gis utfyllende informasjon om hvordan sanksjoner gjennomføres og hvordan FNs sikkerhetsråd påvirker dette. Artikkelen får *mangelfull*, da den ikke forklarer folkerett, som i denne artikkelen anses som et såpass sentralt begrep at det burde vært avklart.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen ramser opp flere land som er rammet av sanksjoner, og utdyper noen av dem, men det sies ikke noe om hvilke sanksjoner det er snakk om. Det gis også eksempler om diplomatiske, økonomiske og målrettede sanksjoner, men her er eksemplet selve forklaringen, og ikke som et eksempel på en forklaring. På bakgrunn av dette får artikkelen *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det oppgis at artikkelen inneholder tekst fra papirleksikonet Store Norske Leksikon, og får dermed *mangelfull*. Ikke fordi den inneholder tekst fra papirleksikonet, men fordi det kun er brukt én kildehenvisning. Det viser seg derimot i andre artikler at det ikke trenger å være en fordel at artikkelen er hentet fra papirutgaven, da

dette ofte påvirker språket som er brukt, og gjør det tungt og vanskelig å forstå. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til i diskusjonen i neste kapittel.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 5 Vurdering av artikkelpar 3: Folkerettslige sanksjoner

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	M	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	M
<i>Kildehenvisning</i>	G	M
<i>Antall ord</i>	451	300
<i>Sum</i>	9	7

5.2.4 Artikkelpar 4: Human Development Index, HDI

Wikipedia

Definisjon: Det innledes med å si hva HDI står for, og hva den norske oversettelsen av den engelske forkortelsen betyr. Begrepet forklares ved å sammenligne det med BNP, hvor BNP også forklares og brukes som motsetningspar. Definisjonen er svært ryddig og gir tydelig informasjon, og artikkelen får derfor *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det fortelles nærmere hvordan HDI regnes ut, og hvilke tre faktorer det måles ut i fra. Dette gir artikkelen *god*.

Dekningsgrad: Viser til ny regnemåte for HDI, og hvem som utviklet begrepet. Artikkelen får derimot *mangelfull*, da den i større grad kunne brukt motsetningspar og pekt på hva HDI ikke viser; for eksempel ulikheter mellom kjønn, fattigdom, sikkerhet og selvstendighet.

Eksempler og illustrasjoner: Det vises både til eksempler i tekst, og til en illustrasjon av et verdenskart hvor HDI-indeks i FNs medlemsland, noe som gir artikkelen *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det oppgis en kilde i artikkelen, en link til FNs hjemmeside. Linken fungerer ikke, men om det er fordi linken i seg selv er feil eller om FN har slettet eller endret nettsiden det linkes til er uvisst. Artikkelen får *mangelfull*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Forklarer forkortelsen og oversetter til norsk. Den er konkret, presis og korrekt. Bruker *indeks* til å forklare *indeks*; «(...) *Indeks for menneskelig utvikling, er en indeks (...)*» (Husby, 2017), men det er ut i fra kontekst forståelig og ikke et ukjent begrep, selv om de fleste kanskje ikke klarer å sette ord på det. Derfor får artikkelen *god* på definisjonen.

Presisjon og detaljeringsgrad: Detaljene omkring de tre faktorene HDI regnes etter oppgis nøye både innledende i sammenhengende tekst, og oppsummerende punktvis til slutt i artikkelen. Derfor får artikkelen *god*.

Dekningsgrad: Artikkelen oppgir hvem som er utviklerne bak begrepet, og kort om hvordan FN bruker det. Artikkelen får derimot *mangelfull*, da den i større grad kunne brukt motsetningspar og pekt på hva HDI ikke viser; for eksempel ulikheter mellom kjønn, fattigdom, sikkerhet og selvstendighet.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis eksempler på hvilke land som skårer bra og dårlig på indeksen, men får *mangelfull*, da dette er et begrep hvor illustrasjoner ville vært enkle å bruke og hevet kunnskapsformidlingen betraktelig.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er noe rotete strukturert, men det er brukt et enkelt språk.

Tabell 6 Vurdering av artikkelpar 4: Human Development Index

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	M	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	M
<i>Kildehenvisning</i>	M	S
<i>Antall ord</i>	275	175
<i>Sum</i>	8	6

5.2.5 Artikkelpar 5: Koalisjonsregjering

Wikipedia

Definisjon: «En koalisjonsregjering er en regjering hvor statsrådspostene er fordelt på ulike partier» (Wikipedia, 2015). Bruker begrepet *statsrådspost*, som bør være kjent i sammenheng med begrepet koalisjonsregjering. Igjen brukes begrepet i selve forklaringen;

koalisjonsregjering er en regjering (...), men i denne sammenheng bør regjering være et kjent begrep. Artikkelen får derfor *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Artikkelen er systematisk oppsatt etter kategorier, og begynner med å forklare hvordan en slik situasjon oppstår. Det forklares også om mindretall- og flertallskoalisjonsregjeringer. Artikkelen er derimot litt upresis da den refererer til regjeringen vi har *nå*, når det har vært et stortingsvalg siden artikkelen sist ble oppdatert. Det kunne til fordel stått i perioden 2013-2017 for eksempel. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Dekningsgrad: Partigrunnlag er brukt for å gi utfyllende informasjon om begrepet, og her er det såpass utfyllende informasjon at artikkelen får *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Viser til flere eksempler på koalisjonsregjeringer i Norge, og hvilken type det var (flertall eller mindretall). Artikkelen får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen, og den får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen er kort og konkret, uten ukjente begrep, men med tydelige avklaringer som *to eller flere og politiske partier*. «Koalisjonsregjering er en regjering som er sammensatt av representanter fra to eller flere politiske partier» (Wyller, 2015). Regjering brukes som forklaring, men begrepet bør være kjent. Artikkelen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det forklares hvordan situasjonen oppstår, og om flertalls- og mindretallskoalisjon. Eksempler brukes fortløpende. Artikkelen vurderes til *god*.

Dekningsgrad: *Ettpartiregjering*, brukes som motsetningspar. Artikkelen presiserer at begrepet ikke må misforstås med *samlingsregjering*, og forklarer den grunnleggende forskjellen. Begrepet er hyperkoblet. Artikkelen får med det *god* på dette kriteriet.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis flere eksempler på koalisjonsregjeringer med navn og årstall, noe som gir *god* også her.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en logisk rekkefølge.

Tabell 7 Vurdering av artikkelpar 5: Koalisjonsregjering

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	M	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	G
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	180	130
<i>Sum</i>	7	8

5.2.6 Artikkelpar 6: Mekling

Wikipedia

Definisjon: Informativ og konkret. Bruker *forlik* i forklaringen, et kanskje ukjent, men nødvendig begrep i denne sammenheng. Artikkelen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Bruker eksempler for å sette begrepet i kontekst, gir eksempler på hva mekling er, hvilke sammenhenger det brukes i, på hvilke nivå og ulike gjennomføringsmåter. Artikkelen får *god*.

Dekningsgrad: Forklarer om lovregulert mekling i Norge, om utenomrettslig mekling og sivilprosess. Avslutter med informasjon om folkerettsmekling og Haagkonvensjonen av 1907. Relevant og utfyllende informasjon, som gir *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Gir eksempler på hva mekling er, og hvilke situasjoner som kan utløse behovet for mekling. Forklarer også hvordan mekling kan foregå i ulike situasjoner. Men det gis ikke noe eksplisitt eksempel, og artikkelen får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er oppgitt en kilde til artikkelen, en bok. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Artikkelen er svært oversiktlig, godt oppbygd og skrevet med et enkelt språk.

Store norske leksikon

Definisjon: Kort og presis definisjon, noe som gjør at den får *god*. «Mekling er forsøk på å skape forlik ved hjelp av en mellommann» (Reusch, 2018). Bruker *forlik* i forklaringen, et kanskje ukjent, men nødvendig begrep i denne sammenheng.

Presisjon og detaljeringsgrad: Etter definisjonen forklares det om påbud om mekling for å unngå rettsak. Ellers er det lite utdypende informasjon. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Dekningsgrad: Det bringes ikke mye informasjon inn for å utdype rundt begrepet. Det utdypes kun om mekling i sivilprosess. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Gis kun eksempel om separasjon- og skilsmisssaker.

Artikkelen får dermed *mangelfull*, på bakgrunn av mangelfulle og ensidige eksempler.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det oppgis at artikkelen er hentet fra papirleksikonet til Store norske leksikon. Artikkelen får mangelfull, og jeg vil utdype hvorfor i neste avsnitt.

Artikkelen bruker et tungt og til dels vanskelig språk, med mange avanserte ord. Det merkes på artikkelen at den er hentet fra papirutgaven, noe som ikke trenger å være fordelaktig for innholdet. En finner sjelden informasjon på nett skrevet på denne måten, og det vil for vgs-elever være en ukjent måte å formulere tekst og informasjon på. I en papirutgave vil det være begrenset med plass, og en må velge ord og formulering med omhu for å få mest mulig presis informasjon på minst mulig plass. Dette krever ikke et nettleksikon, og det blir fort for dårlig og ikke benytte seg av mulighetene dette innebærer.

Tabell 8 Vurdering av artikkelpar 6: Mekling

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	M
<i>Dekningsgrad</i>	G	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	M	M
<i>Kildehenvisning</i>	M	M
<i>Antall ord</i>	513	120
<i>Sum</i>	8	6

5.2.7 Artikkelpar 7: Monarki

Wikipedia

Definisjon: Bruker synonymene *kongerike* og *kongedømme* til å fremstille begrepet. Har også med de sentrale begrepene *styreform*, *monark* og *statsoverhode*. Dette gir artikkelen *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Etymologien er med på å opplyse. Begrepet plasseres i en historisk kontekst, og artikkelen oppfyller med det kriteriene for å få *god*.

Dekningsgrad: Tar for seg hver av verdensdelene og bruker flere begreper for å gi et større bilde av begrepet i kontekst. Eks. *Absolutt monarki*, *konstitusjonelt monarki*, *autokrat* og *diktator*. Det gis såpass utfyllende informasjon at artikkelen får *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis eksempler på monarkier og hvem som er monark, og en illustrasjon av et verdenskart med de ulike styreformene til hvert land. Artikkelen får *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp med underkategorier, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen er kort, og inneholder sentrale begrep som *styreform* og *monark*.

Presiserer at monarken også kan være en dronning, ikke bare konge. Artikkelen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Viser til og forklarer svært kort *innskrenket* og *uinnskrenket* monarki, og *valmonarki* og *arvelig monarki* som ikke forklares. Begrepene er ikke hyperkoblet, men på grunn av utfyllende informasjon får artikkelen *god*.

Dekningsgrad: Det opplyses om antall forekomster i verden og i de ulike verdensdelene, og om The Commonwealth og Nations. Artikkelen kunne inneholdt historie omkring begrepet, og får derfor *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gir eksempler på monarkier og ulike typer monarkier, blant annet Norge og Danmark-Norge. Artikkelen kunne inneholdt eksempler på monarker, og får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det opplyses om at deler av artikkelen er hentet fra papirleksikonet til Store norske leksikon, og artikkelen får derfor *mangelfull*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, og den har ikke et overbærende preg av å være hentet fra papirutgaven, da det kun er deler som er hentet der i fra. Artikkelen har et enkelt språk og informasjonen kommer i en logisk rekkefølge.

Tabell 9 Vurdering av artikkelpar 7: Monarki

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	M
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	M
<i>Kildehenvisning</i>	S	M
<i>Antall ord</i>	632	136
<i>Sum</i>	8	7

5.2.8 Artikkelpar 8: Moral

Wikipedia

Definisjon: Definisjonen beskriver en objektiv og en subjektiv betydning. Ingen av forklaringene er særlig gode, eller gir et godt bilde av begrepet. «Å ha en moral innebærer at

de normer, verdier og holdninger man praktiserer har en objektiv gyldighet (det at noe er gjeldende eller gangbart). Begrepet har også en subjektiv betydning; et indre lys, et bedre jeg» (Wikipedia, 2017d). Disse forklaringene gir ikke en umiddelbar forståelse av det abstrakte begrepet. Men siden definisjonen inneholder begrep som *normer*, *verdier* og *holdninger* får den vurderingen *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det verken presiseres eller oppgis detaljer som står til eller er med på å utdype definisjonen, artikkelen får derfor *svak*.

Dekningsgrad: Ramser opp fire punkter med elementer begrepet kan innebære. Disse er utydelig beskrevet, og artikkelen får derfor *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen gir fire eksempler på moral, men eksemplene er dårlig beskrevet og gir ikke noe tydelig bilde på hva moral er. Språket ødelegger for betydningsinnholdet, og artikkelen får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Artikkelen har en kildehenvisning til en bok gitt ut i 1971, som er brukt til definisjonen. Artikkelen får dermed *mangelfull*.

Artikkelen er litt ustrukturert og innholdet er lite konkret og uklart. Det er brukt et enkelt språk.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen deles inn i to; en deskriptiv og en normativ. Her ser vi hvordan det presiseres at ordskallet endrer betydning ut fra kontekst. Definisjonene er velformulerte, noe som er sentralt rundt abstrakte begreper siden de ofte kan være vanskelige å forstå. Artikkelen får derfor *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Definisjonen i seg selv er svært detaljert, og setter begrepet i kontekst og bruker *normer*, *verdier* og *holdninger* for å forklare. Likevel mener jeg at definisjonen kunne vært enda mer utdypet, da dette er et abstrakt begrep som kan være vanskelig å skjønne. Artikkelen får derfor *mangelfull* på dette kriteriet.

Dekningsgrad: Artikkelen bruker *etikk* for å utdype, og skiller det fra *juridiske normer* og *kulturelle normer*. Dette kan sees på som bruk av motsetningspar, og styrker forklaringen. Artikkelen får derfor *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det er ikke gitt noe konkret eksempel på hva moral er, noe som ville vært med på å styrke forklaringen av det abstrakte begrepet. Artikkelen kategoriseres som *svak* på dette punktet.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et lettfattelig språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 10 Vurdering av artikkelpar 8: Moral

	Wikipedia	Snl
Definisjon	M	G
Presisjon og detaljeringsgrad	S	M
Dekningsgrad	M	G
Eksempel og illustrasjon	M	S
Kildehenvisning	M	S
Antall ord	130	182
Sum	4	5

5.2.9 Artikkelpar 9: Nasjonal minoritet (i Norge)

Wikipedia

Definisjon: Artikkelen er svært lang, men inneholder ingen definisjon på begrepet *minoritet*, det ramses kun opp minoriteter i Norge. Den angir hvem som er nasjonale minoriteter i Norge, men ikke på hva det konkret innebærer i en definisjon. Artikkelen får *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det presiseres at samer også tilfredsstiller kravene for å være nasjonal minoritet, men valgte selv å ikke inkluderes i erklæringen da de allerede regnes som urfolk. Det oppgis også detaljer omkring sentrale årstall og konvensjonens innhold. På bakgrunn av dette får artikkelen *god*.

Dekningsgrad: Det utdypes om de ulike minoritetenes historie i Norge og om politikken som har blitt ført mot dem. Trekker inn begrep som *assimilasjonspolitik*, *nasjonalisme* og *liberal*. Artikkelen trekker inn såpass mye utfyllende informasjon at den får *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det oppgis hvem som regnes som nasjonale minoriteter i Norge, men det finnes ingen illustrasjoner eller bilder, noe som i denne sammenheng ville vært en smal sak å legge til i artikkelen, og som ville hevet nivået. På det grunnlaget får artikkelen *mangelfull* på dette kriteriet.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det oppgis åtte kilder til artikkelen, hvor alle er hentet fra regjeringen.no. Kildene brukes i hovedsak i første del av artikkelen, og artikkelen får *god*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt, men til dels rotete språk med en blanding av bokmål og nynorsk.

Store norske leksikon

Definisjon: Artikkelen har en underoverskrift som heter *Definisjon*, men her står det at Europarådets rammekonvensjon ikke har noen klar definisjon på hvilke grupper som faller under betegnelsen *nasjonal minoritet*. Videre står det; «I Norge ble lang historisk tilknytning avgjørende for hvem som skulle regnes med. I dette lå det en anerkjennelse av at disse gruppene historisk har bidratt til å forme den norske kulturarven, til tross for at de har blitt utsatt for marginalisering og assimilering» (Banik, 2017). Utover det defineres ikke begrepet. Det skulle derfor være mulig å gi en tydeligere definisjon av *nasjonal minoritet* i større enn hva som er gjort. Artikkelen får *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Begrepet plasseres i en historisk kontekst med sentrale årstall og samenes rolle presiseres. Artikkelen får derfor *god*.

Dekningsgrad: Artikkelen får *god*, fordi den bruker urfolk som motsetningspar, gir utfyllende informasjon om Europarådets rammekonvensjon, forpliktelser Norge har ovenfor nasjonale minoriteter og hvilke rettigheter de nasjonale minoritetene har med tanke på språkopplæring og kulturstøtte.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen innehar både bilder og skriftlige eksempler på nasjonale minoriteter i Norge som står i samsvar til resten av teksten, og får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det oppgis at artikkelen har brukt fem ulike kilder, både bøker og Stortingsmeldinger. Artikkelen får derfor *god*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 11 Vurdering av artikkelpar 9: *Nasjonal minoritet (i Norge)*

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	M	M
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	M	G
<i>Kildehenvisning</i>	G	G
<i>Antall ord</i>	799	384
<i>Sum</i>	8	9

5.2.10 Artikkelpar 10: Samfunn

Wikipedia

Definisjon: Det fremstår som artikkelen to ganger prøver å definere begrepet, men det er det andre forsøket som fremmer betydningen på best måte. «Et samfunn er således en gruppe mennesker som lever sammen og deler institusjoner og som ofte har en felles kultur, felles tradisjoner og interesser» (Wikipedia, 2018a). Artikkelen får *god*, fordi den inneholder de sentrale elementene *gruppe, felles kultur, tradisjon og interesser*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det første avsnittet i artikkelen kan betraktes som presiseringer og detaljer rundt begrepet. Her oppgis etymologi, ordskallets ulike betydninger i ulike kontekster og fortløpende eksempler. Artikkelen får *god* også her.

Dekningsgrad: Viser til den sosiologiske bruken av begrepet, og hvilke samfunnsvitenskaper begrepet er sentralt innen. Som nevnt inneholder definisjonen elementene *kultur, tradisjon og interesser*, men det kunne senere i artikkelen også blitt greid ut om for eksempel *geografi* og *politikk*. Artikkelen får *mangelfull*, da begrepet er såpass sammensatt, og det med fordel kunne vært mer utfyllende informasjon.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen gir eksempler på ulike samfunn, og inneholder også bilder av hva man kan kalle et samfunn. Den får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er oppgitt to kilder til artikkelen, en artikkel og en referanse til en ordbok. Artikkelen får *mangelfull*.

Artikkelen er ganske kort, hvor det er brukt et enkelt språk, men fremstår uryddig med svært mange parenteser i første avsnitt.

Store norske leksikon

Definisjon: Artikkelen inneholder ingen klar definisjon på begrepet *samfunn*. Det oppgis at det i politisk sammenheng ofte oppfattes synonymt med *nasjonalstat*, noe som jeg i umiddelbart ville sagt var feil. Men artikkelen skriver at det *ofte oppfattes*, noe som i utgangspunktet ikke sier noe om det stemmer eller ikke (Skirbekk, 2018). Selv om mange oppfatter noe på et vis, betyr det ikke at det er sann eller at det er riktig. Et *samfunn* kan være veldig mye mer enn en nasjonalstat, og vil i de fleste sammenhenger være direkte feil. Det er også uheldig at dette kommer i første setning av artikkelen, da det kan være stor fare for at elever i videregående skole kun leser første del eller første setning av artikkelen, og dermed bruker akkurat denne betydningen av begrepet. Begrepet får derfor *svak*, da det eneste, i

tillegg til det som er nevnt over, kun er nevnt at det oftere analyseres som et sosialt system (Skirbekk, 2018).

Presisjon og detaljeringsgrad: Det presenteres tre hovedbetydninger av begrepet i stikkordsform, uten at disse utdypes noe særlig. Artikkelen oppnår derfor *mangelfull*.

Dekningsgrad: Artikkelen greier ut om begrepets historiske kontekst, og nevner flere sentrale filosofer. Selve deknningen av begrepet kategoriseres her som *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det oppgis eksempler på ulike samfunn i oppramsingen av hovedbetydningene. Artikkelen får *mangelfull* på dette kriteriet, da eksemplene ikke er verken særlig representative eller adekvate.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig strukturert og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge. Språket er lettfattelig, uten for mange ukjente begrep.

Tabell 12 Vurdering av artikkelpar 10: Samfunn

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	S
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	M
<i>Dekningsgrad</i>	M	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	M
<i>Kildehenvisning</i>	M	S
<i>Antall ord</i>	148	175
<i>Sum</i>	8	4

5.2.11 Artikkelpar 11: Sosialisering

Wikipedia

Definisjon: «Sosialisering er en prosess der medlemmer av et samfunn lærer sosiale og intellektuelle normer og verdier, gjennom innlemming i sine respektive sosiale roller og samhandling med andre individer» (Wikipedia, 2018b). Som definisjonen viser inneholder den sentrale elementer, ingen vanskelige begreper og den er konkret. Den får derfor *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det forklares hvordan sosialisering er en kontinuerlig prosess og hvem som er med i prosessen. Artikkelen skiller også mellom *primær-* og *sekundærsosialisering*, og beretter om sosialiseringens mål. Ut ifra dette får artikkelen *god*.

Dekningsgrad: Forklarer hva normer, roller og internalisering er. Viser til seks ulike typer sosialisering gitt av sosiologer, som delvis forklares. På bakgrunn av dette får artikkelen *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen får *mangelfull* fordi den ikke inneholder bilder eller illustrasjoner, men mest fordi det ikke gis konkrete og eksplisitte eksempler. Det gis kun eksempler på hvor sosialisering foregår og mellom hvem.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er oppgitt to referanser, og syv litteraturhenvisninger i artikkelen. På bakgrunn av dette kategoriseres artikkelen som *god* på dette kriteriet.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: «Sosialisering er de sosiale prosessene som fører til at individer tar opp, eller internaliserer, samfunnets normer, praksiser og atferdsmønstre. Med andre ord er det prosessen som gjør at individer blir mer som andre i samfunnet» (Skirbekk og Tjora, 2018). Definisjonen er kort og konsis, og forsøker å forklare begrepet på flere måter. Her var jeg lenge i tvil om hvilken kategori begrepet skulle få, men jeg endret opp med å gi det *god*, da kriteriene som er satt for kategorien oppfylles.

Presisjon og detaljeringsgrad: Definisjonen omtaler *sosiale prosesser*, som artikkelen senere burde gått nærmere inn på. Hvilke sosiale prosesser er det snakk om? Dette kommer ikke tydelig fram. Det sies hva som skal til for å anse sosialiseringen som vellykket og hvordan dette ofte foregår. På bakgrunn av dette kategoriseres artikkelen som *mangelfull*.

Dekningsgrad: Artikkelen greier ut om jevnaldrende, massemedia og ikke minst sosiale medias rolle i sosialiseringsprosesser. Det nevnes hvordan samfunn skaper ordninger for å utvikle sine medlemmer til å bli en del av det gitte samfunnet. Artikkelen får her kriteriet *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis eksempler på hvem som er dominerende i sosialiseringen, og hvordan sosialisering skjer; «(...) samspill mellom individets motivasjon, det sosiale miljøet der individet lever og den kulturen som er i samfunnet» (Skirbekk og Tjora, 2018). Artikkelen får på det grunnlaget *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	G	M
<i>Dekningsgrad</i>	G	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	M	G
<i>Kildehenvisning</i>	G	S
<i>Antall ord</i>	484	117
<i>Sum</i>	9	7

5.2.12 Artikkelpar 12: Statsminister

Wikipedia

Definisjon: Den er kort, inneholder ikke vanskelige begreper og er konkret. Definisjonen får *god* på dette kriteriet.

Presisjon og detaljeringsgrad: Begrepet plasseres i kontekst i form av hva den nordiske betydningen av det er. Det kunne med fordel vært oppgitt for eksempel hvilke oppgaver en statsminister har. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Dekningsgrad: Viser til hva begrepet betyr i andre land – ordskallet, og artikkelen viser til tidligere benevnelser på dette i Danmark. Artikkelen kunne med fordel inneholdt informasjon om for eksempel statsministerens kontor. Artikkelen får *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis ingen eksempler på hva en statsminister gjør eller hvem det er/har vært. Det er heller ingen bilder eller illustrasjoner. Artikkelen oppfyller derfor ikke kriteriene i denne kategorien, og får *svak*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen er kort og konkret, dog litt upresis da den skriver «*mange land*», og ikke nevner hvilke land – altså Norden. «*Statsminister er i mange land tittelen på regjeringens sjef. Andre navn er premierminister, konseilpresident eller ministerpresident*» (Berg & Sterri, 2015). Definisjonen får derfor *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Etter definisjonen burde det vært presisert hvilke land som bruker de tre titlene som nevnes. Heller ikke her kommer det frem at statsminister, slik vi bruker det i Norge, gjelder for de nordiske landene. Det beskrives derimot hvordan

statsministeren blir valgt, og det plasseres i en historisk kontekst sammen med parlamentarismen. På dette grunnlaget får artikkelen kategorien *mangelfull* på dette kriteriet.

Dekningsgrad: Det gis god informasjon rundt begrepets historiske kontekst, og statsministerens kontor nevnes. Her får artikkelen *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det linkes kun videre til en oversikt over norske statsministere, uten at det oppgis noen eksempler i selve artikkelen. Den får derfor *svak*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 14 Vurdering av artikkelpar 12: Statsminister

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	G	M
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	M	M
<i>Dekningsgrad</i>	M	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	S	S
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	127	220
<i>Sum</i>	4	4

5.2.13 Artikkelpar 13: Statsråd

Wikipedia

Definisjon: «Statsråd er en betegnelse som brukes i skandinaviske land om møter der landets regjering samles for å fatte offisielle beslutninger, om den samlede regjering, og/eller som en embetsmannstittel for de enkelte medlemmer i regjeringen» (Wikipedia, 2017e). Viser til de tre ulike betydningene begrepet har, og forklarer disse godt. Ingen vanskelige begreper, og artikkelen får *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Artikkelen presiserer hva ordskallet konkret betyr i Norge, og hvert av de nordiske landene. Her beskrives det derimot at statsråd også i Norge «brukes dessuten om det samlede kollegium av regjeringsmedlemmer» (Wikipedia, 2017e), noe som blir upresist, da også *Kongen* må være tilstede for at det skal kalles statsråd i Norge. Derfor får artikkelen *mangelfull* i denne kategorien. Definisjonen er fortsatt riktig, fordi begrepet betyr dette i andre land i Skandinavia, henholdsvis Danmark. Artikkelen beskriver at dette også gjelder i Finland, som hører til Norden og ikke Skandinavia, slik definisjonen viser til.

Samlet sett blir dette litt rotete, men jeg velger å trekke dette fra presisjon og detaljeringsgraden, siden definisjonen isolert sett er korrekt.

Dekningsgrad: Her gir artikkelen et grundig betydningslag, det fortelles om opphavet til begrepet. Artikkelen får *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det er ingen bilder eller illustrasjoner, men det gis eksempler på hva statsråd er ut i fra de ulike betydningene. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og den får derfor *svak* på dette kriteriet.

Ellers er som nevnt noe rotete og utydelig på noen punkter, men ellers er ryddig strukturert, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: Presis, detaljert og konkret. Får derfor *god* på dette kriteriet. Viser til flere ordskall og avgrensner for hvilken kontekst ordskallene er gjeldene.

Presisjon og detaljeringsgrad: Artikkelen gir detaljer omkring de ulike ordskallene i svært informativ grad, eksempelvis rundt Statsrådsmøter; «I Norge finner statsrådet sted på Slottet under Kongens (evt. kronprinsregentens eller statsministerens) forsete, som regel én gang i uken (fredag). Formelt er de beslutningene som fattes, såkalte kongelige resolusjoner, Kongens egne. Reelt er de imidlertid regjeringens, eller den enkelte statsråds» (Berg, 2015). Artikkelen får på det grunnlaget *god* på dette kriteriet.

Dekningsgrad: Artikkelen deles oversiktlig inn med to underoverskrifter; *Statsrådsmøter* og *De enkelte statsråd*. Artikkelens informasjon er av såpass utfyllende grad at den får *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Det gis skriftlige eksempler på hva ordskallene betyr, og de er av såpass detaljert grad at de får *god* på dette kriteriet.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen, og den får dermed *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 15 Vurdering av artikkelpar 13: Statsråd

	Wikipedia	Snl
Definisjon	G	G

<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	M	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	M	M
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	295	331
<i>Sum</i>	6	7

5.2.14 Artikkelpar 14: Utviklingsland

Wikipedia

Definisjon: «Utviklingsland, i blant forkortet u-land, er en betegnelse for land som ennå ikke har fått en industrialisering» (Wikipedia, 2017f). Denne definisjonen er litt for enkel, og språket som er brukt er uheldig; «ennå ikke har fått», da industrialisering ikke er noe man *får*, det er noe man *gjennomgår*. Definisjonen får *mangelfull*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Etter definisjonen presenteres det *ikke* en rekke faktorer som skal avgjøre hvorvidt et land er et u-land eller ikke, selv om artikkelen hentyder at det er det den gjør. Den viser kun til BNP og dens utregningsmåte og HDI, hvor der oppgis ukorrekt informasjon. På bakgrunn av dette får artikkelen *svak*.

Dekningsgrad: Artikkelen oppgir flere faktorer som er med på å påvirke levestandard og utvikling; *befolkningsnød, hungersnød, befolkningsoverskudd, lav utdanning og fattigdom* (Wikipedia, 2017f). Totalt sett gir ikke artikkelen mye informasjon, og får derfor *mangelfull*.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen inneholder både skriftlige eksempler på utviklingsland, og en illustrasjon som viser en levekårsindeks over alle land i verden. Artikkelen får derfor *god*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og kategoriseres derfor som *svak* på dette kriteriet.

Artikkelen er et noe uryddig formulert, og inneholder flere lange og tunge setninger.

Store norske leksikon

Definisjon: Definisjonen bruker motsetningspar, *i-land* og *utviklede land*, og viser til kjennetegnene «fattig og ofte ensidig utviklet økonomi, oppnådd lavere grad av sosial og økonomisk utvikling» (Leerand, 2011). På bakgrunn av dette anses definisjonen som *god*.

Presisjon og detaljeringsgrad: Presiserer at begrepet er omstridt og hvorfor, og at det er uenigheter om hvilke kriterier som skal legges til grunn får å betegnes som u-land. Artikkelen gir utover eksemplene som er vist utdypende informasjon, og får på dette grunnlaget *god*.

Dekningsgrad: På dette kriteriet får artikkelen *god*, fordi den jevnt over formidler relevant og velformulert informasjon og trekker inn sentrale elementer som BNI, HDI, FN, Verdensbanken og OECD. Det skildres utfyllende om kompleksiteten rundt begrepet, og hvilke faktorer som påvirker både debatten og utviklingen.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen inneholder ingen illustrasjoner eller bilder, og nevner heller ingen konkrete eksempler på land som blir ansett som u-land. Artikkelen er opptatt av at begrepet kanskje ikke er egnet og at det ikke bør brukes slik det blir brukt i dag, men at det heller skulle blitt laget ett nytt begrep. Likevel bør artikkelen kunne vise til hvilke land man ville lagt under denne kategorien eller begrepet, så artikkelen får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og den får derfor *svak*.

Artikkelen er ryddig bygd opp, det er brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Tabell 16 Vurdering av artikkelpar 14: Utviklingsland

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	M	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	S	G
<i>Dekningsgrad</i>	G	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	G	M
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	183	744
<i>Sum</i>	5	7

5.2.15 Artikkelpar 15: World Economic Forum, WEF

Wikipedia

Definisjon: Artikkelen begynner med å oversette begrepet til norsk; *Verdens økonomiske forum*, og til tysk og fransk, og det defineres egentlig aldri *va WES* er; «Stiftelsen arrangerer et årlig toppmøte som samler toppledere i de største bedriftene, noen nasjonale politiske ledere samt en del utvalgte intellektuelle og journalister» (Wikipedia, 2018c). Dette gir ingen informasjon om *hva* WES er eller *hvorfor* de samles til dette toppmøtet. Artikkelens definisjon kategoriseres derfor som *svak* på dette kriteriet.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det presiseres når stiftelsen møtes, og hvem som deltar, ikke hva de gjør eller hvorfor. Artikkelen får derfor *mangelfull*.

Dekningsgrad: Kriteriene for kategoriene er at artikkelen skal inneholde utfyllende informasjon om begrepet og trekke inn annen informasjon som er relevant. Det gis ingen eller i liten grad utfyllende informasjon om selve begrepet, men det opplyser om hvem som etablerte stiftelsen, og om *Global Shapers* og *Young Global Leaders*, noe som gjør at artikkelen oppnår kategorien *mangelfull*. Artikkelen inneholder kun det høyst nødvendige.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen inneholder WEFs logo og et bilde fra et av møtene, og artikkelen får *mangelfull* på dette kriteriet, fordi det burde vært gitt konkrete eksempler på ting de gjør, har gjort eller medvirket til.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen referanse i denne artikkelen da datamaterialet ble samlet inn, 15.02.18, men jeg ser at artikkelen er endret og har fått en referanse 08.03.18. Dette påvirker ikke analysen, da utvalget var gjort før endringen kom.

Artikkelen er det brukt et enkelt språk og informasjonen kommer i en naturlig rekkefølge.

Store norske leksikon

Definisjon: «World Economic Forum, Verdens økonomiske forum, er en ikke-statlig internasjonal organisasjon, opprettet i 1971 som en stiftelse uten erverv som mål, med sete i Cologny, Genève, for å fremme samarbeid mellom verdens næringslivsledere og politikere om løsningen av globale problemer» (Knudsen, 2016). Dette er en *god* definisjon, fordi den inneholder sentral og konkret informasjon som trengs for å forstå hva begrepet betyr. Den er lang, men inneholder ingen ukjente eller vanskelige begrep.

Presisjon og detaljeringsgrad: Det presiseres hvor, når og hvorfor organisasjonen møtes, og hvem som er invitert. Artikkelen får *god*.

Dekningsgrad: Utfyllende informasjon om stiftelsens grunnlegger og formann, og om organisasjonen ansvar og interesser. Artikkelen får også her *god*.

Eksempler og illustrasjoner: Artikkelen inneholder et bilde fra et av organisasjonens møter, men det gis ingen konkrete eksempler på hva de gjør eller hva de har gjort. Det står; «*diskusjonene skal lede til ny innsikt, og at innsikt skal lede til handling*» (Knudsen, 2016), men dette blir veldig flytende og lite konkret, og artikkelen får derfor *mangelfull*.

Antall oppgitte kildehenvisninger: Det er ikke oppgitt noen kilder eller kildehenvisninger i denne artikkelen og artikkelen kategoriseres derfor som *svak* på dette kriteriet.

Artikkelen er svært ryddig, det er brukt et enkelt og forståelig språk og informasjonen kommer i en logisk rekkefølge.

Tabell 17 Vurdering av artikkelpar 15: WEF

	Wikipedia	Snl
<i>Definisjon</i>	S	G
<i>Presisjon og detaljeringsgrad</i>	M	G
<i>Dekningsgrad</i>	M	G
<i>Eksempel og illustrasjon</i>	M	M
<i>Kildehenvisning</i>	S	S
<i>Antall ord</i>	155	210
<i>Sum</i>	3	7

5.3 Oppsummering av analysen

Fokuset i denne analysen har vært å se på selve innholdet i artiklene, og analysere dem ut i fra de forhåndsbestemte kriteriene. For å oppsummere vil jeg kort presentere encyklopedienes nedkomst på poengskalaen. Innholdsanalysen av datamaterialet viser at den sammenlagte poengsummen til de to encyklopediene er 101 av totalt 150 til Wikipedia, og 97 av 150 til Store norske leksikon. Analysen viser at begge encyklopediene har artikler spredt godt utover hele poengskalaen, men at artikkelparene ofte følger hverandre. Det skiller altså som oftest få poeng mellom dem, uavhengig av om det er høyt eller lavt på skalaen. Noen unntak er det selvfølgelig. Begge encyklopediene scorer jevnt over svakt på kriteriene om kildekritikk og eksempler og illustrasjoner, men de har stort sett gode definisjoner. Det er i varierende grad hvordan de scorer på presisjon og detaljeringsgrad og dekningsgrad, men sammenlagt kommer de helt likt ut på dekningsgrad, mens Snl kommer bedre ut på presisjon og detaljeringsgrad. Dette vil jeg komme nærmere tilbake til og belyse i neste kapittel.

6 Resultater og diskusjon

Som vist i kapittel 2 er *Internet literacy* et samlende begrep som implementerer både Utdanningsdirektoratets (2017) grunnleggende ferdigheter og de ulike teoretiske tilnærmingene til behandling og vurdering av informasjon (Livingstone, 2009, Harouni, 2009, Larson & Mars, 2005, Johannesen et al, 2016). Når forskningen (Blikstad-Balas, 2013) viser hvor hyppig elevene bruker Wikipedia, forutsetter det at elevene blir gjort kjent med innholdet bak begrepet *Internet literacy* for å kunne bedømme kvaliteten på informasjonen de finner. Jeg vil i dette kapitlet presentere analysens resultater og diskutere disse med innholdet i kapittel 2 som teoretisk rammeverk. Studiens mål var å se på kvalitetsmessige innholdsforskjeller mellom Wikipedia og Snl, og om videregåendeelevers foretrukne bruk av Wikipedia vil påvirke kvaliteten på informasjonen de finner.

6.1 Resultater av kriteriene

Som nevnt viser innholdsanalysen av datamaterialet at den sammenlagte poengsummen til de to encyklopediene er 101 av totalt 150 til Wikipedia, og 97 av 150 til Store norske leksikon. Disse tallene viser at de to encyklopediene kommer svært likt ut av innholdsanalysen. Denne totalscoren er i seg selv ikke så interessant, det som er interessant å se på er hvordan encyklopediene scorer innenfor de ulike kriteriene og hvorfor. Jeg vil fortløpende presentere hvert kriterium, hvor jeg innleder med en tabell som viser totalscore for hver encyklopedi.

6.1.1 Definisjon

	Wikipedia	Store Norske leksikon
<i>Totalscore: Definisjon</i>	24 av 30	26 av 30

Tabell 18 Totalscore: Definisjon

Definisjonen er stort sett det første, og ofte det eneste mange elever leser når de søker informasjon på nettet (Kissling, 2011). Dette kommer selvfølgelig an på hvorfor man søker etter informasjonen, og omfanget på behovet for informasjon. Men siden definisjonen blir lest klart flest ganger sammenlignet med de andre tekstdelene, er det elementært at den kan gi korrekt og tilstrekkelig informasjon. Analysen viser at begge encyklopedier jevnt over har gode definisjoner ut i fra de forhåndsbestemte kriteriene. Wikipedia har fire artikler som får *mangelfull*, mens Snl har to. Begge har én artikkel som får *svak*. Hovedgrunnen til dette er

bruk av vanskelige begrep, manglende informasjon eller at definisjonen er upresis. Det har ikke blitt funnet noen store feil i noen av definisjonene til begrepsparene. Man kan derfor si at den kvalitetsmessige innholdsforskjellen mellom encyklopedienes definisjoner ikke utgjør noen store forskjeller som er avgjørende for elevers innhenting av informasjon og tilegnelse av kunnskap.

Selve definisjonen er nært knyttet opp mot begrepslæring, fordi det er den som forklarer og avgrenser betydningsinnholdet i begrepet, og er med det det viktigste analytiske verktøyet for å tilegne seg ny kunnskap (Overrein & Smidt, 2010). Siden begge encyklopediene vurderes til å ha gode definisjoner, vil deres definisjoner i seg selv aktivt kunne bidra i elevenes begrepslæring uten at begrepslæringen skjer i regi av lærer eller skole. Dog hevder Overrein og Smidt (2010); begrepslæringen må skje i en kontekst hvor betydningssammenhengen av begrepet er tydelig, noe som betyr at et kjapt google-søk på elevens eget initiativ ikke nødvendigvis vil føre til at eleven lærer noe (Rye et al., 2011).

For å ta dette videre kan man også peke på at encyklopedienes gode definisjoner kan ha motsatt effekt på begrepslæringen. Nettleksikonene i dag er så tilgjengelige til enhver tid, at nødvendigheten for å lære seg betydningen av de ulike begrepene kan av elever bli sett på som unødvendig. Dette problematiserer Rye et al. (2011) ved å peke på mange elevers kjappe søk og klipp-og-lim-kultur. Det kan sammenlignes med matematikkens problem med å argumentere for at man må kunne multiplikasjon og divisjon. En gang kunne læreren svare at man ikke alltid ville ha en kalkulator tilgjengelig, men i dag går ikke det. De aller fleste elever har både kalkulator og internett tilgjengelig til enhver tid. Det vil ta dem høyst noen sekunder å lete seg frem til et svar. Hvordan skal man da klare å overbevise elevene om at de likevel bør tilegne seg og lære seg kunnskapen? Det stiller for det første store krav til læreren, både i form av å la begrepslæringen skje i en betydningssammenheng hvor elevene opplever det som elementært, men også med tanke på opplæring innen *Internet literacy*. En annen inngang til elevenes forståelse er gjennom resultatene fra Solhaug og Børhaug (2012). De argumenterer for at oppmuntring til og aktiv deltagelse innen IKT og samfunnsfaglig relatert innhold vil være med på å myndiggjøre elevene, som igjen kan skape en indre motivasjon og lyst for elevene til å lære seg ny kunnskap fordi de opplever det som nyttig og viktig.

6.1.2 Presisjon og detaljeringsgrad

	Wikipedia	Store Norske leksikon
<i>Totalscore: Presisjon og detaljeringsgrad</i>	21 av 30	25 av 30

Tabell 19 Totalscore: Presisjon og detaljeringsgrad

For at begrepslæringen skal være fruktbar må den som sagt skje i en betydningsammenheng hvor konteksten er tydelig (Overrein og Smidt, 2010). Koselleck (i Jordheim & Neumann, 2009) påpeker viktigheten av begrepets kontekst ved begrepslæring. I denne innholdsanalysen er det kriteriet *presisjon og detaljeringsgrad* som skal avgjøre hvorvidt artiklene har plassert begrepet i en tydelig kontekst hvor betydningsammenheng kommer frem. Her skiller det fire poeng mellom encyklopediene, hvor Wikipedia har 21 av 30, mens Snl har 25 av 30. Men hva er det som utgjør forskjellen? Wikipedia har fire artikler som er vurdert til *mangelfull*, mens Snl har fem. Wikipedia har i tillegg to artikler som har fått *svak*. Dette viser et større spenn mellom det kvalitetsmessige innholdet, i favør Snl. I artiklene fra Snl er det stort sett manglende og for lite informasjon som gjør at de får kategorien *mangelfull*. Hos Wikipedia er det en sammensetning av for lite utfyllende informasjon og upresis informasjon.

Resultatet for analysen i denne kategorien er altså at Snl har bedre kvalitet på sitt innhold enn Wikipedia. Hva har dette å si for elevene? For det første kan man argumentere for at det er bedre med mindre eller manglende informasjon enn upresis eller feil informasjon. Det at det er for lite informasjon på Snls artikler kan mulig forklare med at det i utgangspunktet var et leksikon i bokformat, noe som setter begrensinger for lengde og antall ord. Sett i et slikt lys er det bedre for leksikonets troverdighet at det inneholder begrenset med informasjon enn at informasjonen ikke er presis. Det er derimot rimelig å si at det er å forvente at Snl etter hvert dekker over overgangen fra bokformat til nettleksikon, da det kan og bør stilles helt andre krav til et nettleksikon. Det at en artikkel er hentet fra bokutgaven kan enda være et godkjent forsvar for at artiklene er korte og med lite utfyllende informasjon, men leksikonet bør etter hvert tilpasse artiklene etter mulighetene et nettleksikon innehar.

For det andre kan man tolke Solahug og Børhaug (2012) funn dit hen at det i det lange løp likevel vil være fordelaktig å bruke Wikipedia foran Snl, selv med dårligere kvalitet, fordi Wikipedia er mer demokratisk enn Snl, blant annet fordi alle får både bruke og bidra uten

noen personlige kvalifikasjonskrav. I Snl er det kun den høyere utdannede *eliten* som får delta (O'Sullivan, 2016, Solhaug & Børhaug, 2012). De mener derfor at vi som samfunn bør tørre å la elevene utforske og utvikle forutsetninger fordi kunnskap alltid er utgangspunktet for forståelser og handling, og at vi med det senere vil ha flere demokratiske medborgere i samfunnet.

For det tredje kan man igjen slå fast at det stilles krav til elevenes grunnleggende ferdigheter, og ikke minst lærerens ansvar til å lære elevene prinsippene bak særlig *Internet literacy*. Hvis lærere ikke ønsker at elevene skal bruke Wikipedia på grunn av frykt for dårlig kvalitet på informasjonen (Blikstad-Balas, 2013), må elevene læres opp i å lete etter, kunne oppdage, analysere og kritisk vurdere informasjonen de finner. I tråd med The Historical Thinking Project mener Hesby Mathé at begrepslæring er viktig for samfunnet og samfunnsutviklingen. The Historical Thinking Project utfordrer encyklopedienes evne til å forfatte og formidle informasjonen tydelig nok, og ved å øke elevenes historiske leseferdighet vil man på sikt kanskje kunne klare å løfte encyklopedienes standard ved at flere stiller kritiske spørsmål og utfordrer proklamerte sannheter (O'Sullivan, 2016). Solhaug og Børhaug (2012) mener at dette ikke bare vil bidra til å utjevne relasjonen mellom lærer og elev, men også tilrettelegge for en åpnere dialog som igjen vil kunne påvirke elevenes demokratiopplæring og forståelse av verden. Dette vil videre kunne gagne samfunnet ved at elevene i større grad utdannes til demokratiske medborgere.

Et annet moment, som er sentralt både for encyklopedienes kvalitet så vel som elevenes tilegnelse av kunnskap, er The Historical Thinking Project som utfordrer også særlig Wikipedia på deres prinsipp om å skrive alle artikler med et nøytralt utgangspunkt, i likhet med Cap (2012), som mener at dette ikke er mulig. Cap mener det ikke er gjennomførbart for bidragsyterne bak Wikipedia å produsere innholdet på nettleksikonet uten å legge noen som helst føringer for en vis kulturell, sosial eller etisk retning. Lund (2011) bekrefter dette ved å vise til blant annet den engelske artikkelen om George W. Bush, som flere ganger har blitt stengt av administratorene grunnet gjentatt vandalisering. Denne stengingen av artikler strider mot Wikipedias retningslinjer, og artiklene blir åpnet igjen etter en viss tid. I denne studien er det ikke valgt ut noen sensitive begrep i den grad at de står i fare for å bli vandalisert eller stengt, men artikler om politiske hendelser, politiske personer eller historiske begivenheter vil nesten alltid stå i fare for å inneholde avsenderens subjektive holdninger og syn. Så fort man er inne på et tema hvor det finnes mer en ett syn på hva som er riktig eller feil, vil man

risikere å legge føringer for informasjonen som formidles. Dette kan føre til feilinformasjon eller i verste fall misbruk, slik The Historical Thinking Project ønsker å unngå. Hvis elevene ikke får opplæring i *Internet literacy* risikerer man at utfallet blir nettopp det The Historical Thinking Prodcjet vil å unngå. Man kan også se at dette støttes av Merton (1973), som på sin side er opptatt av å bevare vitenskapens integritet gjennom sine normer - kunnskapen eies ikke av noen, og tilhører fellesskapet. Gjennom hans normer åpner han på den ene siden for at alle skal få dele sin kunnskap, uansett bakgrunn. På den andre siden begrenser og stenger han igjen for at vandalisme skal kunne bli en del av kunnskapen, fordi alle normene sett i ett, skal i tillegg til det overnevnte, være *nøytral, etterprøvbart og ydmyk*.

6.1.3 Dekningsgrad

	Wikipedia	Store Norske leksikon
<i>Totalscore</i>	24 av 30	24 av 30

Tabell 20 Totalscore: Dekningsgrad

På dette kriteriet kommer encyklopediene helt likt ut når det gjelder poeng. De har begge seks artikler som har fått kategorien *mangelfull*, men bare to av dem er de samme. Totalt sett kommer encyklopediene greit ut av analysen, men det som gjør at ingen av dem får full uttelling er ingen eller liten bruk av andre relevante begreper, manglede forklaringer på utfyllende begreper eller lite eller mangelfull utfyllende informasjon generelt. Det vil si at det kvalitetsmessige innholdet når det kommer til artiklens evne til å trekke inn annen relevant informasjon er lik. I utgangspunktet ville jeg ut i fra min forforståelse tenkt at artiklene på Wikipedia kom til å komme bedre ut av dette kriteriet, fordi jeg selv ofte oppfatter Wikipedias artikler som både lengre og med mer innhold. En grunn til dette kan være de ulike encyklopedienes layout og måten teksten er formulert på som gir inntrykk av at tekstene er lengre. En annen grunn kan være at Wikipedias artikler faktisk inneholder flere ord, men at det brukes flere ord for å forklare samme fenomen uten å bringe inn mer informasjon. Hvis vi ser på antall ord per artikkel i de utvalgte artikkelparene, har Wikipedia åtte av de lengste artiklene, mens Snl har syv. I gjennomsnitt har artiklene til Wikipedia 322 ord, mens Snl har 245 – en differanse på 87 ord. Det minnes om at det ble satt føringer for antall ord for hvilke artikler som ble valgt ut til denne studien, og artiklene har i seg selv ikke blitt bedømt etter antall ord. 87 ord spiller liten rolle til og fra så lenge de er upresise, men kan heve en artikkel betraktelig om de er velformulerte. Det er ikke fastsatt noe eget kriterium for språk i denne

analysen, men jeg har underveis poengtert og løftet frem helhetsinntrykket artikkelen gir når det kommer til språk og formuleringer.

Samlet sett viser innholdsanalysen at Wikipedia bruker et enklere språk enn Snl, som i større grad bruker fagspråk i sine artikler. Dette kan være både til fordel og til ulempe. På den ene siden kan man påstå at det ikke spiller noen rolle i hvilken grad informasjonen på encyklopediene har høy kvalitet, så lenge det er skrevet på et så avansert fagspråk at det ikke er mulig for å elevene å forstå innholdet. Overrein og Smidt (2010) poengterer at elevene ikke må fremmedgjøres fra sitt eget språk, men at de må veiledes inn i samfunnsfagets begrepsverden. Dette er noe Snl aktivt jobber med i sin satsning inn mot skolen (Store norske leksikon, 2018 b). Hvis språket som er brukt derimot blir for utilgjengelig for majoriteten av befolkningen, mister encyklopediene sitt formål. O'Sullivan (2016) beskriver gapet mellom de akademiske sirkelene og resten av samfunnet som en hemmende faktor, fordi dette kan begrense samfunnets kvalitet. Dette støtter også Solhaug og Børhaug (2012), som ønsker at elevene gjennom å opplæres til *Internet literacy* og bidra i offentlige kunnskapskilder, skal utfordre kunnskapsmonopolet, og på den måten utligne gapet ved å gi alle lik tilgang på alt (O'Sullivan, 2016). Dette ønsker i utgangspunktet Snl også, men det later til at de med nåværende organisasjonsstruktur vil slite med å fjerne dette gapet. Dette kommer jeg tilbake til i punkt 6.1.6.

På den andre siden hevder Hesby Mathé (2015) at arbeid med fagspråk, slik vi finner på Snl, vil kunne fremme læring. Ved å internalisere fagspråket vil elevene i større grad kunne vise kunnskap i samfunnsfaget, og de vil med det også oppnå høyere grad av måloppnåelse, noe som igjen vil gagne samfunnet. Her ser vi altså to ulike syn på bruk av fagspråk, hvor hensikten og målet bak begge er å påvirke samfunnet i positiv retning. Jeg skal ikke her avgjøre hva som er best, men å kaste lys over ulike innfallsvinkler.

Innunder kriteriet dekningsgrad faller den pågående debatten i Wikipedias indre kretser diskuterer hvordan inclusionistene påvirker Wikipedias kvalitetsmessige innhold. Som nevnt handler kriteriet om å greie ut og ta inn annen relevant informasjon, og for noen av inclusionistene kan dette gå noe over stokk og stein. Er det en fordel eller en ulempe for nettleksikonet at artikler om populærkultur er såpass dominerende? Wales (i O'Sullivan, 2016) argumenterer for at Wikipedia ønsker å gi alle tilgang på alt av kunnskap. Nå kan ikke populærkultur klassifiseres som vitenskapelig kunnskap, men i denne sammenheng kan

Mertons femte norm om originalitet støtte inclusionistene i deres jag etter å tilføre ny kunnskap og innsikt av et bredt spekter av temaer ut til menneskeheten. På den ene siden kan man derfor konkludere med at inclusionistene øker Wikipedias kvalitet ved at man kan finne informasjon i et såpass bredt spekter. På den andre siden kan man si at det svekker Wikipedias innholdskvalitet fordi det for mange i større grad kan forbindes med TV-serier eller kjendiser. Inntil videre er dette en pågående diskusjon, og det vil derfor være interessant å følge med på hvor denne diskusjonen ender opp.

6.1.4 Eksempler og illustrasjoner

	Wikipedia	Store Norske leksikon
<i>Totalscore: Eksempler og illustrasjoner</i>	19 av 30	15 av 30

Tabell 21 Totalscore: Eksempler og illustrasjoner

Dette var overraskende nok en av de vanskeligste kriteriene å analysere artiklene innen. Det er det to hovedgrunner til. Den første er at flere av begrepene som ble valgt ut til innholdsanalysen er abstrakte begreper, som vanskelig lar seg illustrere eller gjengi i bilder, og som med det påvirker hvilken score encyklopediene får på dette kriteriet. Den andre hovedgrunnen er at det i større grad brukes bilder og illustrasjoner på Wikipedia i forhold til Snl. Dette var iallfall noe jeg antok i forkant. Jeg kunne derfor ikke risikere at en artikkel med bilde av en tilfeldig arbeidsgiver på Wikipedia skulle få bedre uttelling enn ett svært godt beskrevet eksempel av en arbeidsgiver på Snl. Jeg var derfor svært nøyte når jeg for det første utarbeidet kategoriene for dette kriteriet, men også når jeg for det andre lette etter skriftlige eksempler i artiklene. Likevel kommer Wikipedia best ut av dette kriteriet med fire poeng mer en Snl. En av grunnene til dette kan igjen være Snls utgangspunkt som bokformat, med begrenset plass og fravær av illustrasjoner og bilder. Dette er dog bare antagelser fra min side. Mertons (1973) femte norm handler om originalitet og anerkjennelse til den som er først med ny kunnskap. Her representerer den nye kunnskapen og originaliteten bruk av bilder og illustrasjoner for å eksemplifisere begrepet. Hvis vi nå ser dette i lys av illustrasjon- og bildebruk ville jeg som sagt selv tenkt at man ville kunne berømme Wikipedia for deres aktive bruk av bilder, tabeller og illustrasjoner. Det viser seg derimot ut i fra innholdsanalysen at av 15 artikler har Wikipedia fem artikler med illustrasjoner og bilder, mens Snl har to. Her trodde jeg differansen ville vært større, i favør Wikipedia. Om dette er et representativt

forhold eller ikke er vanskelig å si, fordi det påvirkes av utvalget som er gjort. Det man derimot kan slå fast er at begge encyklopedier oppfordrer og ønsker bruk av bilder og illustrasjoner, og de har strenge retningslinjer og lisenser vedrørende bruk av bilder og illustrasjoner (Store norske leksikon, ukjent årstall¹¹, Wikipedia, 2016b). Snl skriver selv at en god leksikonartikkel trenger illustrasjoner, og oppfordrer sine bidragsytere til å foreslå bilder til artikler, slik at de fagansvarlige kan publisere bildene (Store norske leksikon, ukjent årstall¹²).

Hvordan påvirker dette elevene? Det er to sentrale aspekter ved dette. Ut i fra tallmaterialet i tabell 21 kan man på den ene siden påstå at elevene har 13,33 % større sjanse for å finne bilder, illustrasjoner eller gode eksempler på Wikipedia enn på Snl. En av grunnene til dette er *Wikipedia Commons*, en bildebank hvor alle opplastede bilder ligger tilgjengelig for å bli lagt ut. Det er altså mye lettere å få lagt ut bilder og illustrasjoner på Wikipedia, fordi det allerede ligger en lisensklart bildebank klar. På den andre siden er det derimot ikke sikkert at kvaliteten på bildene eller illustrasjonene som legges frem styrker artikkelen. Dette har jeg også eksemplifisert tidligere om antall ord. Kvalitet foran kvantitet. Det som derimot kan være en sterk indikator på kvaliteten er at alle kan laste opp bilder på Wikipedia, mens det på Snl må forhåndsgodkjennes av en fagperson, noe som i større grad vil sørge for at bildet står til artikkelen og at det ikke formidler feilinformasjon (Store norske leksikon, ukjent årstall¹³, Wikipedia, 2016b).

De grunnleggende ferdighetene presiserer at lesing innebærer mer enn å kunne lese bokstavene i en tekst – en skal også kunne lese bilder (Utdanningsdirektoratet, 2013). Illustrasjoner og bilder visualiserer eller demonstrerer budskapet, og er som en opplysende støtte til det skriftlige tekstmaterialet. Igjen er *Internet literacy* relevant fordi det kan påvirke meningsinnholdet i teksten. Med det mener jeg at teksten kan i utgangspunktet være skrevet NPOV, men bildet eller illustrasjonen kan for eksempel inneholde propaganda. Dette støttes også av Kjeldstadli (1999) og Grønmo (2004), som peker på at andre språklige forhold kan påvirke forståelsen av teksten.

¹¹ https://meta.snl.no/Finn_leksikonbilder_til_fri_bruk

¹² https://meta.snl.no/Finn_leksikonbilder_til_fri_bruk

¹³ https://meta.snl.no/Finn_leksikonbilder_til_fri_bruk

6.1.5 Antall oppgitte kildehenvisninger

	Wikipedia	Store Norske leksikon
<i>Totalscore: kildehenvisning</i>	11 av 30	5 av 30

Tabell 22 Totalscore: Kildehenvisning

Her viser analysen stor forskjell i bruk av kildehenvisninger. Wikipedia har åtte artikler med oppgitte kilder, mens Snl bare har fire. Her er det essensielt å påpeke at to av de fire artiklene til Snl henviser til bokutgaven av leksikonet. Av totalt 30 artikler er det kun fire som oppfyller kriteriene i den grad at de blir kategorisert som *god*. Wikipedia har tre, mens Snl har en. Totalt er det 18 artikler som får *svak*. Tabellen viser at det skiller seks poeng på dette punktet. Resultatet for dette kriteriet er det største gapet mellom encyklopediene i poengscore, og kunne vært en sterk indikator for at innholdet var kvalitetsmessig bedre på Wikipedia. Dette sier derimot ikke noe direkte om det kvalitetsmessige innholdet i artiklene, men jeg vil påstå at det implisitt har betydning for innholdets kvalitet, noe jeg vil utdype.

På den ene siden kan vi se på hvorfor det ikke har noen direkte betydning for innholdets kvalitet. Innledningsvis i dette kapitlet presenterte jeg totalsummen til hver av encyklopediene, med påstand om at denne poengsummen ikke er det som gir best svar på studiens problemstilling – fordi svaret er mer komplekst. Det kommer veldig godt frem i dette punktet. Det er rimelig å si at Wikipedia i større grad har for vane for å vise til kilder enn Snl, siden Snl er en autorisert kilde i seg selv, mens Wikipedia ikke blir antatt å være det. Artikler på Wikipedia som ikke inneholder kilder diskuteres ofte på *Tinget* mellom administratorer om hvorvidt artikkelen skal slettes eller ikke, og artiklene markeres med advarsler hvis de ikke inneholder noen kildehenvisninger eller referanser (O'Sullivan, 2016). Det jeg prøver å få frem med dette er at kvaliteten på innholdet i en artikkel kan være adekvat, uavhengig om det er kildehenvisninger eller ikke, men det vil være vanskeligere å etterprøve informasjonen når man ikke kjenner autentisiteten (Merton, 1973). Noen vil derfor kunne hevde at punktet *kildehenvisning* ikke er egnet til å ta med i denne utregningen, siden encyklopediene forholder seg ulikt til bruken og kravet om dette og fordi det ikke svarer direkte på problemstillingen. Jeg har likevel valgt å ta det med. Blant annet fordi det er med på å gi en systematisk oversikt over hva som faktisk finnes i artikkelen, men i hovedsak fordi jeg mener at man ikke kan lære opp og stille krav til elevene om *Internet literacy* hvis encyklopediene og bidragsyterne bak heller ikke anvender kildehenvisninger og referanser. De som skriver for encyklopediene

videreformidler informasjon, og det er lite å tape på å henvise og referere til primærkilden, annet enn at det er mer tidkrevende. IKT har ifølge Solhaug og Børhaug (2012) vært med å styrke demokratiopplæringen i skolen ved elevenes aktive kunnskapsutvikling gjennom *Internet literacy*. Ved å oppgi kilder vil man kunne oppleve positive følger. Denne studien undersøker kvaliteten på innholdet, og jeg vil nå se litt nærmere på dette i sammenheng med kildehenvisninger.

På den andre siden, hva har manglende kildehenvisninger å si for kvaliteten på innholdet i artiklene? Som nevnt er Snl et kvalitetssikret oppslagsverk, forhåndsvurdert av fagpersoner. Jeg vil argumentere for at leksikonet likevel ikke kan slippe unna kildehenvisninger helt og holdent, slik The Historical Thinking Project, Grønmo (2004), Kjeldstadli (1999) og Mertons 4. norm *organisert skeptisisme* presiserer. I det informasjonssamfunnet vi lever i mener Schofield (2006) at lærere ikke alltid innser hvor viktig det er at elever lærer seg *Internet literacy*, selv om er det naturlig å anta at kravet til kildebruk og kildekritikk vil øke, spesielt når verdens mektigste mennesker tilsynelatende kan slå i bordet med *fake news* om informasjon de ikke liker. Dette er svært urovekkende, fordi feil eller falsk informasjon kan få store politiske følger globalt. Ved å henvise til kilder og referanser kan leseren i større grad sikre seg at informasjonen stemmer. Man vet iallfall hvor informasjonen kommer fra, og i hvilken kontekst den må leses. Det er dette Livingstone (2009) mener med *Internet literacys virkelighet*. På tross av dette oppgis det nesten alltid hvem som enten har skrevet Snls artikler eller hvem som er fagansvarlig for den, og man har derfor mulighet til å eventuelt ta kontakt for å få tak i for eksempel primærkilde eller annen relevant litteratur for å underbygge påstandene og informasjonen som formidles i artiklene. Hvis det ikke er oppgitt kilder eller referanser på Wikipedia vil det ikke være mulig å spore hvor informasjonen er tatt fra. Det vil heller ikke være synlig for vanlige lesere uten bruker å se hvem som har endret artikkelen, man vil kun kunne se når den sist er endret. På bakgrunn av dette mener jeg at kildehenvisninger likevel sier noe om kvaliteten på totalinntrykket til artikkelen.

Totalt sett viser analysen på dette punktet at begge encyklopediene er for dårlige når det kommer til kildehenvisninger og anvendt litteratur. En ting er at de ikke *trenger* å henvise på det grunnlag av å være et leksikon, en annen ting er hvor mye mer en ville kunne vunnet på at litteratur var oppgitt. Særlig siden norske skoleelever synes kildekritikk er såpass vanskelig (Blikstad-Balas, 2013; Harouni, 2005; Rye og Austvik, 2011).

6.1.6 Tematisk oversikt og analyse

Jeg har til nå vist og diskutert hvordan begrepene scorer innenfor de fem kriteriene, og nå vil jeg se på om det fremkommer styrker eller svakheter i encyklopediene hvis jeg sorterer begrepene tematisk. Dette for å se om kvaliteten på innholdet kan spores til bestemte temaer, og om det viser at ett av encyklopediene behersker det ene bedre enn det andre. Jeg har sortert begrepene inn i temaene *rollebegreper*, *abstrakte begreper* og *konkrete begreper*.

Rollebegreper

I denne tematiske oversikten har jeg valgt ut begrepene *arbeidsgiver*, *statsminister* og *statsråd*. I disse rollebegrepene kommer encyklopediene nesten helt identisk ut i totalscoren sammenlagt, men også for hvert av begreparene. Det skiller kun ett poeng i favør Snl på begrepet *statsråd*. Artiklene har også tilnærmet likt antall ord, da det totalt kun er 45 ord mer på Wikipedia enn på Snl. I de to kriteriene *eksempel og illustrasjon* og *kildehenvisning* har encyklopediene samme score i alle artiklene. Variasjonen ligger i kriteriene *definisjon*, *presisjon og detaljeringsgrad* og *dekningsgrad*. Ingen av artiklene har fått *svak*, men veksler mellom *god* og *mangelfull*. Når begreparene er såpass like er det er naturlig å spekulere i om artikkelforfatterne har brukt hverandre som utgangspunkt, eller skrevet ut i fra samme litteratur. Det vil vi derimot ikke kunne vite, siden det ikke oppgis referanser og anvendt litteratur. Med støtte i Merton (1973) vil man kunne si at artikkelparene er representative for hverandre.

På bakgrunn av dette kan man konkludere med at kvaliteten på innholdet er lik hvis man fokuserer på *rollebegreper* mellom de to encyklopediene. Man kan derimot ikke på generelt grunnlag si at encyklopediene behersker kunnskapsformidlingen innen rollebegrepene adekvat, da det for det første ikke er noen av artiklene som får full uttelling på alle kriterier. Dette ligger delvis i at encyklopediene jevnt over kommer dårlig ut av de to siste kriteriene, og med det sjeldent oppnår full score. For det andre er det fordi encyklopediene på begrepet *statsminister* begge kun har 4 poeng, som er den laveste totalscoren Snl har gjennom hele analysen. Samlet sett viser dette at å samle begrepene inn i denne tematiske kategorien *rollebegrep* ikke gir noe godt bilde på encyklopedienes innholdskvalitet, fordi det er veldig varierende hvordan de kommer ut av kriteriene. Noen artikler er svært gode, mens andre har lav kvalitet på informasjonen som blir formidlet.

Abstrakte begreper

I denne tematiske oversikten har jeg valgt ut begrepene *mekling*, *moral*, *samfunn* og *sosialisering*. Hesby Mathé (2015) mener at Kosellecks analysemodell om betydningslag egner seg til å analysere abstrakte begrep. Det egner seg derimot ikke så godt i denne analysen, da ingen av artiklene har skrevet noe særlig om de abstrakte begrepenes endring over tid. Sammenlignet med rollebegrepene er det her mye større forskjeller mellom både totalscoren og scoren for hvert artikkelpar. Totalt får Wikipedia 29 av 40 poeng, mens Snl får 22 av 40. Wikipedia scorer fra 2-4 poeng bedre enn Snl på tre av fire artikler, hvor hovedfaktoren for dette ligger i at Wikipedia kommer godt ut av de to siste kriteriene eksempel og illustrasjon og kildehenvisninger. Hvis vi ser på de tre resterende kriteriene får begge encyklopedier *god* på tre av fire definisjoner, mens Snl faktisk får *svak* på en. På presisjon og detaljeringsgrad er det Wikipedia som har en artikkel som får *svak*, mens de resterende får *god*. Snl får *mangelfull* på alle. Kun på det ene begrepet, *sosialisering*, har begge artiklene fått *god* på dekningsgrad. På de resterende begrepene veksler de mellom *god* og *mangelfull*.

Hvis vi ser på totalen av antall ord skiller det 681 ord mellom encyklopediene, hvor Wikipedia har flest. Som jeg har nevnt tidligere spiller det ingen rolle hvor mange ord en artikkel har så lenge det ikke er kvalitet på innholdet som står der, men i denne sammenheng kan man argumentere for at antall ord påvirker kvaliteten på innholdet i positiv forstand. Ut i fra min forforståelse ville trodd at *abstrakte begreper* ville ha lavere innholdskvalitet på Wikipedia enn Snl. Dette fordi abstrakte begrep ofte er både vanskelig å forklare og definere på en forståelig og korrekt måte. Det finnes også ofte flere betydninger av ordskallet ut i fra kontekst, og jeg trodde Snl ville komme bedre ut av fordi det er fagpersoner, ofte med spesifikk kunnskap til hvert tema, som står bak artiklene. Det viser seg altså at det er Wikipedia som behersker denne inndelingen best. Hva kan være årsaken?

En av årsakene kan være samsvaret mellom Solhaug og Børhaugs (2012) teori og Lunds (2011) respondenter. Dette samsvaret består i synet på Wikipedia som mer demokratisk med et meritokratisk syn på kunnskap og at terskelen for å bidra er lavere på Wikipedia enn Snl. Dette kan føre til at flere, også fagpersoner, ønsker å bidra, noe som gjør at ansvaret for kvaliteten på hver artikkel deles på flere, og at man derfor vil kunne vinne over feilrettinger, legge til informasjon og opprette nye artikler i et helt annet tempo enn på Snl. Forskjellen i tempo kan være en annen årsak til at Wikipedia har bedre innholdskvalitet. Respondentene i Lunds (2011) studie viser at de opplever byråkratiet på Snl som demotiverende, fordi det tar

alt for lang tid fra man foreslår en forbedring til den faktisk gjennomføres. O'Sullivan (2016) nevner tilhørigheten til et samfunn som en motivasjon, og stoltheten mange føler ved å være en wikipedianer. Jeg tror absolutt at bidragsyterne bak Snl kan føle det samme, og at de har samme drivkraft, men det kan ut i fra denne studien tyde på at Snl oppfattes som en *elite* hvor bare noen få får være med å bestemme (O'Sullivan, 2016; Solheim og Børhaug, 2012; Merton, 1973).

Konkrete begreper

I denne tematiske oversikten har jeg valgt ut begrepene *budsjett, folkerettslige sanksjoner, Human Development Index, koalisjonsregjering, monarki, nasjonal minoritet (i Norge), utviklingsland* og *World Economic Forum*. Også her er det relativt jevn score artikkelparene imellom, hvor det stort sett skiller 1-2 poeng. Bortsett fra ett begrepspar. Denne inndelingen inneholder analysens største poengforskjell, som er begrepet WEF, hvor Snl får syv poeng, mens Wikipedia kun får tre. Her får Wikipedia *svak* på både definisjonen og kildehenvisning. De tre resterende kategoriene får *mangelfull*. Denne tematiske inndelingen inneholder også det artikkelparet som får høyest poengscore gjennom analysen; *Nasjonal minoritet (i Norge)*. Wikipedia har åtte poeng, og trekkes for *mangelfull* definisjon og eksempel og illustrasjon. Snl får ni poeng, og har heller ikke oppnådd full score på definisjon. Begge encyklopedier får derimot kategorien *god* på kildehenvisning, noe som er svært positivt, ettersom jeg mener, med støtte blant flere forskere, og som nevnt i punkt 6.1.5, at oppgitte referanser i encyklopediene i større grad vil være med å bidra til kildekritisk opplæring av elevene (Haroundi, 2009; Livingstone, 2009; Merton, 1973; Schofield, 2006). Begge artiklene henviser blant annet til samme stortingsmelding og stortingsproposisjon. Det er sentralt å påpeke at Snl oppnår kategorien *god* på alle definisjoner og presisjon og detaljeringsgrad, bortsett fra én som får *mangelfull*, i denne tematiske inndelingen.

Totalt sett får Wikipedia 55 av 80 poeng i denne inndelingen, mens Snl får 57 av 80. I gjennomsnitt skiller det 55 ord mellom alle artikkelparene, hvor det er Wikipedia som har flest. I motsetning til de abstrakte begrepene, hvor det tydet på at antall ord hadde positiv innvirkning på kvaliteten i artiklene på Wikipedia, ser vi her muligens det motsatte.

Wikipedia har flere ord enn Snl, men likevel færre poeng. Dog snakker vi ikke om verken et høyt antall ord eller mer enn to poengs differanse.

Ut i fra dette kan det tyde på at encyklopediene totalt sett har relativt lik, og også god, kvalitet på innholdet i artikler om konkrete begreper. Men som jeg problematiserte under de abstrakte begrepene er det vanskelig å dele inn begrepene på denne måten, fordi artiklene faller ulikt ned på poengskalaen mellom 3-9 poeng. Spekteret blir dermed litt for stort med et såpass lite utvalg, og det ville i større grad vært lettere å gi en adekvat konklusjon om analyse materialet hadde vært større og mer omfangsrikt.

7 Oppsummering og konklusjon

7.1 Oppsummering

I denne masteroppgaven var formålet å se i hvilken grad den kunne påvise kvalitetsforskjeller i fremstillinger av sentrale samfunnsfaglige begrep på norsk når Wikipedia sammenlignes med et vitenskapelig fundert nettleksikon; Store norske leksikon. Det ble gjennomført en kvalitativ innholdsanalyse basert på forhåndsetablerte kriterier. Analysen av datamaterialet viser at kvaliteten mellom de to encyklopediene er sammenlignbar når det gjelder sannsynligheten for å finne informasjon – det jeg i analysen kalte treffrekvens. Tidligere forskning (Kiili et al., 2008; Austvik & Rye, 2011) viser også at elevene er i stand til å finne frem til informasjonen de trenger, men at de ikke har god nok kompetanse innen *Internet literacy*.

Resultatet av analysen viser at innholdskvaliteten på mellom encyklopediene totalt sett er svært lik, selv om kvaliteten på innholdet er varierende. Ut i fra analysen ser vi at Snl har bedre kvalitet i kriteriene *definisjon* og *presisjon og detaljeringsgrad*, mens encyklopediene får lik totalscore på *dekningsgrad*. Begge encyklopediene kommer svakt ut i kriteriet *antall oppgitte kildehenvisninger*, men her er Wikipedias praksis likevel bedre. I kriteriet *eksempler og illustrasjoner*, scorer encyklopediene midt på skalaen. Det er påfallende hvordan artikkelparene nesten jevnt over følger hverandre på poengskalaen. Sammensetningen av poengene er ofte ulikt fordelt mellom kriteriene, men de kommer som oftest likevel likt ut, og er representative for hverandre. Dette taler for begge encyklopedienes innholdsmessige kvalitet og troverdighet, fordi de underbygger den andre med sammenfallende innhold, dog av varierende grad (Merton, 1973; Kjeldstadli, 1999; Grønmo, 2004).

7.2 Wikipedia bør adresseres av læreren i samfunnsfag

Siden forskning (Blikstad-Balas, 2013) viser at Wikipedia er en del av elevers skolehverdag, må bruken av nettleksikonet adresseres av lærere. Denne studien viser at innholdet på Wikipedia stort sett er av samme kvalitet som hos Snl, så det i seg selv er ikke noe argument. Med det mener jeg ikke å si at Wikipedia nå har bevist at de innehar samme kvalitet som et faglig vurdert leksikon og med det er frikjent fra sine fordommer, for man kan aldri på forhånd vite hva som står på Wikipedia, eller Snl for den del, før han har lest, kritisk reflektert og vurdert innholdet. Og nettopp derfor skal samfunnsfaglæreren adressere tematikken og

aktivt implementere kildekritisk opplæring i undervisningen. Det andre velkjente argumentet er at «hvem som helst kan skrive hva som helst» (Hoem & Tørdal, 2017; Kissling, 2011), og det stemmer – nesten (Lund, 2011; O'Sullivan, 2016). Kanskje det rett og slett er sånn at vi må lære oss å bruke Wikipedia? Slik som vi må lære å bruke alt annet? Livingstone, Kjeldstadli, Grønmo, Merton og The Historical Thinking Project har alle utarbeidet verktøy man kan bruke for å sørge for at kunnskapen man finner og bruker ikke er feil. Merton (1973) og Solhaug & Børhaug (2012) argumenterer for at alle har lik rett til kunnskap, og at denne kunnskapen skal behandles med respekt. Læreplanen i samfunnsfag har siden 2013 inneholdt et eget hovedområde med fokus på nettopp dette; «å stimulere til kritisk vurdering av etablert og ny samfunnsfaglig kunnskap ved å bruke kilder og kildekritikk er sentralt» (Utdanningsdirektoratet, 2013, s. 2). Med andre ord ligger alt til rette for at elever i videregående skole skal få god kildekritisk opplæring, det handler bare om å gjennomføre det.

7.3 Konklusjon

Denne studiens konklusjon er at det i liten grad kan påvises kvalitetsforskjeller i fremstillinger av sentrale samfunnsfaglige begrep når Wikipedia sammenlignes med Store norske leksikon. Målet med denne studien var ikke å likestille Wikipedia med andre fagfellevurderte leksikon, men å være et bidrag i å avkrefte misoppfatninger, vise en troverdig fremstilling av tingenes tilstand og belyse hva som faktisk er det viktige i debatten om Wikipedias og andre encyklopediers troverdighet. For vi vil aldri kunne vite hva som *egentlig* står på verken Wikipedia eller Store norske leksikon før vi faktisk har lest innholdet.

Den faglige tilråding blir at skolen generelt, og samfunnsfaglærere spesielt, i stor grad bør drive opplæring i kildekritisk kompetanse gjennom aktiv kildeutforskning, fagorientert tenkning og refleksjon. I læringssammenheng er det avgjørende å kunne undersøke kilder konkret, framfor å videreformidle tradisjonelle fordommer og populære forstillinger. Utfallet, og rådet, er at Wikipedia som samfunnsfaglig ressurs og inngangsport til informasjon og kunnskap kan brukes på linje med en tradisjonell autorisert kunnskapskilde som Store norske leksikon, dersom elever opplæres gjennom aktivt kildearbeid til kritisk kompetente fagfeller.

Så hva står det *egentlig* på Wikipedia? Stort sett det samme som på Store norske leksikon, men hvis du er i tvil – sjekk dem begge.

7.4 Implikasjoner til videre forskning

Det forskes mye på Wikipedia, og det bør det fortsettes med i framtiden. I tillegg bør det også forskes mer på Store norske leksikon. Jeg mener at det i dag er en skeivhet i kildekritisk opplæring, som rammer Wikipedia på utilbørlig vis i forhold til tradisjonelle encyklopedier, noe som var motivasjonen bak denne studien. Det vil være interessant å følge begge encyklopediene som er brukt i denne studien, og eventuelt se om og hvilke grep som gjøres for å sikre kvalitet på innholdet i framtiden. Nettleksikon er i stadig utvikling, og det er også skolen og læreres praksis. *Internet literacy* og kildekritikk bør i høyeste grad bli en naturlig del av samfunnsfagundervisning og skolehverdagen, og et interessant forskningstema videre vil kanskje være å se på *hvordan, hvor ofte og i hvilke sammenhenger* lærere underviser i kildekritisk opplæring. Denne studien er ett bidrag innen feltet, og forhåpentligvis engasjere til mer forskning på samme tema.

8 Litteratur

- Alvesson, M. & Sköldberg, K. (2009). *Reflexive methodology: new vistas for qualitative research*. London: Sage.
- Anthony, D., Smith, S. W. & Williamson, T. (2005). Explaining Quality in Internet Collective Goods: Zealots and Good Samaritans in the Case of Wikipedia. Hentet fra <http://web.mit.edu/iandeseminar/Papers/Fall2005/anthony.pdf>
- Austvik, J. & Rye, S. A. (2011). Digitale medier, samfunnsfag og samfunnsengasjement. (Masteroppgave). Universitetet i Agder, Kristiansand.
- Banik, V. K. (2017). Nasjonal minoritet i Norge. Hentet fra https://snl.no/nasjonale_minoriteter_i_Norge
- Barton, D. (2001): Directions for Literacy Research: Analysing Language and Social Practices in a Textually Mediated World. *Language and Education*. 15(2-3), 92-104.
- Berg, O. T. (2015). Statsråd. <https://snl.no/statsråd>
- Berg, O. T. & Sterri, A. B. (2015). Statsminister. Hentet fra <https://snl.no/statsminister>
- Bertnes, P. A. & Tuseth, B. S. (2012). Faglig informasjon på Internett – kvalitet og kildekritikk. Oslo: Abstrakt forlag AS.
- Blikstad-Balas, M. (2013). Et svar på nesten alt. *Norsklæreren*. Nr. 1, 34-43
- Blikstad-Balas, M. & Høgenes, T. (2014). Wikipedias inntog på kildelista – holdninger blant lærere og elever til Wikipedia i en skolekontekst. *Acta didactica Norge*, Vol. 8, 1-17. doi: <http://dx.doi.org/10.5617/adno.1094>
- Bratberg, Ø. (2017). *Tekstanalyse for samfunnsvitere*. 2 utg. Oslo: Cappelen Damm akademisk
- Cap, C. H. (2012). Towards Content Neutrality in Wiki Systems. *Future Internet*, 4, 1086-1104. doi:10.3390/fi4041086
- Cohen, C. (1971). *Democracy*. Athen: University of Georgia Press
- Dahlbom, B. & Mathiassen, L. (1995). *Computers in context*. Blackwell Publishers.
- Dalen, M. (2008). *Intervju som forskningsmetode- en kvalitativ tilnærming*. Oslo: Universitetsforlaget.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene (2016). Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi. Hentet fra <https://www.etikkom.no/forskningsetiske-retningslinjer/Generelle-forskningsetiske-retningslinjer/>
- Denzin, Norman K. og Lincoln, Yvonna S. (2000). *Handbook of qualitative research*. Thousand Oaks, California: Sage
- Egeberg, G., Gudmundsdóttir, G. B., Hatlevik, O. E., Ottestad, G., Skaug, J. H. og Tømte, K. (2012). *Monitor 2011: Skolens digitale tilstand*. Oslo: Unipub.
- Forbrukertilsynet. (2017). Mye skult reklame i sosiale medier. Hentet fra <https://www.forbrukertilsynet.no/skjult-reklame-sosiale-medier>
- Frønes, T. S. og Narvhus, E. K. (2012). *Egnet og troverdig? Elevs kildevurdering på nett*. I: T. E. Hauge & A. Lund. (red.)
- Giles, J. (2005). Internet encyklopedias go head to head. *Nature*, 438, 900-901. doi:10.1038/438900a
- Gilje, N. & Grimen, H. (2005). Samfunnsvitenskapens forutsetninger. Oslo: Universitetsforlaget AS.
- Glaser, B. G. & Strauss, A. L. (1967). *The discovery of grounded theory. Strategies for qualitative research*. Chicago: Aldine.
- Grønmo, S. (2004). *Samfunnsvitenskapelige metoder*. Bergen: Fagbokforlaget
- Hassing, A. (2009). Begrebshistorie. Om at didaktisere en teoretisk tilgang til historiefaget. I Peder Wiben (red.), *Historiedidaktik*. København: Columbus.

- Hauge, T. E. & Lund, A. (red.) (2012). *Små skritt eller store sprang? Om digitale tilstander i skolen.* (s. 58-84) Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Hesby Mathé, N. E. (2015) «Begrepsforståelse i samfunnsfag» i *Bedre skole nr.1.* s. 68-72.
- Hjardemal, F. (2002). Vitenskapsteori. I Kleven, T. A. (red.), *Innføring i pedagogisk forskningsmetode: en hjelp til kritisk tolkning og vurdering.* Oslo: Unipub.
- Hoem, J. & Tørdal, R. M. (2017). Wikipedia som eksempel. Hentet fra <https://ndla.no/nb/node/77496?fag=27>
- Husby, T. B. (2017). HDI. Hentet fra https://snl.no/Human_Development_Index_-_HDI
- Høgenes, T. (2013). *Fire læreres forhold til Wikipedia som kilde i samfunnsfag.* (Masteroppgave). Universitetet i Oslo, Oslo. <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/37798/Hogenes-Master.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
- Jakhelln, H. (2017). Arbeidsgiver. Hentet fra <https://snl.no/arbeidsgiver>
- Janning, F. (2018). Et demokrati kræver myndige mennesker. Det skal journalistikken hjælpe med. *Information.* Hentet fra https://www.information.dk/debat/2018/02/demokrati-kræver-myndige-mennesker-journalistikken-hjælpe?lst_cnrtrb
- Johannessen, Christoffersen, Tufte, Christoffersen, Line, & Tufte, Per Arne. (2016). Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode (5. utg. ed.). Oslo: Abstrakt.
- Jordheim, H. & Neumann, I. B. (2008). Imperium, imperialism og en introduksjon til begrephistorisk teori og praksis. I H. Jordheim(red.), *Imperium Imperialisme. I Begreper i historien I.* Oslo: Unopub
- Katz, E., Lazarsfeld, P.F. & Roper, E. (2005) *Personal Influence: The Part Played by People in the Flow of Mass Communications.* New York: Routledge
- Keen, A. (2007). *The Cult of the Amateur.* New York: Doubleday
- Kiili, C., Laurinen, L. & Marttunen, M. (2008). Students Evaluating Internet Sources: from Versatile Evaluators to Uncritical Readers. *Educational Computing Research.* 39(1), 75-95.
- Kissling, M. (2011). A call for Wikipedia in the Classroom. *Social Education,* 75(2), 60-64.
- Knudsen, O. F. (2016). WEF. Hentet fra https://snl.no/World_Economic_Forum
- Kvale, S. (2001). *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal Akademisk
- Kvale, S. & Brinkmann, S. (2009). *Det kvalitative forskningsintervju.* Oslo: Gyldendal Akademisk
- Lanier, J. (2011). *You Are Not a Gadget: A Manifesto.* New York: Vintage.
- Larson, J. & Marsh, J. (2005). *Making Literacy Real: theories and practices for learning and teaching.* London: Sage Publications.
- Leerand, D. (2011). Utviklingsland. Hentet fra <https://snl.no/utviklingsland>
- Lichterman, J. (2017). This site is “taking the edge off rant mode” by making reader pass a quiz before commenting. Hentet fra <http://www.niemanlab.org/2017/03/this-site-is-taking-the-edge-off-rant-mode-by-making-readers-pass-a-quiz-before-commenting/>
- Livingstone, S. (2008). Internet Literacy: Young People’s Negotiation of New Online Opportunities. I: McPherson, T. (2008): *Digital Youth, Innovation, and the Unexpected.* Cambridge, MA: The MIT Press, 101-122.
- Livingstone, S. (2009). *Children and the Internet: Great Expectations, Challenging Realities.* Cambridge: Polity Press.
- Lund, A.- C. (2011). *Mot alle odds.* (Masteroppgave). Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/27340/LundMaster2011.pdf?sequence=2&isAllowed=y>
- Medietilsynet. (2016). Barn og medier. 9-16 åringers bruk og opplevelse av medier. Hentet fra <http://www.medietilsynet.no/globalassets/publikasjoner/barn-og-medier-undersokelser/barn-og-medier-2016-komprimert-ensidig.pdf>

- Merton, R. K. (1973). *The Sociology of Science – Theoretical and Empirical Investigations*. Chicago & London: The University of Chicago Press
- Opplæringslova. (2018). *Lov om grunnskolen og den vidaregåande opplæringa*. Hentet fra <https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1998-07-17-61>
- O'Reilly, T. (2005). What is Web 2.0. Hentet fra <http://www.oreilly.com/pub/a/web2/archive/what-is-web-20.html>
- O'Sullivan, D. (2009). *Wikipedia: A New Community of Practice?* Farnham, England: Ashgate Publishing Limited.
- Ottestad, G., Throndsen, I., Hatlevik, O., & Rohatgi, A. (2014). Digitale ferdigheter for alle? Norske resultater fra ICILS 2013. Senter for IKT i utdanning. Hentet fra: <http://iktsenteret.no/sites/iktsenteret.no/files/attachments/icils-rapport.pdf>
- Overrein, P. (2010) Begrep og makt – begrepslæring og samfunnsfaglige bilder i skriving i samfunnsfag i Smidt, J. (red.). I *Skriving i alle fag: innsyn og utspill*. Trondheim: Tamir Akademisk Forlag, s. 231-254
- Patton, M. Q. (1990). *Qualitative evaluation and research methods*. Newbury Park: Sage.
- Reusch, C. (2018). Mekling. Hentet fra <https://snl.no/mekling>
- Richardson, W. (2010). *Blogs, Wikis, Podcasts, and Other Powerful Web Tools for Classrooms*. Thousand Oaks. CA: Corwin.
- Rye, S. A. & Rye, J. F. (2011): Ungdom, Internett og samfunnsengasjement. *Tidsskrift for ungdomsforskning 2011*. 11(2), 25-47.
- Rye, S. A., Austvik, J. & Rye, J. F. (2011). Skole + Wikipedia = sant. Hentet fra <https://www.dagbladet.no/kultur/skole--wikipedia--sant/63854217>
- Schofield, J. W. (2006). Internet Use in Schools: Promise and Problems. I: Sawyer, R. K. (red.) (2006): *The Cambridge Handbook of the Learning Sciences*. Cambridge University Press.
- Schwartz, A. (2006). Raw Thoughts: Who Writes Wikipedia? Hentet fra <http://www.aaronsw.com/weblog/whowriteswikipedia>
- Seidman, E. (1998). *Interviewing as a qualitative research. A guide for researchers in education and the social sciences*. New York: Teachers College Press.
- Shirky, C. (2008). *Here comes everybody: The power of organizing without organizations*. London, Penguin Books.
- Silverman, D. (2006). *Interpreting qualitative data. Methods for analyzing talk, text and interaction*. Los Angeles: Sage
- Skirbekk, S. (2018). Samfunn. <https://snl.no/samfunn>
- Skirbekk, S. & Tjora, A. (2018). Sosialisering. Hentet fra <https://snl.no/sosialisering>
- Skodvin, K. E. (2018). Sanksjon – i folkeretten. Hentet fra [https://snl.no/sanksjon - i folkeretten](https://snl.no/sanksjon_-_i_folkeretten)
- Solhaug, T. & Børhaug, K. (2012). *Skolen i demokratiet – demokratiet i skolen*. Oslo: Universitetsforlaget
- Språkrådet. (ukjent årstall). Literacy. <http://www.sprakradet.no/svardatabase/sporsmal-og-svar/literacy/>
- Store norske leksikon. (2018a). Budsjett. Hentet fra <https://snl.no/budsjett>
- Store norske leksikon. (2018b). Om Store norske leksikon. Hentet fra https://meta.snl.no/Om_Store_norske_leksikon
- Store norske leksikon. (ukjent årstall a). Finn leksikonbilder til fri bruk. Hentet fra https://meta.snl.no/Finn_leksikonbilder_til_fri_bruk
- Store norske leksikon. (ukjent årstall b). Forfatterveiledning. Hentet fra <https://meta.snl.no/Forfatterveiledning>
- Store norske leksikon. (ukjent årstall c). Hentet fra https://meta.snl.no/Definisjon_og_ingress

- Thagaard, T. (2009). *Systematikk og innlevelse. En innføring I kvalitativ metode*. Bergen: Fagbokforlaget
- The Historical Thinking Project. (2014). The Historical Thinking Project. Hentet fra <http://historicalthinking.ca>
- UNESCO (2004). The Plutality of Literacy and its Implications for Policies and Programmes. UNESCO Education Sector Potition Paper. Paris.
- Utdanningsdirektoratet. (2012). *Rammeverk for grunnleggende ferdigheter*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/grunnleggende-ferdigheter/rammeverk-for-grunnleggende-ferdigheter/>
- Utdanningsdirektoratet. (2013). *Læreplan i samfunnsfag (SAF1-03)*. Hentet fra <https://www.udir.no/kl06/SAF1-03/Hele/Hovedomraader>
- Utdanningsdirektoratet. (2014). PC i skolen, læremiddel eller hjelpemiddel. Hentet fra <https://www.udir.no/regelverk-og-tilsyn/finn-regelverk/etter-tema/Elever-med-sarskilte-behov/PC-i-skolen-laremiddel-eller-hjelpemiddel/>
- Wikipedia. (2015). Koalisjonsregjering. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Koalisjonsregjering>
- Wikipedia. (2016a). Arbeidsgiver. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Arbeidsgiver>
- Wikipedia. (2016b). Wikipedia:OSS/bilder. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia:OSS/bilder>
- Wikipedia. (2017). Wikimedia Foundation. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Wikimedia_Foundation
- Wikipedia. (2017a). Wikipedia. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Wikipedia>
- Wikipedia. (2017b). Sanksjon (folkerett). Hentet fra [https://no.wikipedia.org/wiki/Sanksjon_\(folkerett\)](https://no.wikipedia.org/wiki/Sanksjon_(folkerett))
- Wikipedia. (2017c). Budsjett. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Budsjett>
- Wikipedia. (2017d). Moral. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Moral>
- Wikipedia. (2017e). Statsråd. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Statsråd>
- Wikipedia. (2017f). Utviklingsland. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Utviklingsland>
- Wikipedia. (2018a). Samfunn. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Samfunn>
- Wikipedia. (2018b). Sosialisering. Hentet fra <https://no.wikipedia.org/wiki/Sosialisering>
- Wikipedia. (2018c). World Economic Forum. Hentet fra https://no.wikipedia.org/wiki/Verdens_økonomiske_forum
- Wikipedia.org Traffic Statistics. (2018). <https://www.alexa.com/siteinfo/wikipedia.org>
- Wyller, T. C. (2015). Koalisjonsregjering. Hentet fra <https://snl.no/koalisjonsregjering>
- Zahl, S. (2009). *Komparativ undersøkelse på naturfaglige artikler, med fokus på faglig kvalitet. Wikipedia vs. Store Norske Leksikon*. (Masteroppgave). Høgskolen i Nesna: Nesna. <https://brage.bibsys.no/xmlui/bitstream/handle/11250/145766/SnorreMasterEks.pdf>